

ბიულეტენი

№ 29
1999
აპრილი

საქართველოს
სტრატეგიული კვლევებისა
და განვითარების ცენტრი

გადასახადები და საგადასახადო
პოლიტიკა

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

C 00 - 01549

საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა
და განვითარების ცენტრი

გადასახადები და საგადასახადო
პოლიტიკა

დავით რამიშვილი

ალექსი ალექსიშვილი

ვაჟა ვეტირაშვილი

დავით აგალოშვილი

„Steuerpolitik Georgiens“
("gadasachadebi da sagadasachado politika sakartweloschi"), georgisch, 56 S.
Seminarreihe `Wirtschaft, Finanzen und Sozialpolitik` vom August 1999
FES Georgien und Zentrum für strategische Forschungen und Entwicklung
Georgiens

უნდა იყოს. წინადადებაზე ნაშრომში, ჩვენ შევხვებით გადასახადებსა და საგადასახადო პოლიტიკას, ხოლო შემოდინებულ საკითხებზე საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის საკუთარ მოსაზრებებსა და წინადადებებს უახლოეს მომავალში შემოგთავაზებთ.

1. საშემოსავლო გადასახადი

საშემოსავლო გადასახადის გადახდები არიან რეზიდენტი და არარეზიდენტი ფიზიკური პირები. საშემოსავლო გადასახადის დაბეგვრის ობიექტია დასაბეგრი შემოსავალი, რო- მელიც გამოითვლება როგორც სხვაობა კალენდარული წლის ერთობლივ შემოსავალსა და ამ პერიოდისათვის საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული გამოქვითვების თანხას შორის. გადახდელის ერთობლივი შემოსავალი შე- დგება მის მიერ საქართველოში და ქვეყნის ფარგლებს გარეთ მიღებული შემოსავლებისაგან. ერთობლივ შემოსავალს გა- ნეკუთვნება ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული ყველა შემოსავალი, მათ შორის:

ა) ხელფასის სახით მიღ- ბული შემოსავლები;
ბ) ეკონომიკური საქმიან- ნობით მიღებული შემოსავლები, რომლებიც არ არის დაკავ- შირებული დაქირავებით მუ- შაობასთან.

საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით, ერთობლივი შემოსავლით გათვალისწი- ნებული პუნქტები შესაძლ- ბელია უფრო გაფართოვდეს ჩამოყალიბდეს. ფიზიკური პირის ყველა შემო- სავალი წარმოშობის მიხედვით შეიძლება დაიყოს ხუთ კატეგორიად, რომელთა წყაროები, იქნება: 1) მიწა, უძრავი ქონება; 2) კაპიტალი; 3) დაქირავებული მუშაობა და თავისუფალი პროფესია; 4) მენარმეობა; 5) სხვა წყაროები.

საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით, ერთობლივი შემოსავლით გათვალისწი- ნებული პუნქტები შესაძლ- ბელია უფრო გაფართოვდეს ჩამოყალიბდეს. ფიზიკური პირის ყველა შემო- სავალი წარმოშობის მიხედვით შეიძლება დაიყოს ხუთ კატეგორიად, რომელთა წყაროები, იქნება: 1) მიწა, უძრავი ქონება; 2) კაპიტალი; 3) დაქირავებული მუშაობა და თავისუფალი პროფესია; 4) მენარმეობა; 5) სხვა წყაროები.

საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით, ერთობლივი შემოსავლით გათვალისწი- ნებული პუნქტები შესაძლ- ბელია უფრო გაფართოვდეს ჩამოყალიბდეს. ფიზიკური პირის ყველა შემო- სავალი წარმოშობის მიხედვით შეიძლება დაიყოს ხუთ კატეგორიად, რომელთა წყაროები, იქნება: 1) მიწა, უძრავი ქონება; 2) კაპიტალი; 3) დაქირავებული მუშაობა და თავისუფალი პროფესია; 4) მენარმეობა; 5) სხვა წყაროები.

გრავალ ძვირფასი საშემოსავლო გადასახადი ბიუჯეტის შემოსავლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და ძირითადი წყაროა. საბარათველოში განხილული სიტუაცია, თუმცა აღსანიშნავია, რომ ძვირფასი აქტივების არსებობა დიდი რაზმში არსებობს.

• საშემოსავლო გადასახადის სახით

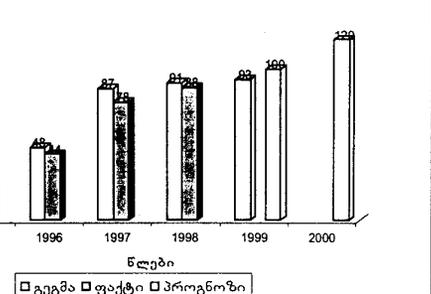
მიღებული შემოსავლები ბიუჯეტში მრავალ ქვეყანაში საშემოსავლო გადასახადი ბიუჯეტის შემოსავლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვანი და ძირითადი წყაროა. საქართველოში განხილ- ვებული სიტუაცია, თუმცა აღსანიშნავია, რომ ქვეყანაში დიდი რაზმში არსებობს. საშემოსავლო გადასახადი სახელმწიფო საგადასახადო შემოსავლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წყარო უნდა გახდეს.

მოსახლეობის ფულადი შემოსავლების გათვლიდან ნათელია, რომ ამ გადასახადის მხრივ ქვეყანაში მნიშვნელოვანი რეზერვია. თუ

გავითვალისწინებთ, რომ ისეთი მნიშვნელოვანი სფერო, როგორცაა სოფლის მეურნეობა, ამ მხრივ, ფაქტიურად, არ იბეგრება. აგრეთვე, 1998

წლისათვის კი და- გეგმილია აღნი- შნული გადასა- ხადის ამოღების 20%-ით გაზრდა, (ნახაზი №11). როგორც ვხედავთ, გეგმასთან ერთად ფაქტიური შემოსავლებიც იზრდებოდა. გეგმა გასულ წლებში ვერ

ნახაზი №11. საქართველოს ბიუჯეტის მიერ მიღებული შემოსავლები საშემოსავლო გადასახადის სახით

წელს ოთხსულიანი ოჯახის საშუალო თვიური ფულადი შემოსავალი საშუალოდ 170 ლარს შეადგენდა. თუ ვივარაუდებთ, რომ ქვეყანაში ხუთი მილიონი მოსახლეა და საშუალოდ 1 250 000 ოჯახია, მოსახლეობის ფულადი შემოსავალი წელიწადში 2,5 მლრდ ლარს შეადგენს. საშემოსავლო გადასახადის 15%-იანი განაკვეთის დაბეგვრის შემთხვევაში ამ გადასახადით სახელმწიფომ 380 მლნ ლარი უნდა მიიღოს. რა თქმა უნდა, ეს ციფრი ზუსტი არ არის, მაგრამ რეალურად უფრო ახლოსაა, ვიდრე ბიუჯეტით დაგეგმილი შემოსავლების ოდენობა.

ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადის სახით ქვეყნის ბიუჯეტში შემოსული თანხები ზრდის ტენდენციით ხასიათდება. თუმცა, იგი რეალური შესაძლებლობის საკმაოდ

დაშორებულია. ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადის სახით 1996 წლისათვის დაგეგმილი იყო 48 მლნ ლარის შემოსავალი, ფაქტიურად

ჩვენი გათვლით დღეისათვის შემოსავლის მინიმუმ 70% და ფარულია და ალრიცხვა და დაზავება არ ხდება.

სახელმწიფომ 46 მლნ ლარი მიიღო, ხოლო 1997 წლისათვის 87 მლნ ლარი იყო დაგეგმილი მიღებულ იქნა 76 მლნ ლარი; 1998 წლის გეგმა 91 მლნ ლარს შეადგენდა, მიღებულ იქნა 87 მლნ ლარი, ამასთან, 1999 წელს 93 მლნ ლარია დაგეგმილი, ხოლო მოსალოდნელია 100 მლნ ლარის ამოღება. 2000 წლისათვის კი და- გეგმილია აღნი- შნული გადასა- ხადის ამოღების 20%-ით გაზრდა, (ნახაზი №11). როგორც ვხედავთ, გეგმასთან ერთად ფაქტიური შემოსავლებიც იზრდებოდა. გეგმა გასულ წლებში ვერ

დასაბეგრი შემოსავლის ოდენობა კალენდარული წლის განმავლობაში	გადასახადის განაკვეთი
200 ლარამდე	დასაბეგრი შემოსავლის 12%
201-დან 350 ლარამდე	24 ლარი + 200 ლარს ზეით შემოსავლის 15%
351-დან 600 ლარამდე	46,5 ლარი + 350 ლარს ზეით შემოსავლის 17%
601 და მეტი ლარი	89 ლარი + 600 ლარს ზეით შემოსავლის 20%

დაუბეგრავე მინიმუმ საარსებო მინიმუმზე ნაკლები არ აღმოჩნდეს. უკეთესი იქნება თუ დაუბეგრავე მინიმუმში მინიმალური სახელმწიფო პენსიის მოცულობის ტოლი გახდება, რაც სახელმწიფოს მიერ გატარებულ სოციალურ პოლიტიკას შეესაბამებოდა.

მხოლოდ საშემოსავლო გადასახადის სახით ბიუჯეტში მინიმუმ 300 გლნ ლარი უნდა შემოდოდეს.

შესრულდა. ჩვენი გათვლებით დღეისათვის შემოსავლებში მინიმუმ 70% დაფარულია და მათი ალრიცხვა ვერ ხერხდება.

ეს ნაკლოვანება წმინდად ადმინისტრირების პრობლემაა, რომელსაც თან ერთვის ქვეყანაში არსებული აღურიცხავობის ტოტალური მასშტაბი. აღნიშნული პრობლემის მოგვარების შედეგად ბიუჯეტის შემოსავალი მხოლოდ ამ გადასახადის სახით მინიმუმ 300 მლნ ლარის ფარგლებში იქნება.

დაუბეგრავე მინიმუმ საგადასახადი კოდექსის 41-ე მუხლის მიხედვით ფიზიკურ პირს უფლება აქვს მოახდინოს საგადასახადო წლის განმავლობაში

სახელმწიფო უნდა ისწრაფოდეს, რომ დაუბეგრავე მინიმუმ საბარათო მინიმუმზე ნაკლები არ იყოს.

ყოველთვიურად დაუბეგრავე მინიმუმის გამოქვითვა 9 ლარის ოდენობით. აღსანიშნავია, რომ დაუბეგრავე მინიმუმში ყველა ქვეყანაში მიმბული საარსებო მინიმუმთან და მასზე ნაკლები არ შეიძლება იყოს. ამასთან, გასათვალისწინებელია საქართველოს დღევანდელი მდგომარეობა, როდესაც მოსა-

ხლეობის მნიშვნელოვან ნაწილს საარსებო მინიმუმზე გაცილებით ნაკლები შემოსავალი აქვს, მონაცემებზე დაყრდნობით, ქვეყანაში თვეში ოთხსულიანი ოჯახის საშუალო ფულადი შემოსავალი საარსებო მინი- მუმის 90-95 პროცენტს შეა- დგენს. გამომდინარე აქედან, დაუბეგრავე მინიმუმის საარსებო მინიმუმთან მიბმა, ფაქტიურად, შეუძლებელია. სახელმწიფომ აღნიშნული მომენტი უნდა გაითვალისწინოს და დროთა განმავლობაში უნდა ისწრაფოდეს, რომ

დაუბეგრავე მინიმუმში საარსებო მინიმუმზე ნაკლები არ აღმოჩნდეს.

უკეთესი იქნება თუ დაუბეგრავე მინიმუმში მინიმალური სახელმწიფო პენსიის მოცულობის ტოლი გახდება, რაც სახელმწიფოს მიერ გატარებულ სოციალურ პოლიტიკას შეესაბამებოდა.

საშემოსავლო გადასახადის ობიექტის დაბეგვრის სტრუქტურა და განაკვეთები

ცხრილი №11

დასაბეგრი შემოსავლის ოდენობა კალენდარული წლის განმავლობაში	გადასახადის განაკვეთი
200 ლარამდე	დასაბეგრი შემოსავლის 12%
201-დან 350 ლარამდე	24 ლარი + 200 ლარს ზეით შემოსავლის 15%
351-დან 600 ლარამდე	46,5 ლარი + 350 ლარს ზეით შემოსავლის 17%
601 და მეტი ლარი	89 ლარი + 600 ლარს ზეით შემოსავლის 20%

დასაბადის პროცენტული განაკვეთები შეიძლება ერთ-ერთ ყველაზე დაბალ განაკვეთად ჩაითვალოს ევროპის განვითარებულ სახელმწიფოებთან, მოსტსაბჭოურ და უშუალოდ ჩვენ მეზობელ ქვეყნებთან შედარებით (დანართი №1 და №2).

დღეს საქართველოში ფიზიკური პირის დასაბეგრი შემოსავალი შედგევი განაკვეთებით იბეგრება (იხ. ცხრილი №11).

საშემოსავლო გადასახადს საზოგადოებაში უნდა უზრუნველყოს სოლიდარული პრინციპის დაცვა ანუ განაწილებისა და გადანაწილების ფუნქცია შეასრულოს.

სახელმწიფო მსოფლიო პოლიტიკა სწორედ ამ გადასახადის საშუალებით უნდა განახორციელოს. უმრავლეს ქვეყნებში ფიზიკური პირების საშემოსავლო გადასახადის გამოთვლა მიმდინარეობს იმ პრინციპით, რომ იგი წარმოადგენს პროგრესირებად გადასახადს, ე.ი. რაც მეტია შემოსავალი მით მეტია გადასახადი. საქართველოში ამ მხრივ ცოტა განსხვავებული მდგომარეობაა, თავისი სტრუქტურის და განაკვეთების ოდენობის მიხედვით საქართველოში თითქოს საშემოსავლო გადასახადი პროგრესული ხასიათისაა, მაგრამ სინამდვილეში რეალური მდგომარეობიდან გამომდინარე პროპორციული ხასიათისაა. იგი მოქმედი მაქსიმალური განაკვეთის 20%-ის ოდენობა ჩამოყალიბებული, რადგანაც საგადასახადო კოდექსის 42-ე მუხლის მიხედვით ის ფიზიკური პირი, რომლის დასაბეგრი შემოსავლის ოდენობა კალენდარული წლის განმავლობაში აღემატება 600 ლარს იბეგრება 20%-იანი განაკვეთით. ასეთი შემოსავალი, 600 ლარზე მეტი, წლის განმავლობაში ე.ი. თვეში მინიმუმ 50 ლარის შემოსავალი დღესდღეობით საქართველოს მოსახლეობის 70%-ზე მეტს გააჩნია და შესაბამისად ყველას შეეხება მაქსიმალური 20%-იანი განაკვეთი დაბეგვრის დროს. გამომდინარე აქედან, საშემოსავლო გადასახადმა დაკარგა თავისი ერთობლივი მნიშვნელობა ფუნქცია — მოახდინოს მოსახლეობაში შემოსავლების გადანაწილება და გამოთანაბრება.

საზღვარგარეთის ქვეყნებში საშემოსავლო გადასახადის მაქსიმალური საპროცენტო განაკვეთები და საშუალო დაბეგვრის ოდენობა ცალკეულად დანართ №1-ში. საქართველოში საშემოსავლო გადასახადის განაკვეთები არ არის

საჭიროა საშემოსავლო გადასახადის არსებული სტრუქტურისა და განაკვეთების ცვლილება, გადასახადის სიძირე უნდა აწვდომდეს მოსახლეობის იმ ფენას, რომელსაც რეალურად მნიშვნელოვანი შემოსავალი გააჩნია.

მაღალი. მეზობელ ქვეყნებში ანალოგიური გადასახადი ან მაღალი ან ჩვენიდან არსებული ოდენობა ჩამოყალიბებული (იხ. დანართ №2).

ვფიქრობთ, აუცილებელია დღევანდელი

ცხრილი №1.2

დასაბეგრი შემოსავლის ოდენობა კალენდარული წლის განმავლობაში	გადასახადის განაკვეთი
720 ლარამდე	12 %
700 დან - 1500 ლარამდე	17 %
1500 ლარს ზემოთ	20 %

მდგომარეობის გადახედვა. ამ გადასახადმა უნდა შესარტყლოს თავისი ძირითადი ფუნქციები. საჭიროა საშემოსავლო გადასახადის

ცხრილი №1.3

დასაბეგრი შემოსავლის ოდენობა კალენდარული წლის განმავლობაში	გადასახადის განაკვეთი
720 ლარამდე	12 %
720 დან - 1 500 ლარამდე	17 %
1 500 დან - 3 000 ლარამდე	20 %
3 000 ლარს ზემოთ	25 %

არსებული სტრუქტურის და განაკვეთების ცვლილება. იგი უნდა ითვალისწინებდეს ქვეყანაში რეალურად არსებულ მდგომარეობას ანუ გადასახადის სიძირე უნდა აწვებოდეს მოსახლეობის იმ ფენას, რომელსაც რეალურად მნიშვნელოვანი შემოსავალი გააჩნია. ამისათვის საჭიროა გადასახადის სტრუქტურის და განაკვეთების გაზრდა. ეს პროცესი უნდა

ცხრილი №1.4

დასაბეგრი შემოსავლის ოდენობა კალენდარული წლის განმავლობაში	გადასახადის განაკვეთი
720 ლარამდე	12 %
720 დან - 1 500 ლარამდე	17 %
1 500 დან - 3 000 ლარამდე	20 %
3 000 დან - 30 000 ლარამდე	25 %
30 000 ლარს ზემოთ	30 %

განხორციელდეს ეტაპობრივად, ამასთან მოსალოდნელი ცვლილებებისა და მათი ხასიათის შესახებ წინასწარ უნდა იყოს გაცხადებული.

გადასახადის სტრუქტურის და განაკვეთების გაზრდის პროცესი შესაძლებელია შემდეგისაში ეტაპებისაგან შედგებოდეს და საშუალოდ ხუთი წლის განმავლობაში განხორციელდეს. სანყისი ეტაპი 2001 წლის 1 იანვარი იქნება.

გადასახადის სტრუქტურის და განაკვეთების ცვლილების პირველი ეტაპის ხანგრძლივობა განისაზღვროს ორი წლით და მას ჰქონდეს შემდეგისაზე (იხ. ცხრილი №1.2).

გადასახადის სტრუქტურის და განაკვეთების ცვლილების მეორე ეტაპის ხანგრძლივობა განისაზღვროს ორი წლით და მას ჰქონდეს შემდეგი სახე (იხ. ცხრილი №1.3).

მეორე ეტაპის შემდეგ ანუ მესამე ეტაპზე ჩამოყალიბდეს გადასახადის სტრუქტურის და განაკვეთების ცვლილების საბოლოო სახე, რომლის დროსაც მაქსიმალურ განაკვეთად დაფიქსირდება 30 პროცენტი და მას ექნება შემდეგი სახე (იხ. ცხრილი №1.4).

აქვე აღსანიშნავია, რომ თითოეულ ეტაპზე გადასახად ქვეყანაში არსებული რეალობის გათვალისწინებით და შესაბამისად, გადასახადის სტრუქტურას და განაკვეთებს ში საჭიროების შემთხვევაში ცვლილებების შეტანა უნდა განხორციელდეს.

აუცილებელია აღინიშნოს, რომ ქვეყანაში აღრიცხვიანობისა და გადასახადების ადმინისტრირების სრულყოფის გარეშე უჭვეს ქვეშ დგება ტარიფების საკითხები, არამედ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების შესაძლებლობაც.

საქართველოში საშემოსავლო გადასახადის დაბეგვრის სრულყოფის გარეშე უჭვეს ქვეშ დგება ტარიფების საკითხები, არამედ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების შესაძლებლობაც.

ტარიფების სრულყოფის გარეშე უჭვეს ქვეშ დგება ტარიფების საკითხები, არამედ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების შესაძლებლობაც.

საქართველოში საშემოსავლო გადასახადის დაბეგვრის ობიექტი ფიზიკური პირის შემოსავალია, მაშინ როდესაც, უმრავლეს ქვეყანაში მხედველობაში მიიღება და იბეგრება ოჯახის ერთობლივი შემოსავალი (მაგ: იტალია, გერმანია, საფრანგეთი, სადაც შერეული მექანიზმი მოქმედებს). ოჯახის შემოსავლების დაბეგვრა ხელს უწყობს დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ამასთან იგი გარკვეული სოციალური სამართლიანობის პრინციპის მატარებელია. საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრისას ოჯახის შემოსავლების ან ოჯახური მდგომარეობის გათვალისწინება მნიშვნელოვნად წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება. საგადასახადო ინსპექცია ვერ ახერხებს აღრიცხვიანობის მონიტორინგებას, შემოსავლების შესახებ სრული ინფორმაცია არ არსებობს, ასეთ პირობებში შემუშავებულია ზემოთ აღნიშნული მოსაზრების გათვალისწინება. თუმცა ამ პრინციპის მომავალში დანერგვისათვის გარკვეული ნაბიჯები დღესვე უნდა გადაიდგას, რათა ოჯახის დაბეგვრის

საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრისას ოჯახის შემოსავლების ან ოჯახური მდგომარეობის გათვალისწინება მნიშვნელოვნად წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება.

პრინციპი დაუხლოვდეს დღეს მოქმედ მექანიზმს. ჩვენი აზრით, შემოთავაზებული საშემოსავლო გადასახადის სტრუქტურა და განაკვეთები აღნიშნული პრინციპის გარკვეულ ელემენტებს

შეიცავს. დღეისათვის საშუალო ოჯახის საარსებო მინიმუმი საშუალოდ 180 ლარს აღწევს და თუ გავითვალისწინებთ, რომ საქართველოში საშუალო ოჯახი 3,5 კაცისგან შედგება, საარსებო მინიმუმი კაცზე საშუალოდ 60 ლარს შეადგენს. რა თქმა უნდა, ეს დღეისათვის წარმოუდგენელია. დღევანდელი რეალობის გათვალისწინებით, აღნიშნული კრიტერიუმის დათვარგვისათვის, წლიური შემოსავალი 720 ლარამდე სანყის ეტაპზე დასაძლელია მინიმალურ განაკვეთით და იბეგრება. 5-6 წლის შემდეგ, როდესაც მონესრიგდება აღრიცხვიანობა შესაძლებელია დავიწყოთ ფიქრი ოჯახის მთლიანი შემოსავლების დაბეგვრის მექანიზმზე გადასვლელად, რაც უფრო პროგრესული და სამართლიანი იქნება.

• პრეზუმციული გადასახადი

ცალკეული კატეგორიის ინდივიდუალური სანარმოებისათვის (მეწარმეებისათვის), რომელთა წლიური ერთობლივი შემოსავალი არ აღემატება 24 000 ლარს, 2000 წლის 31 დეკემბრამდე საგადასახადო კოდექსით დადგენილი საშემოსავლო გადასახადის ნაცვლად შემოღებულ იქნა პრეზუმციული გადასახადი, რომელიც მინიმალურ მიმდინარე გადასახადს წარმოადგენს. იგი გადაიხდებოდა ყოველთვიურად (არაუგვიანეს თვის 10 რიცხვისა) საქმიანობის ადგილის მიხედვით და მისი ოდენობა მოცემულია ცხრილ №1.5

აგრეთვე, საზვევების ობიექტებში პრეზუმციული გადასახადის ოდენობა თითოეული ადგილის მიხედვით განსაზღვრულია 10 ლარის ოდენობით თვეში. აღნიშნული პრეზუმციული გადასახადების განაკვეთები სოფლად 50 პროცენტით მცირდება.

პრეზუმციული გადასახადებთან დაკავშირებით, აღსანიშნავია შემდეგი საკითხები:

- გადასახადების თვალსაზრისით, საერთო წესიდან გადახვევა, ერთიანი აღრიცხვის მოშლასა და გადასახადის გადახდისაგან თავის არიდების მცდელობას იწვევს.
- პრეზუმციული გადასახადის დაწესება მიმდინარე ეტაპისა-

ცხრილი № 1.5

საქმიანობის სახე	მოსახლეობის რაოდენობა		
	30 000-მდე	30 000-დან 1 000 000-მდე	1 000 000-დან
1	2	3	4
ა) საცალო ვაჭრობა ფარულად და ჯიხურებში (ბაზრობებისა და ბაზრების გარდა), ვაჭრობა ქუჩებში, ავტომატობრადულ ბაზრობებზე დახლდინ საცალო ვაჭრობა, სოფლის მეურნეობის პროდუქტებით ბაზრებსა და ბაზრობებზე ვაჭრობა, გარდა ამ პროდუქტის მწარმოებელი ფიზიკური პირისა	10	18	35
ბ) ბაზრობებსა და ბაზრობებზე საცალო და საბითუმო ვაჭრობა (ფარულად, ჯიხურებში, კონტეინერები, შავიხეობი, საწოლები და სხვა) დახლდინ ვაჭრობის გარდა	20	30	60
საქონლის წარმოება, მომსახურების გაწევა, საშუალო შესრულება, გარდა ამ ცხრილის "დ" და "ე" ქვეპუნქტებში აღნიშნულისა	10	25	50
დ) მომსახურება 17 ადგილამდე ტევადობის საზღაურო ავტორანსპორტით, ტერიტორიის გადასხდა სატვირთო ავტორანსპორტით	20	50	100
ე) საიუველირო ნაწარმის წარმოება, სათიფის და საიუველირო ნაწარმის რემონტი, მომსახურება 17 ადგილზე მეტი ტევადობის ავტორანსპორტით	30	75	150

ზრდის ტემპები გაცილებით უსწრებდა წინ მოგების გადასახდით დაბეგრად მიღებული შემოსავლების ზრდას, ამან მოგების გადასახადის მეორეხარისხოვან გადასახადად გადაქცევას

ცხრილი №2.1

წელი	გეგმა	ფაქტიური	გადახდა, (%)
1996	69 170 000	57 879 000	55,7
1997	61 999 000	38 828 000	62,6
1998	19 900 000	20 433 000	103

უპროფიტო იმეზა მოგების გადასახადის აირიოდულიზა გრვილ კვარტლურად - 25%-ის ოდენობით ბანისაზღვროს.

შუენყო ხელი. 1998 წელს მთლიან საგადასახადო შემოსავლებს შორის მოგების გადასახადი მე-5 ადგილზე იმყოფებოდა (იხ. ნახაზი №2.6 და №2.7), მაშინ როდესაც მსოფლიოს მთელ რიგ განვითარებულ ქვეყნებში მოგების გადასახადი საერთო საგადასახადო შემოსავლების სტრუქტურაში მე-2 ან მე-3 ადგილზეა.

უკანასკნელი წლების განმავლობაში ბიუჯეტში მოგების გადასახადის გზით მიღებული დაგეგმილი შემოსავლები ფაქტიურ ციფრებს საგრძობლად ჩამორჩებოდა. 1996 წელს გეგმა შესრულდა 55,7%-ით, ხოლო 1997 წელს კი — 62,6%-ით. 1998 წელს გეგმა 103%-ით შემცირდა, თუმცა ეს უფრო მეტად საგადასახადო ბაზის გაფართოებით შეიძლება აიხსნას, ვიდრე მოგების გადასახადის ამოღების ეფექტურობის ამაღლებით.

მოგების გადასახადიდან მისაღები შემოსავლები დინამიურობით ხასიათდებიან. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომლებიც ეწევიან სამეწარმეო საქმიანობას, ვალდებული არიან შეიტანონ ბიუჯეტში მიმდინარე გადასახდელების თანხები წინა საგადასახადო წლის წლიური გადასახადის მიხედვით შემდეგი ოდენობით: 15 მასამდე - 30%, 15 აგვისტომდე - 30%, 15 ნოემბრამდე - 40%. ფაქტობრივად აღნიშნული

საბარტველოში არსებული მოგების 20%-იანი განაკვეთით საბარტველო სტანდარტების მიხედვით დაზალია.

წესის მიხედვით, მოგების გადასახადის გადახდა მთავრდება ნოემბრის შუა რიცხვებში, მაშინ როდესაც საგადასახადო წელი მთავრდება დეკემბრის ბოლოს. რაც, ხელს უწყობს წლის განმავლობაში შემოსავლების არათანაბარ შემოდინებას. უმჯობესი იქნება თუკი მოხდებოდა დეკემბრის ბოლომდე ბიუჯეტში გადასახადის შეტანა გაგრძელება და ამასთან, მოგების გადასახადის გადახდის პერიოდულობა იქნება ყოველი კვარტლის ბოლოს ერთხელ - 25%-ის ოდენობით. თუკი 1998 წლის მონაცემებით საერთო

ფონზე გადასახადების ამოღება მაღალი იყო მარტში. ყველაზე მეტი შემოსავალი, როგორც მოსალოდნელი იყო, ნოემბერში მივიღეთ (იხ. ნახაზი №2.8).

საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით მოგების გადასახადის განაკვეთი 20%-ია, რაც საერთაშორისო სტანდარტებთან შედარებით საკმაოდ დაბალია. (ცხრილი №2.2 და დანართი №3).

კანონმდებლობის მიხედვით გათვალისწინებულია დაბეგრისაგან განთავისუფლება მოგების გადასახადით ასე მაგალითად, საქართველოს საპატრიარქოს მიერ რელიგიური დანიშნულებით გამოსაყენებელი საგნების რეალიზაციით მიღებული მოგება; საბიუჯეტო და

მოგების გადასახადის განაკვეთები სხვადასხვა ქვეყნებში

ცხრილი №2.2

ქვეყანა	გადასახადის განაკვეთი, %	ქვეყანა	გადასახადის განაკვეთი, %
აშშ-ბრაზილი	43,5	დანი ბრიტანეთი	33
ბულგარეთი	36	ესპანეთი	30, 35
კოლონია	38	ირლანდია	36
რუსეთი	35	იტალია	37
უნგრეთი	18	დისტრუქციები	7,5-დან 15-მდე
ჩეხეთი	39	დელსტრუქტი	20, 30, 32
ავსტრია	34	პორტუგალია	36, 39,6
ბელგია	39	საბერძნეთი	35, 40
დანი	34	შვედეთი	28

საქველმოქმედო ორგანიზაციების მოგება, ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული მოგების გარდა; ორგანიზაციის მიერ მიღებული გრანტები, სანეკრო შენატანები და შემონირულობები; ინვალდთა საქმიანობიდან მიღებული მოგება განსაზღვრულ შემთხვევებში; ეროვნული ბანკის მოგება და სხვა.

დასაბეგრი მოგების მისაღებად საჭიროა საწარმოს მიერ წლის განმავლობაში მიღებულ ერთობლივ შემოსავალს გამოაკლდეს ყველა ის ხარჯი, რომელიც აღნიშნული შემოსავლის მისაღებად გამოიყენებს. ამასთან, საგადასახადო კოდექსი არეგულირებს ზოგიერთი სახის ხარჯების გამოქვითვის საკითხებს. კერძოდ კოდექსით რეგულირდება:

1. აღებული კრედიტების მომსახურებისათვის გადასახდელი პროცენტები - აღნიშნული ხარჯების გამოქვითვა უნდა მოხდეს იმ თანხების ფარგლებში, რომელიც კრედიტის გაცემის მომენტისათვის განისაზღვრება საქართველოს ეროვნული ბანკის ბანკეთაშორის საკრედიტო აუქციონზე ჩამოყალიბებულ საპროცენტო განაკვეთის 150%-ის ოდენობით.
2. საეჭყო ვალები - თუკი გადასახადის გადამხდელს შემოსავლებში შეტანილი ჰქონდა საქონლის, სამუშაოს ან მომსახურების

რეალიზებით მიღებული შემოსავლები, რომელთა ანაზღაურება შემდგომში არ მოხდა, მას აქვს

ჯების გამოქვითვა - კოდექსი ნებას რთავს მენარმეებს გამოქვითონ ერთობლივი შემოსავლიდან აღნიშნული ხარჯები.

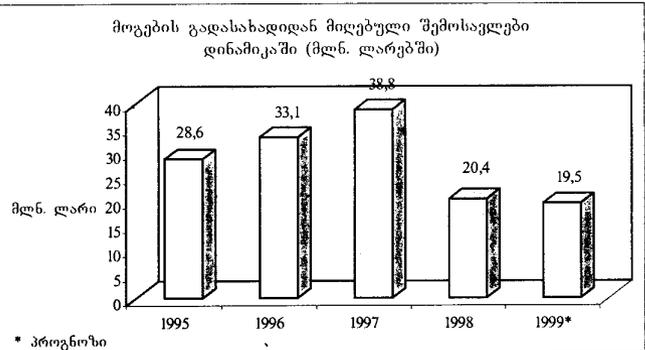
აშორტიზაციის დარიცხვის მითოდვის აშორტიზაციის უპროფიტო იმეზა სანარმოებს მიტი თავისუფლება მიენიჭოთ.

4. საამორტიზაციო ანარტიციები - კოდექსის თანახმად ეკონომიკურ საქმიანობაში გამოყენებულ ძირითად სა-

ცხრილი №2.3

ჯგუფის ნომერი	ქონება	აშორტიზაციის ნორმა, %
1	მსუბუქი ავტომობილები; ავტოსატრატორო ტექნიკა გზებზე გამოსაყენებლად; სპეციალური ინსტრუმენტები, ინვენტარი და მოწყობილობა; კომპიუტერები, მონაცემთა დამუშავების პერიფერული მოწყობილობები და აღჭურვილობა.	20
2	საავტომობილო ტრანსპორტის მოძრავი შედგენილობა: სატვირთო ავტომობილები, ავტობუსები, სპეციალური ავტომობილები და ავტომობილები; მანქანები და მოწყობილობა მრეწველობის ყველა დარგისათვის, სამსხმელო წარმოებისათვის; სამკვდლო-საწნეხი მოწყობილობა; ელექტრონული მოწყობილობა; სამშენებლო მოწყობილობა; სასოფლო-სამეურნეო მანქანები და მოწყობილობა; ავეჯი ოფისისათვის.	15
3	სარკინიგზო, საზღვაო და სამდინარო-სატრანსპორტო საშუალებები; ძალოვანი მანქანები და მოწყობილობა; თბოტექნიკური მოწყობილობა, ტურბინული მოწყობილობა, ელექტროძრავები და დიზელენერატორები, ელექტროდაცემისა და კაქშირგამშლლობის მოწყობილობები; მილსადენი	8
4	შენიშნული ნაგებობები	7
5	აშორტიზებადი აქტივები, რომლებიც შეტანილი არ არის სხვა ჯგუფებში	10

ნახაზი №2.1

უფლება ჩათვალოს იგი საეჭყო ვალებად და გამოქვითოს ერთობლივი შემოსავლიდან. 3. სამეცნიერ-კვლევითი, საპროექტო და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოთა ხარ-

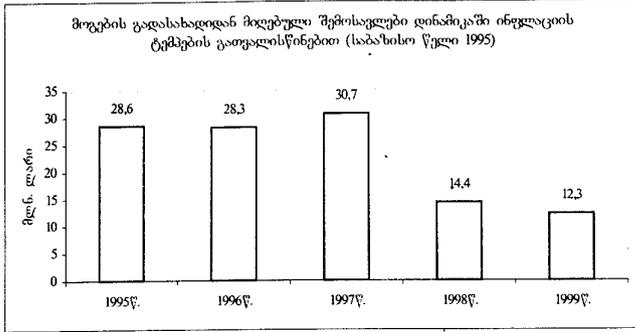
შუალებებს დაერიცხებათ აშორტიზაციის თანხები და ისინი ერთობლივი შემოსავლიდან გამოქვითვის ექვემდებარეებიან.

ბულალტრული აღრიცხვის პრინციპებიდან გამომდინარე, გარკვეულ პერიოდზე კაპიტალურ აქტივებზე განუული დანახარჯების გადაანწილება ხდება შემოსავლის ფორმირების პროცესსთან დაკავშირებული აქტივის გამოყენებული დროის მიხედვით. თუმცა, ზუსტი რაოდენობის მითითება შეუძლებელია დასარჯული კაპიტალური აქტივისა, ამიტომაც საერთო განაკვეთები დანესდა, რომლის მიხედვითაც ხდება აქტივის თავდაპირველი ღირებულების პერიოდული ჩამონერა.

როგორც ადმინისტრაციული, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით შეუძლებელია ცვეთის

ყოველწლიურად ჩამოსაწერი ღირებულებების თანხა მიიღება აქტივის არა ისტორიული

ნახაზი №2.2

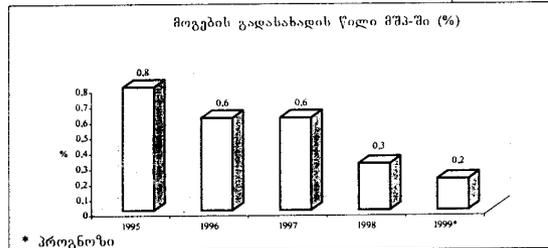

ისეთი სისტემის შემუშავება, რომელიც ზუსტ შესაბამისობაში იქნება თითოეული ჯგუფის აქტივის რეალურ ეკონომიკურ ცვეთასთან. ამიტომაც, შემუშავდა ზოგადი წესები, რომლის მიხედვითაც ამორტიზაციის ანარიცხების ჩამონერა. აღსანიშნავია, რომ დღესდღეობით მსოფლიოში ყველაზე ფართოდ გავრცელებულია ძირითადად ორი ტიპის ცვეთის წესი. პირველი წესის თანახმად, რომელსაც წრფივი ხაზის მეთოდი ეწოდება, ამა თუ იმ აქტივის ისტორიული (თავდაპირველი) ღირებულება ჩამონერება თანაბარი ოდენობებით მისი ფუნქციონირების პერიოდის განმავლობაში. მაგალითად, თუკი ამა თუ იმ

წარმოებს, რომ თითოეული იყენებს აქტივების კლასიფიკაციას. საგადასახადო კანონმდებლობაში ამორტიზაციის დარიცხვის წესითითებულია. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად, აქტივის თითოეული ჯგუფის საამორტიზაციო ანარიცხების ოდენობა გამოიანგარიშება საგადასახადო წლის ბოლოს ჯგუფის ღირებულებით ბალანსთან არსებული ცვეთის ნორმების შეფარდებით ანუ ჩვენთან კლებადი ბალანსის მეთოდი გამოიყენება. საშუალებები, რომლებიც ექვემდებარება ამორტიზაციას, ჯგუფდება ამორტიზაციის ნორმების მიხედვით ხუთ ძირითად ჯგუფად: ამორტიზაციის ნორმები მერყეობენ 7%-დან 20%-მდე ჯგუფების მიხედვით.

საგადასახადო კოდექსის 54-ე მუხლის მე-10 ნაწილის თანახმად, გადახედვებს უფლება აქვთ გამოიყენონ დაქარბული ამორტიზაციის ნორმა მხოლოდ მეორე და მესამე ჯგუფის ძირითადი საშუალებების მიხედვით. ეს გაუგებარია, ვინაიდან დაქარბული ამორტიზაცია დანარჩენ ჯგუფებს არ ეხება, მაგალითად №1 ჯგუფს, სადაც შედარებით სწრაფად ამორტიზირებადი საშუალებებია თავმოყრილი. კომპიუტერი 20%-იანი ამორტიზაციის ნორმის ქვეშაა, ანუ მისი ვარგისიანობა 15-20 წელი განისაზღვრება, მაშინ როდესაც იგი ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფად ამორტიზირებადი საშუალებაა. ჩეხეთში წრფივი ბალანსის მეთოდით, რაც მის 3 წლივან ბუღალტრულ ვარგისიანობას ნიშნავს კომპიუტერის ამორტიზაციის ნორმა 33%-ია. აქედან გამომდინარე, საამორტიზაციო ანარიცხების დაანგარიშებისას საწარმოებს

ნახაზი №2.3

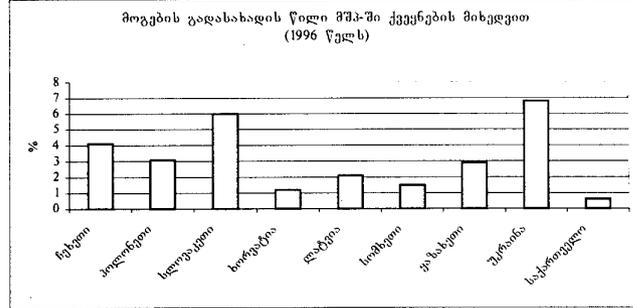
საოფისე აღჭურვილობის ისტორიული ღირებულება (ანუ ღირებულება, რომლითაც იგი იქნა შექმნილი და დამონტაჟებული) 600 დოლარია, ხოლო ის ჯგუფი, რომელშიც აღნიშნული აღჭურვილობა შედის 10%-იანი ცვეთის ნორმის ქვეშ ხვდება მაშინ, 10 წლის განმავლობაში ყოველწლიურად 60 დოლარი უნდა ჩამონეროს. მეორე მეთოდი, პრინციპულად განსხვავებულია, რადგან ამ შემთხვევაში

მარეობს, რომ თითოეული იყენებს აქტივების კლასიფიკაციას. საგადასახადო კანონმდებლობაში ამორტიზაციის დარიცხვის წესითითებულია. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად, აქტივის თითოეული ჯგუფის საამორტიზაციო ანარიცხების ოდენობა გამოიანგარიშება საგადასახადო წლის ბოლოს ჯგუფის ღირებულებით ბალანსთან არსებული ცვეთის ნორმების შეფარდებით ანუ ჩვენთან კლებადი ბალანსის მეთოდი გამოიყენება. საშუალებები, რომლებიც ექვემდებარება ამორტიზაციას, ჯგუფდება ამორტიზაციის ნორმების მიხედვით ხუთ ძირითად ჯგუფად: ამორტიზაციის ნორმები მერყეობენ 7%-დან 20%-მდე ჯგუფების მიხედვით.

უფრო მეტი თავისუფლება უნდა მიენიჭოთ, როგორც მსოფლიოს ქვეყნების უმრავლესობას აქვთ დანერგული. კერძოდ, მენარმებს ჰქონდეთ ამორტიზაციის დარიცხვის არსებული ორი მეთოდიანი (კლებადი ბალანსისა და წრფივი ხაზის მეთოდები) არჩევანის გაკეთების საშუალება. თითოეული მეთოდისათვის უნდა განისაზღვროს ცალკეულ საამორტიზაციო

მ. არამატერიალური აქტივების ხარჯები - მათ მიეკუთვნება ისეთი ობიექტები, რომლებიც ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე გამოიყენება ეკონომიკურ საქმიანობაში. კოდექსის თანახმად, არამატერიალური აქტივების ხარჯების გამოქვითვას საამორტიზაციო ანარიცხების სახით მე-5 ჯგუფის ძირითად საშუალებათა ნორმის მიხედვით ხდება და მათი აღრიცხვა წარმოებს

ნახაზი №2.4

ნორმები. ამასთან, უმჯობესი იქნება, თუკი გადახედვს თავისუფლება საამორტიზაციო ნორმის ამორტიზაციის დროსაც მიენიჭება; მაგალითად, თუ იგი იყენებს წრფივი ხაზის მეთოდს, მას უნდა შეეძლოს გამოიყენოს ნებისმიერი მისთვის სასურველი განაკვეთი არა უმეტეს 20%-ის ოდენობისა. განსხვავებული ზღვარი უნდა მოქმედებდეს კლებადი ბალანსის მეთოდის გამოყენებისას. მეტი თავისუფლება საამორტიზაციო ნორმების არჩევისას საშუალებას მისცემს მენარმებს უკეთესად დაგეგმოს საკუთარი წარმოება, ეფექტიანად გააანალიზოს რესურსები და მისი საქმიანობა უფრო მოქნილი გახადოს.

ცალკე- ისევე როგორც ჩვეულებრივი მატერიალური აქტივების შემთხვევაში, ამ შემთხვევაშიც, უმჯობესი იქნება არამატერიალური აქტივების ამორტიზების მე-5 ნორმებს საამორტიზაციო ნორმების ამორტიზაციის სასურველი თავისუფლება მიენიჭოთ. საჭიროებას არ წარმოადგენს არამატერიალურ აქტივებზე განუყოფელი ხარჯები ცალკე მუხლად გამოიყოს. ამასთან, უმჯობესი იქნება თუკი კანონში დაკონ-

კრტდეს თუ რა მიეკუთვნება არამატერიალურ აქტივებს. საგადასახადო კოდექსის მიხედვით, საქარ-

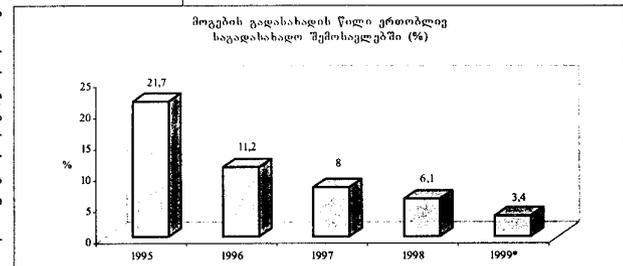
უზრუნველყავით იმეზა თუკი სინფისტიკო საფიანო ბისათვის გამოყენებული (იზუნისმეზა ინფისტიკიანი ძირითად კაპიტალში) დასაზაბრი მოზაის ნაწილი განთავისუფლებდა გადასახადისაგან

არა უმეტეს 20%-ის ოდენობისა. განსხვავებული ზღვარი უნდა მოქმედებდეს კლებადი ბალანსის მეთოდის გამოყენებისას. მეტი თავისუფლება საამორტიზაციო ნორმების არჩევისას საშუალებას მისცემს მენარმებს უკეთესად დაგეგმოს საკუთარი წარმოება, ეფექტიანად გააანალიზოს რესურსები და მისი საქმიანობა უფრო მოქნილი გახადოს.

თველოს საწარმოების მიერ გადახდილი დივიდენდები იბეგრება გადახდის წყაროსთან 10%-იანი განაკვეთით. იგივე განაკვეთი მოქმედებს რეზიდენტი ან არარეზიდენტი მუდმივი დაწესებულების მიერ ან მისი სახელით გადახდილ

5. ძირითად საშუალებათა რემონტის ხარჯები - ცალკეულ ჯგუფში შემავალ ძირითად საშუალებათა რემონტის ხარჯების გამოქვითვა დაიშვება ყოველწლიურად წლის ბოლოსათვის ჯგუფის ღირებულებითი ბალანსის 5%-მდე ოდენობით.

ნახაზი №2.5

6. სადაზღვეო შენატონები

7. გეოლოგიური კვლევებისა და ბუნებრივი რესურსების მოპოვების მოსამზადებელ სამუშაოთა ხარჯები

პროცენტებზე. არარეზიდენტთა შემოსავლების დაბეგრვა იმავე წესით ხდება, როგორც

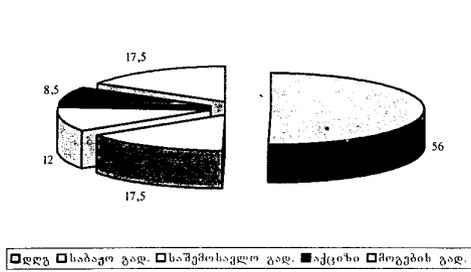
რეზიდენტთა. სხვადასხვა ქვეყნებს აქვთ გაფორმებული ერთი მეორესთან ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების ხელშეკრულებები,

სუფლება.

ახალი დარგებისა და ახალი სანარმოების გაჩენა საქართველოში ძირითადად მოსახერხებელი იქნება უცხოური კაპიტალის მონაწილეობით, იმიტომ, რათა გამოიკვეთოს საგადასახადო შეღავათების მინიჭების მიზნების დაქირაობა ძირითად პარტნიორ და ინვესტორ ქვეყნებთან გაფორმდეს ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შეთანხმებები. ზოგიერთი შეთანხმება შეიძლება ითვა-

ნახაზი №2.6

საგადასახადო შემოსავლებს სტრუქტურა 1998 წელს

რომელთა შედეგები კანონმდებლობაში აისახება. საქართველოს ეკონომიკის დღევანდელი მდგომარეობის გათვალისწინებით სახელმწიფოს მხრიდან განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს საინვესტიციო საქმიანობის ფართოდ გაშლას. აღნიშნული მიზნის მიღწევის ერთ-ერთ საშუალებად მოგების გადასახადის გამოყენებაც არის შესაძლებელი, რაც გამოიხატება იმაში, რომ უმჯობესი იქნება თუკი საინვესტიციო საქმიანობისათვის გამოყენებული (იგულისხმება ინვესტიციები ძირითად კაპიტალში) დასაბეგრი მოგების ნაწილი განთავსდეს გადასახადისაგან. რეინვესტირებული შემოსავლების გადასახადისაგან განთავსდეს სუფლემით მოსალოდნელია, მოგების გადასახადით დაბეგვრიდან მიღებული შემოსავლების შემცირება. მას მთლიანად ქვეყნის ეკონომიკაზე მენარმეობის განვითარების თვალსაზრისით დადებითი ზეგავლენა ექნება და საბოლოო ჯამში ხელს შეუწყობს დასაბეგრი ბაზის მოცულობის გადიდებას. თავდაპირველ ეტაპზე შესაძლებელია მოხდეს რეინვესტირებული შემოსავლების 50%-ის ოდენობით გათავი-

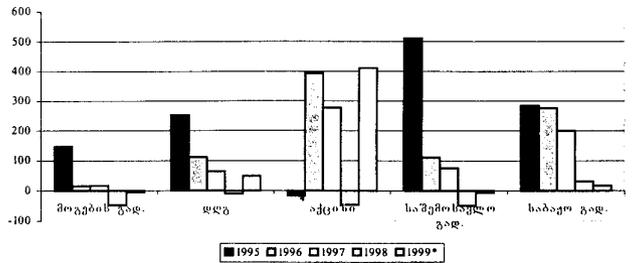
ლისწინებდეს ხელსაყრელ საგადასახადო მოპყრობას ინვესტორ ქვეყანაში რეპატრირებულ მოგებასთან დაკავშირებით. აღნიშნული მომენტის გამოყენება უცხოელ ინვესტორთა მოსაზი დადებითი სერიოზული სტიმულია.

ლარის კურსის მერყეობა სერიოზულ სირთულეებს უქმნის საქართველოში მოქმედ ფირმებს, კერძოდ, იმათ, რომლებიც საგარეო ეკონომიკურ კავშირებს აწარმოებენ. კურსის დაცემას სერიოზული დანაკარგი და ზარალი მოაქვს ფირმებისათვის, ამიტომაც უმჯობესი

საჭიროა საგადასახადო კოდექსში შეტანილ იქნას მუხლი, რომლის მიხედვითაც საწარმოებს მიენიჭებათ უფლება დანახარჯებში ჩამოწარონ კურსის ცვლილებიდან მიღებული დანახარჯები.

ნახაზი №2.7

თითოეული ტიპის საგადასახადო მიღებული შემოსავლების ზრდის ტემპები (%)

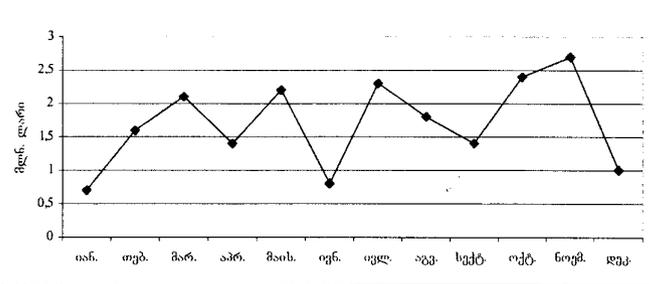

იქნება თუკი საგადასახადო კოდექსში შესაბამისი მუხლი იქნება, რომლის მიხედვითაც ფირმებს უფლება ექნებათ კურსის სხვაობიდან მიღებული ზარალი ჩამოწარონ დასაბეგრი შემოსავლიდან გამოსაქვით თანხებში. ასევე, კურსის სხვაობიდან მიღებული მოგების შემთხვევაში, ეს მოცულობა უნდა დაემატოს სანარმოს მიერ მიღებულ საერთო შემოსავლებს და შესაბამისადაც დაიბეგროს.

შეიქმნა. უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა განვითარებულ ქვეყანაში ბუღალტრული აღრიცხვის პოლიტიკას დამოუკიდებელი ბუღალტრული ორგანიზაციები განაგებენ. აშშ-ში მოქმედ საბუღალტრო ორგანიზაციების სახელწოდებით „FASB“-ს შემუშავებული აქვს ბუღალტრული წარმოების საკუთარი პრინციპები. მსოფლიოში მიმდინარე გლობალიზაციის პროცესებში დღის

ნახაზი №2.8

მოგების გადასახადიდან მიღებული შემოსავლები 1998 წელს

სერიოზული პრობლემა, რომელიც მოგების გადასახადთან დაკავშირებით წარმოიქმნება, ბუღალტრული აღრიცხვიანობაა. საქართველოში დღეისათვის მცირედით ტრანსფორმირებული, მაგრამ ჯერ კიდევ საბჭოთა პერიოდის ბუღალტრული ანგარიშების სისტემა მოქმედებს, რომელსაც ბევრი ნაკლოვანება ახასიათებს. მოგების გადასახადის დაანგარიშების დროს საქართველოს სანარმოების მიერ გამოყენება მოგება/ზარალის უწყისი, რომელიც უშუალოდ საგადასახადო ინსპექციას წარედგინება ყოველი წლის ბოლოს. აღნიშნული მოგება/ზარალის უწყისი ძალზედ მოკლე და ბუნდოვანია და არ იძლევა წარმოდგენას სანარმოს მიერ სხვადასხვა წყაროებიდან შემოსავლების მიღების და ამ შემოსავლების სარჯვის მიმართულეების შესახებ. დღეისათვის მიმდინარეობს მუშაობა იმის თაობაზე, რომ საქართველოში ბუღალტრული პოლიტიკის გატარება გადავიდეს ფინანსთა სამინისტროდან „საქართველოს პროფესიონალ ბუღალტერთა და აუდიტორთა ფედერაციის“ ხელში, რომელიც სპეციალურად ამ მიზნისათვის

აღნიშნული სტანდარტები. ბუღალტრის საერთაშორისო სტანდარტები სულ 32 პრინციპს მოიცავს. პოსტსაბჭოური სივრცეიდან მოლოდინი ერთადერთი ქვეყანაა, რომელმაც ყველა პრინციპი გადმოიღო, ხოლო ყირგიზეთში მხოლოდ 18 პრინციპი გაიზიარა. დანარჩენ ქვეყნებში ჯერ კიდევ ძველი პრინციპები გამოყენდება. საქართველოში შექმნილ პროფესიონალ ბუღალტერთა და აუდიტორთა ფედერაცია მონაწილეობდა შეიმუშავოს საკუთარი ქართული სტანდარტები უნა დადგინდეს არსებული საერთაშორისო პრინციპები.

როგორც მოხსენიებდა ჩანს საქართველოში მოგების გადასახადი სერიოზულ რეორგანიზაციას საჭიროებს. უმთავრესი პრობლემა, რომელიც მოგების გადასახადის ხაზით შემოსავლების ამოღებისას წარმოიქმნება, მისი ადმინისტრირების საკითხია. ამიტომაც, ყოველგვარი ცვლილების გატარების დროს ყურადღება უნდა მიექცეს გადასახადის ადმინისტრირების მომენტებს.

გადამხდელად რეგისტრაციისათვის. სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებელი პირებისათვის დღგ-ის საგადასახადო რეგისტრაციისათვის დასაბეგრო ოპერაციების საერთო თანხა ამ პროდუქციის მიწოდების 35 ათას ლარს შეადგენს. სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის

შემოღებისთანავე დანესტეული სტანდარტული ზღვარი, რომელიც 3000 ლარს შეადგენს. ზღვრის ასეთი დაბალი მაჩვენებელი განაპირობებს ხელისუფლების სურვილმა დაეცვა სამართლიანობა ანუ დაებეგრა ყველა გადასახდელი, ამასთან აკრძავს გადასახადის მაქსიმალური რაოდენობა.

საქართველო საგადასახადო დეპარტამენტმა დღგ-ს ცემები ცხადყოფენ, რომ აღნიშნული გადასახადის 3000 ლარიანი ზღვარი დღგს გადასახდელთა რიგში მოაქცევს ყველა დარეგისტრირებულ გადასახდელს. მიუხედავად ამისა, სახელმწიფო საგადასახადო დეპარტამენტმა დღგ-ს გადასახდელთა რიგში მოაქცევს ყველა დარეგისტრირებულ გადასახდელს.

მწარმოებლად ითვლება პირი, რომლის მიერ წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მიწოდება შეადგენს მისი საერთო ბრუნვის არანაკლებ 50%-ს

არსებული მონაცემები ცხადყოფენ, რომ აღნიშნული გადასახადის 3000 ლარიანი ზღვარი დღგს გადასახდელთა რიგში მოაქცევს ყველა დარეგისტრირებულ გადასახდელს.

გადასახადის დაბეგროვის მაღალი ზღვრის დანესება დაბეგროვის საგან გამოათავისუფლებს პოტენციურ გადასახდელთა დიდ რაოდენობას, რომელთა წარმოების სათანადო აღრიცხვა სახელმწიფოს უჭირს. დაბეგვრის მაღალი ზღვარი ხელიაუფლებას აძლევს

გადასახდელთა რეგისტრაციაში მხოლოდ 8000

გადასახდელთა რეგისტრაციაში 81000 გადასახდელი 18000 გადასახდელი 18000 გადასახდელი 18000

გადასახდელი გაატარა. მრავალი ქვეყნის გამოცდილებამ აჩვენა, რომ გადასახადის მცირე გადასახდელთა რაოდენობა არ ამართლებს აღნიშნული თანხის გამოთვლას და შეტროვების ადმინისტრაციულ ხარჯებს. აღსანიშნავია ის ვითარებაც, რომ დაუბეგრავე 63000 გადასახდელი თვისთვად კორუფციის მაკონტროლებელი უწყისი საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე აღნიშნული პირები ურდატყობდნენ დღგ-ს. ოფიციალური მონაცემების საფუძველზე კი ამას არ აკეთებენ, ანუ მათგან ამოღებული გადასახადი არ მიდის ბიუჯეტის შესავსებად.

გადასახდელთა რეგისტრაციაში 81000 გადასახდელი 18000 გადასახდელი 18000 გადასახდელი 18000

გადასახდელი გაატარა. მრავალი ქვეყნის გამოცდილებამ აჩვენა, რომ გადასახადის მცირე გადასახდელთა რაოდენობა არ ამართლებს აღნიშნული თანხის გამოთვლას და შეტროვების ადმინისტრაციულ ხარჯებს. აღსანიშნავია ის ვითარებაც, რომ დაუბეგრავე 63000 გადასახდელი თვისთვად კორუფციის მაკონტროლებელი უწყისი საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე აღნიშნული პირები ურდატყობდნენ დღგ-ს. ოფიციალური მონაცემების საფუძველზე კი ამას არ აკეთებენ, ანუ მათგან ამოღებული გადასახადი არ მიდის ბიუჯეტის შესავსებად.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი

გადასახდელი გაატარა. მრავალი ქვეყნის გამოცდილებამ აჩვენა, რომ გადასახადის მცირე გადასახდელთა რაოდენობა არ ამართლებს აღნიშნული თანხის გამოთვლას და შეტროვების ადმინისტრაციულ ხარჯებს. აღსანიშნავია ის ვითარებაც, რომ დაუბეგრავე 63000 გადასახდელი თვისთვად კორუფციის მაკონტროლებელი უწყისი საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე აღნიშნული პირები ურდატყობდნენ დღგ-ს. ოფიციალური მონაცემების საფუძველზე კი ამას არ აკეთებენ, ანუ მათგან ამოღებული გადასახადი არ მიდის ბიუჯეტის შესავსებად.

ბრუნვის ჩარჩოები	გადასახდელთა რაოდენობა	მათი წილი გადასახდელთა საერთო რაოდენობაში (%)	სრული ბრუნვა (ათას ლარებში)	მათი წილი სრულ ბრუნვაში (%)
1-3000	8474	61.1	7.9	0.9
3001-6000	1450	71.6	5.5	1.6
6001-10000	994	78.7	6.5	2.4
10000-15000	545	82.7	6.5	3.2
15000-20000	383	85.5	6.4	4.0
20001-25000	228	87.1	5.4	4.6
25001-35000	265	89.0	9.1	5.7
35001-50000	249	90.8	11.1	7.0
50001-100000	406	93.7	32.0	19.9
100001-200000	336	96.1	52.4	17.2
200001-500000	258	98.0	89.4	27.9
500001-1000000	119	98.8	56.6	34.7
1000001 და მეტი	156	100.0	543.1	100.0
სულ	13868	100.0	831.9	100.0

ცხრილი №4.1

აღნიშნული გამოკვლევის საერთაშორისო საავტორო საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე აღნიშნული პირები ურდატყობდნენ დღგ-ს. ოფიციალური მონაცემების საფუძველზე კი ამას არ აკეთებენ, ანუ მათგან ამოღებული გადასახადი არ მიდის ბიუჯეტის შესავსებად.

გადასახადის ქვედა ზღვარის რაციონალური ფორმირების მიზნით, საერთაშორისო საავტორო საგადასახადო სამსახურთან ერთად დედაქალაქში არსებულ გადასახდელზე შეპროექტებული საერთაშორისო საავტორო საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე აღნიშნული პირები ურდატყობდნენ დღგ-ს. ოფიციალური მონაცემების საფუძველზე კი ამას არ აკეთებენ, ანუ მათგან ამოღებული გადასახადი არ მიდის ბიუჯეტის შესავსებად.

1/ კუმულატიური წილის სულ

ანესტეულ ზღვრის ორ მოცულობას. ერთია განსაკუთრებულად დიდი ზღვარი დადგენილი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებელთათვის. მეორეა საგადასახადო კოდექსის

რეკომენდაცია, რომლის მიხედვითაც სასურველია 20000-25000 ლარიანი ზღვრის დასტავა, რაც გაათავისუფლებდა დღგს გადასახადიდან რეგისტრირებული გადასახდელთა 85.5 ან 87.1%

ს, რომელთა ბრუნვა დღგ-ზე გადასახდელი ბრუნვის მხოლოდ 4.0 ან 4.6%-ს შეადგენს, ე.ი. გადასახდელთა 13-14% დღგ-ზე გადასახდელი ბრუნვის 95-96%-ია.

ასევე სასურადლობა 92-ე მუხლის 1-ე პუნქტის მეორე ნაწილი, რომელიც სასოფლო-სამეურნეო

დღგ-ს რამდენიმე ზღვრის არსებობა მინიმალური ლიმიტით ართულებს გადასახადის აღმინისტრირებას.

პროდუქციის მწარმოებლებისათვის 35000 ათას ლარიან მინიმალურ ზღვარს ანესტეებს. საგადასახადო კოდექსის მუხლი 101-ის თავდაპირველი ვერსიით პირველადი წარმოების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია სანარმოო გადამამუშავებამდე დღგ-საგან განათავისუფლებული იყო. 1997 წლის დეკემბერში აღნიშნულ მუხლში შეიტანეს ცვლილება, რომლის საფუძველზეც შეიზღუდა დღგ-საგან განათავისუფლება იმ ფიზიკური პირების მიერ მიწოდებულ ხორბლასა და პირველადი წარმოების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე, მის სანარმოო გადამამუშავებამდე. რომელთა მფლობელობაში არა უმეტეს 10 ჰა ფართობის მიწის ნაკვეთია. შემდეგ გაუქმდა განათავისუფლების მუხლი და საგადასახადო რეგისტრაციის ზღვარიც

დღგ-ს რამდენიმე ზღვრის არსებობა მინიმალური ლიმიტით ართულებს გადასახადის აღმინისტრირებას.

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებლებისათვის 20000 ლარის დონეზე დაწესდა, დღეისათვის კი 35000 ლარიანი ზღვარი მოქმედებს. რამდენიმე ზღვრის არსებობა მნიშვნელოვნად ართულებს გადასახადის ადმინისტრირებას, მით უმეტეს იმ შემთხვევაში როდესაც დასახელო ობიექტები ამოთვლილია განსაზღვრული ქვეყანაში ერთიანი 2000-25000 ლარიანი ზღვრის შემოღება:

1. გაათანაბრებს შემოსავლებისა და დანაკარგების სტეპობას, ერთი მხრივ, ზღვრის დაწვეით და, მეორე მხრივ, ზღვრის აწვეით გამოწვეულს;
2. შედარებით გაამარტივებს გადასახადის ადმინისტრირებას;
3. შეზღუდავს ქვეყანაში კორუფციის წყაროს.

აქვე წარმოგიდგენთ რამდენიმე ქვეყანაში გადასახდელ რეგისტრაციისათვის დაწესებული ქვედა ზღვარის სიდიდეებს (აშშ დოლარებში): ჩეხეთი—11000; ესტონეთი—18500; ლატვია—17100; პოლონეთი—26 100. ევროპის ქვეყნებში საშუალო ზღვარი 60000 აშშ დოლარს შეადგენს.

• საგადასახადო შეღავათები

დღგ-ს მარტივი მისტეგია, როდესაც ერთიანი

განაკვეთი და ნაკლები საგადასახადო შეღავათებია, მიგვიყვანს იმ მდგომარეობამდე, როცა გადასახადის გადახდის წილი ნაკლებად შემოსავლიანი ოჯახების შემოსავლებისა და ხარჯების სტრუქტურაში იქნება მეტი ვიდრე შესაბამისი მაჩვენებელი უფრო მაღალ შემოსავლიანი მოსახლეობის შემოსავლებისა და ხარჯების სტრუქტურაში. როგორც მოგვხსენებთ, მოსახლეობის ნაწილი, რომელსაც გადასახადი შემოსავალი აქვს მეტს ხარჯავს

დღგ-ს რამდენიმე ზღვრის არსებობა მინიმალური ლიმიტით ართულებს გადასახადის აღმინისტრირებას.

და ნაკლებს ზოგადად ნილობრივად შემოსავლიან მიმართებაში, ხოლო მაღალ შემოსავლიან ოჯახებში ეს პროცენტი უმეტეს შემოსავლიანია. ამასთან, დღგ-ის განსაზღვრული მოხმარებაზე, ე.ი. ვინც მეტს მოიხმარს ის საერთო შემოსავლიანდ მეტ წილს იხდის. აღნიშნულიდან ნათელია, რომ დღგ-ის თანხის შინაარსიდან გამომდინარე რეგრესული გადასახადია.

საკითხი მდგომარეობს იმაში, რომ განესაზღვროთ არის თუ არა დღგ უფრო რეგრესული ვიდრე ალტერნატიული გადასახადები, განვიხილოთ იგი როგორც ერთიანი საგადასახადო სისტემის ელემენტი და ერთიანი საგადასახადო-საბიუჯეტო სისტემის

დღგ-ს რამდენიმე ზღვრის არსებობა მინიმალური ლიმიტით ართულებს გადასახადის აღმინისტრირებას.

შემადგენელი ნაწილი. აღნიშნული გადასახადი გამოიყენება, რადგან იგი შემოსავლების ზრდის პოტენციური წყაროა. თუ დღგ-ს შეეცვლით გადასახადებით, რომლებიც მიგვიყვანს ფასების დამახინჯებამდე და მრავალი განაკვეთის დაწესებამდე ან კაპიტალის, შემოსავლის ან ექსპორტის დაბეგვრამდე, მაშინ საერთო ჯამში დღგ-ს შემოსავალი პროგრესული ნაბიჯია.

გადასახადების შემოღების ერთ-ერთი უმთავრესი ფუნქცია შემოსავლების მოზიდიზაციაა. განვიხილოთ, ამ მხრივ რა ალტერნატივა არსებობს. გავზარდოთ აქციზი? ეს ნაბიჯი უფრო რეგრესული იქნება და არც ისე

სისტემის მასტიმულირებალი ეფექტი ან სტრუქტურული შედეგი სახელმწიფოს დაპარტულ შემოსავლებზე გაზარდი უნდა იყოს. ე.ი. ზღვრული სარგებელი იმით უნდა იყოს ზღვრულ დასაპარტულა.

გაზრდის შემოსავლებს. პირდაპირი გადასახადების შეცვლა კი უფრო მეტად დააზარალებს მოსახლეობას.

აქვედგამომდინარე, დღგ არ უნდა განვიხილოთ როგორც შემოსავლების

გადანაწილების ინსტრუქციები. ეს ფუნქცია საშემოსავლო და ქონების გადასახადებზე უნდა შეასრულოს. უფრო მნიშვნელოვანი ამ მიმართებით ბიუჯეტის საერთო გაველენა და არა მხოლოდ გადასახადო სისტემის შემოქმედებაა. სოციალური შედეგის მიღება სახელმწიფოს ხარჯების სისტემით უფრო მარტივი და ეფექტურია, ვიდრე გადასახადებით.

რადგან დღე არაპირდაპირ გადასახადი და ინვესტაციის ზრდას, გარკვეული სოციალური შედეგის გაუთვალისწინებლობა შეუძლებელია. ამასთან, სამენარშე სტრუქტურების ამ გადასახადისგან განთავისუფლება მათი საქმიანობის მასტიმულირებელი ფაქტორი იქნება. აქედან გამომდინარე, უნდა აიგოს სისტემა, რომელიც გადასახადისაგან განთავისუფლებას გულისხმობს. ამასთან, სისტემის მასტიმულირებელი ეფექტი ან სოციალური შედეგი სახელმწიფოს დაკარგულ შემოსავლებზე მაღალი უნდა იყოს, ე.ი. ზღვრული სარგებელი ზღვრულ დანაკარგებს უნდა აღემატებოდეს. ბევრ შემთხვევაში ზღვრული სარგებლის ან საერთოდ სარგებლის დათვლა რთული ხდება, რადგან მორალური და სულიერი სარგებლის შეფასება შეუძლებელია. მიუხედავად ამისა, უნდა შევცვალოთ სტიმულირების ან დაცვის სხვა მექანიზმებზე გადასვლა.

შემოქმედებიდან გამომდინარე, საგადასახადო კოდექსის მუხლ 101-ში გათვალისწინებული რამდენიმე პუნქტი გადახედვას მოითხოვს. მათ განხილვამდე საჭიროა აღვნიშნოთ, რომ განთავისუფლებული საქონლის ან მომსახურების რეალიზაციისა არ გადაიხდებიან დღე, შესაბამისად, არ გამოინერება ანაგარი შეფატურა. აღნიშნული საქონლის ან მომსახურების საწარმოებზე დაწესებული და/ან მომსახურებაზე გადახდილი დღე-ს ჩათვალა არ ხდება.

განვიხილოთ მუხლი 101-ის ზოგიერთი პუნქტი:

ზ) პუნქტით ადმინისტრირების თავისუფლებას, ბინის დროს ძველანაში ქირა, უძრავი ქონების მიწოდება, გარდა ახლად აშენებული საცხოვრებელი შენობისა (ახლად აშენებულად ითვლება საცხოვრებელი შენობა აშენებიდან ორი წლის განმავლობაში); ბინის ქირა უნდა იმეგრებოდეს მინიმალური ზღვრის ზევით არსებული შემოსავლების პირობებში. ახლად აშენებულ ბინად უნდა ჩაითვალოს ბინა მხოლოდ პირველი რეალიზაციის პირობებში, რადგან მეტი ღირებულება აღარ ემატება.

სასურველია 101 მუხლის პუნქტები პ, ს, და ტ გაერთიანდეს და ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით „პერიოდული უფრად-გაზეთების, სამეცნიერო, სასაავლო, სახელოვნებო და მხატვრული ლიტერატურის ბეჭდვა, მიწოდება, იმპორტი და რეალიზაციის მომსახურება.“

ყ) პუნქტით თავისუფლებს „სახელმწიფო რეგულირებადი ფასებითა და ტარიფებით საქალაქო და მიდარაიონულ მარშუტებზე სამგზავრო ტრანსპორტით (ტაქსის გარდა) მომსახურება“-ს. მოსახლეობისათვის ტრანსპორტით გადაადგილების ხარჯები მნიშვნელოვანია. მოსახლეობა სოციალურ დაჯილდოებასა და სპორტის, მაგრამ ადრესირება სწორად უნდა განხორციელდეს. ქალაქის ფარგლებში სამარშუტო ტაქსებით გადაადგილებული მოსახლეობა აღნიშნული გადასახადისგან არ უნდა თავისუფლდებოდეს. მოსახლეობას უნდა მიეცეს არჩევანი: კომფორტი და მეტი ფასი ან გადაადგილება და ნაკლები გადასახადი. მითუმეტეს, აღნიშნული ბიზნესი შეიძლება სახელმწიფო ბიუჯეტის საკმაოდ დიდი შემოსავლის წყარო გახდეს, რაც მიზნობრივი სოციალური ხარჯების მოცულობის გაზრდის შესაძლებლობას შექმნის. შესაძლოა გამოითქვას მოსაზრება, რომ სამარშუტო ტაქსის მძღოლები სალიცენზიო გადასახადს ქალაქის ბიუჯეტში იხდიან, მაგრამ ქალაქისა და ცენტრალური ბიუჯეტის შემოსავლები სხვადასხვაა. ეს უკანასკნელი კი, აღნიშნული სახეობის ტრანსპორტის დაუბეგრანობით საკმაოდ დიდ სახსრებს კარგავს. მართალია სამარშუტო ტაქსის მძღოლების მიერ გადასახადის გადახდის იძულების მექანიზმის დანერგვა გართულებდა, მაგრამ ეს მიზეზი გადასახადისგან მათ განთავისუფლებას არ ამართლებს.

ჩ) პუნქტით გათავისუფლებულია სანაშენე ცხოველების, სანაშენე პროდუქტის, სათესლე მასალის, სოფლის მეურნეობაში გამოყენებული შხამ-ქიმიკატებისა და მცენარეთა დაცვის სხვა საშუალებების იმპორტი საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს, სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სამინისტროს, ეკონომიკის სამინისტროსა და საბაჟო დეპარტამენტის მიერ დამტკიცებული ყოველწლიური კვოტების

სუსტი მიმართულები კოორდინაციის კორუფციის წყაროს ძმინად.

მისხედით. რა თქმა უნდა, სოფლის მეურნეობაში ახალი სახის სანაშენე პროდუქტისა და თესლის, შხამ-ქიმიკატების იმპორტის სტიმულირება ხელს შეუწყობს ამ დარგის განვითარებას, მაგრამ ამ კონტექსტში რამდენიმე პრობლემა ისახება, კერძოდ:

- კვოტირების სისტემის შემოღება ენიშნავს დამატებით ქვეყანაში კონკურენციის განვითარებას;
- მხოლოდ იმპორტის გათავისუფლება ხელს უშლის აღნიშნული პროდუქციის შიდა წარმოებას;
- კვოტირებისას ადმინისტრირების სუსტი მექანიზმები ქვეყანაში კორუფციის წყაროს

ქმნიან; ადმინისტრირების მექანიზმების ჩამოყალიბების პირობებში სანაშენე ცხოველებისა და პროდუქტის, სათესლე მასალის სახით ქვეყანაში შესაძლებელია შემოღდეს ისეთი სახის პროდუქცია, რომელიც უშუალოდ მოხმარებისათვის გამოიყენება.

ამიტომ, კვოტირების სისტემის გაუქმება მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, სანაშენე ცხოველებისა და პროდუქტების, სათესლე მასალის, შხამ-ქიმიკატების მიწოდება და იმპორტი ჩვეულებრივი რეჟიმით უნდა დაიხედოს.

საგადასახადო კოდექსის 102 მუხლით შემოღებული ექსპორტისთვისაა გათვალისწინებული დაბეგრის ნულოვანი განაკვეთი. აღნიშნული დაბეგრვა გულისხმობს ექსპორტზე გათვალისწინებული საქონლის სანარშუტო გადახდილი დღე-ს სრულად ანაზღაურებას, რაც, თავის მხრივ, ექსპორტისათვის წამახალისებელი ღონისძიებაა. ასეთი სახის ნორმა მიღებულია დღე-ს მქონე ყველა ქვეყანაში და ჩვენთან მისი შეცვლა ექსპორტის შეზღუდვას გამოიწვევდა.

• დღე-ით დასაბეგრი ოპერაციის დრო

საგადასახადო კოდექსის 105 მუხლი დასაბეგრი ოპერაციის დროდ განსაზღვრავს საქონლის მიწოდებიდან, სამუშაოების შესრულებიდან ან მომსახურების განწვეიდან 90 დღეს, თუ მანამდე არ მოხდა განაღდება. აღსანიშნავია ის მომენტი, რომ დღევანდელი კომუნიკაციების, საბანკო სისტემების და ტრანსპორტის განვითარების მდგომარეობა საშუალებას იძლევა დაქარდეს ეს პროცესი, აღნიშნული ოპერაციების სანარშუტო აღრებული ვადა ძალზე დიდი დროა. ამ ოპერაციების განხორციელების მაქსიმალურ ვადად შეიძლება 30 დღე, ხოლო 90 დღით

გაჭიანურებული ანაზღაურება მყიდველისათვის კრედიტის მიცემად ჩაითვალოს. ამასთან, თანხის დაგვიანებით გადახდა უფრო ამძიმებს ბიუჯეტში

პრობლემა არა იმდენად განაკვეთის სიდიდეა, არამედ არათანაბარი პირობები და კორუფცია.

შემოსავლების მობილიზაციის შესაძლებლობას, ამიტომ საჭიროდ მიგვაჩნია ოპერაციის განხორციელების დროდ 30 დღე განისაზღვროს.

• გადასახადის განაკვეთი

დღე-ს განაკვეთის მოცულობა საგადასახადო კოდექსის 112 მუხლის 1 პუნქტით შემოღის და 20%-ის ოდენობით განისაზღვრება. მენარშეები ძირითადად დღე-ს განაკვეთის მაღალ დონეს აღნიშნავენ. 20% პატარა ციფრი არ არის, ამ თანხას მენარშე არ იხდის და მენარშესათვის ამ მხრივ მთავარია მათ პროდუქციაზე ფასის 20%-ით გაზრდა, რაც, შესაბამისად, ამცირებს მოხმარებას და რეალიზაციას. როგორც შემდგომ დანართი №4-ში ვნახავთ, მეზობელი ქვეყნების უმრავლესობაში ძირითადი განაკვეთი 20% ან უფრო მეტია. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში მთავარი პრობლემა ადმინისტრირების სისუსტე და კორუფციაა. როგორც უკვე არაერთხელ აღვნიშნეთ, გადასახადს იხდის მყიდველი, ხოლო მისი გადახდულობის პირობებში საქონლის ფასი 20%-ით მცირდება. იმ დროს როდესაც ერთი ფირმა იხდის გადასახადს, ხოლო მეორე — არა, კანონდამრღვევის საქონელი 20%-ით იაფი ხდება პატიოსანი გადახდელისაზე. ეს კი მენარშეებს არათანაბარი პირობებს უქმნის და პატიოსანი მენარშის გაკოტრებამდე მიყვანათ. აქედან გამომდინარე, პრობლემა არა განაკვეთის სიდიდეა, არამედ არათანაბარი პირობები და კორუფციაა.

მომავალში, როდესაც ადმინისტრირების მეთოდები დაიხვეწება და ბიუჯეტში შემოსავლები გაიზრდება, პირველადი მოხმარების საგნებზე 10%-იანი განაკვეთის შემოღებაზე ფიქრი შესაძებელი გახდება.

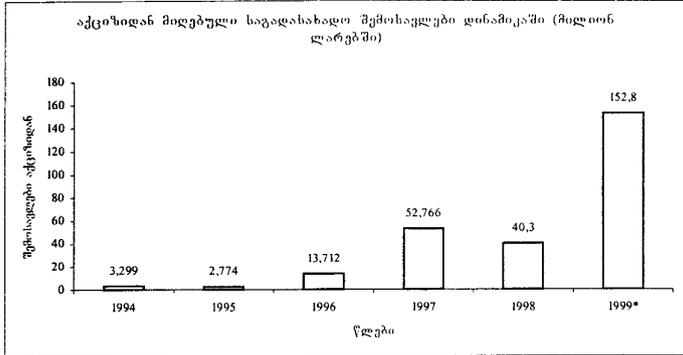
აქვინა, დაგაბავალი ლიკავალების გადარსებაში მიგაერთაში მიგაჩინა, რაჲ:

- საპარტეზოლს რაპოლონისთვის არაპირდაპირი გაგაქვავის ან რათოვის (ანგაროშაგაგრაგით რათოვის) მათოვით დღ-ს გაგაქვავიშაგა ვაჲლაჲ სასაჲთოშო პარინინი;
- ითისდა მითსადაჲვად, გაღაგდალი რა სანის აროღაჲსიას ანაროგავს, აუსოღაგალია დღ-ს გაღაგდალად რაჲისტრასიის მინიგაღარი ჲჲჲარი 20000 ლარის დოგაჲ დაჲსდაჲს.
- დღჲ შამოსაჲვავის გაღაგაწოღავის ინსტრავაგნად არ უნდა განისიღავოღავს. ეს უნდასიას საჲგოღაჲვოღო და მთინაჲს გაღაგაწაგაგა უნდა ჲანსრუღოღ. ამ მიგაერთაში მინიშნაღოღანი გიჲჲავის საჲგოღო გავღაგა და არა ჲოღოღ საგაღაგაწაღოღ სისთამისი ჲოღაგაგაგა. სოციაღარი ჲაღაგაის მიღაგა სასაღაგაწოღოს ხარგაგის სისტავითი უჲოღო გარტინი და ეჲჲაგრაგია, ვიღრა გაღაგაწაგაგაგით. აჲჲაღაგა გაგოგაღინარა, დღ-ს-ღან გათავისუღღაგაგის რაროღინარა მინიშნაგაგაგა უნდა დავიღაგა;
- 20%-იანი განაჲჲავითის შამოსიგაგა გაჲჲაროღაღაღად მიგაჩინა. იგი არავითარი ეჲჲავის მოჲჲაჲი არ ინარაჲ. გოგაგაღოღი, რაროღასს ადმინისტრირარის მათოღაგაი დანჲჲჲჲაგა და გიჲჲავი შამოსაჲვავი გარჲარღაგა. აირავაღი მოჲჲარარის საგნაჲჲა 10%-იანი განაჲჲავითის შამოღაგაგაგა უიღარი ჲანაჲჲავიღი გასღაგა.

4. სანაჲტოზო გარღაგაგაღი

აქციზი არაპირდაპირი გადასახადის ერთ-

მესამე, ისინი ფუფუნების საგნებია; მეოთხე, მთავრობის დამოკიდებულების თანახმად ამგვარი საქონელი არსებითი მნიშვნელობის მქონედ არ ითვლება და მათი მოხმარება უარყოფით ექსტერნალიტებს იწვევს (მაგალითად, თამბაქოს მოხმარება დაკავშირებულია მსუფთაობის სხვადასხვა დაავადებებს იწვევს).

ერთი სახეობაა, რომელიც აქციზური საქონლის წინოდებისას მის ფასთან ერთად გადაიხდება. აღნიშნული გადასახადით იბეგრება საქონლის ცალკეული სახეების ჯგუფები, რომელთაც შემდეგი თავისებურებები ახასიათებთ: პირველი, მათი წარმოება და

რეალიზაცია მთა-ვრობის განსაკუთრებული მეთვალყურეობის ქვეშ ექვეყნა; მეორე, მოთხოვნა ფასში ასეთ საქონელზე არაელასტიურია, ანუ ფასის საგრძობლად მომატების შემთხვევაში ამ საქონლის მოხმარება მხოლოდ ოდნავ მცირდება;

ტრუმენტია, ვინაიდან საქონლის სახეობათა ვიწრო ჯგუფზე ფოკუსირების გამო იგი მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს მოხმარებელთა გადაწყვეტილებათა მიღებაზე და

რესურსების განაწილებაზე. აქციზი არ მოითხოვს სერიოზულ ადმინისტრაციულ დაძაბულობას და

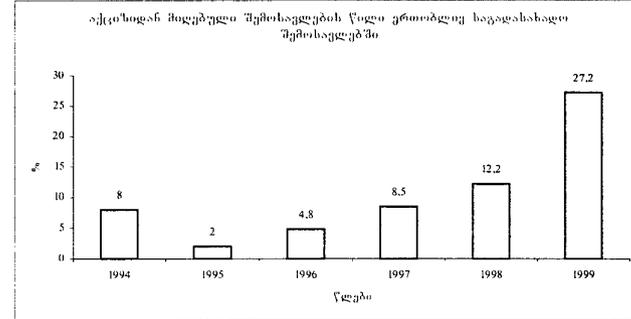
სხვა გადასახადებთან შედარებით გადახდისაგან თავის არიდების მცირე შესაძლებლობებს იძლევა. აქციზური საქონელი ხასიათდება წარმოებისა და

საქონელი შემდეგი განაკვეთებით იბეგრება (იხ. ცხრილი №4.1).

საგადასახადო კოდექსის თანახმად აქციზისაგან განთავისუფლებულნი არიან:

სტრუქტურულად, აქციზურ საქონელს შორის, ყველაზე მეტი შემოსავალი სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის თანაბრად ნაწარმს მოაქვს.

ნახაზი №4.2

რეალიზაციის მსხვილი მასშტაბებით, მწარმოებელთა შედარებით მცირე ჯგუფით და მისი საქონელსუბსტიტუტების სიმცირით, რაც საბოლოო ჯამში შემოსავლების გაზრდას უწყობს ხელს.

საბიუჯეტო შემოსავლების მაქსიმუმისა გარდა, აქციზი სხვა მნიშვნელოვანი მიზნების მიღწევასაც ემსახურება, კერძოდ:

- ჯანდაცვის თვალსაზრისით — გარკვეული პროდუქციის მოხმარების შემცირება (ალკოჰოლური სასმელები, თამბაქოს ნაწარმი);
- ენერგოპროდუქტების მოხმარებისას — გარემოს დაბინძურების შემცირება და კონსერვაციის ხელშეწყობა;
- ავტომობილების მფლობელებისაგან მოსაკრებლების აკრეფა გზების მოვლა-შეკეთებისთვის (წავთობპროდუქტებზე აქციზის საშუალებით);
- ფუფუნების საგნების მოხმარების შემცირება.

აქციზის განაკვეთები სპეციფიური ან ე.წ. ადვალური (ადვალორემ - ღირებულების შესაბამისად) პირობებით შეიძლება დანესდეს. აქციზის სპეციფიური განაკვეთი გულისხმობს, რომ დაბეგვრის ბაზა არა საქონლის ღირებულება, არამედ ფიზიკური ერთეული. საქართველოში, ისევე როგორც რუსეთში, დაბეგვრის შერეული სისტემა მოქმედებს, ხოლო აზერბაიჯანში, სომხეთსა და უკრაინაში — ადვალური სისტემა (დანართი №5). საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად, აქციზური

კოდექსის თანახმად აქციზისაგან განთავისუფლებულნი არიან: ფიზიკური პირის მიერ საკუთარი მოხმარებისათვის წარმოებული და მოხმარებული ალკოჰოლური სასმელები; ფიზიკური პირის მიერ საკუთარი მოხმარებისათვის ორი ლიტრი ალკოჰოლური სასმელი და 200 ლერი სიგარეტის იმპორტი;

საქართველოშიაფრო მობილით შემოსვლით პირის ავტომობილის ავზში არსებული სანჯავი.

როგორც ზემოთ აღნიშნეთ, აქციზის შემოღების ერთ-ერთი მიზანი ისეთი პროდუქტების მოხმარების შემცირებაა (უარყოფითი ექსტერნალიტების გამოსწორება), რომელიც

ზიანს აყენებს ადამიანის ჯანმრთელობას. გამოკვლევების თანახმად თამბაქოს ნაწარმზე მალადი გადასახადები ხელს უწყობს მოზარდებში თამბაქოს მოხმარების შემცირებას. უფროსი ასაკის ადამიანებისათვის, რომლებშიც ამ მაგენ ჩვევსადმი ძლიერია მიდრეკილება, ფასი დიდ განმსაზღვრელ ფაქტორს არ თამაშობს. თუ თამბაქოზე მალადი აქციზური განაკვეთები ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში შენარჩუნდა, ეს მწველ თინეიჯერთა თამბაქოს შემცირებას და საბოლოო ჯამში არამაქოს მოხმარების შეზღუდვასაც შეუწყობს ხელს.

აღსანიშნავია, რომ აქციზური საქონლის დაბეგვრიდან შემოსავლები წლიდან წლამდე იზრდება. ამ მხრივ, გამოწვევისა 1998 წელი, როდესაც შემოსავალი წინა წელთან შედარებით მნიშვნელოვნად მცირე იყო, ხოლო გეგმა მხოლოდ 37%-ით შესრულდა. 1999 წელს დაგეგმილია 137,8 მლნ ლარის მიღება, ხოლო ნათობპროდუქტების დაბეგვრიდან შემოსავლები შემოსავლები 15 მლნ ლარი საგზაო ფონდს გადარიცხვება. მთლიანობაში 1999 წელს დაგეგმილი შემოსავალი 279%-ით სჭარბობს 1998 წლის ფაქტობრივ მაჩვენებელს. აღნიშნული ზრდის მიღწევა ძირითადად ნავარუდევია საქართველოს ხელი-სუფლები მიერ 1999 წელს განსახორციელებული ადმინისტრაციული ღონისძიებებით, კერძოდ, ქვეყნში აქციზური მარკების შემოღებით და საბაჟო კონტროლის გააუმჯობესებით. აქციზური შემოსავლების დინამიკა უფრო დეტალურად №4.1 ნახაზზეა ნაჩვენები: 1998 და 1999 წლების

მაჩვენებლები მოიცავდა ნავთობპროდუქტების აქციზით დაბეგვრიდან საგზაო ფონდში გადარიცხვლ თანხებს, შესაბამისად 12.6 და 15 მლნ

1997 წელს საბრთველოში 107.764 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების თანხააქოს ნაწარმი იქნა იმპორტირებული, ხოლო ექსპორტირებული 1998 წელს ეს მაჩვენებელი თითქმის 5-ჯერ დაეცა და 22.176 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა

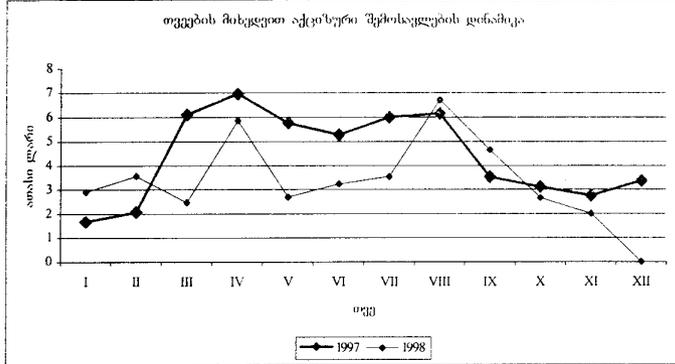
ლარის ოდენობით. უკანასკნელი წლების მანძილზე განსაკუთრებულად ერთობლივ საგადასახადო შემოსავლებში იზრდებოდა აქციზური საქონლის დაბეგვრიდან მიღებული შემოსავლების წილი. მაგალითად, 1995 წელს აქციზიდან მიღებული შემოსავლების წილი ერთობლივ საგადასახადო შემოსავლებში მხოლოდ 2% იყო, ხოლო წინასწარი გაანგარიშებით, 1999 წელს აღნიშნულმა მაჩვენებელმა 27,2% უნდა შეადგინოს (იხ. ნახაზი №4.2).

თუკი აქციზური საქონლის დაბეგვრიდან მიღებულ შემოსავლებს თვეების მიხედვით დინამიკაში დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ მარტივიდან აგვისტოს ჩათვლით პერიოდი

რომ წინა წელთან შედარებით, 1998 წელს თამბაქოს დაბეგვრიდან მიღებული შემოსავლები საგრძნობლად დაეცა (თითქმის განახევრდა) (იხ. ნახაზი №4.4).

რაც შეეხება იმპორტირებულ თამბაქოს, აქ სურათი სხვაგვარად წარმოგვიდგება. უკანასკნელი პერიოდის განმავლობაში იმპორტირებული თამბაქოს აქციზით დაბეგვრამ მრავალი ცვლილება განიცადა. თავდაპირველად, 1993 წლის 24 დეკემბრის აქციზების შესახებ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის თანახმად, თამბაქოს დაბეგვრა 40%-იანი განაკვეთით ხდებოდა, რაც საერთო იყო როგორც იმპორტირებული ასევე ადგილობრივი წარმოების სიგარეტებისთვისაც. 1996 წლის ოქტომბრიდან თამბაქოს იმპორტის აქციზით დაბეგვრა ექსპერიმენტული წესით ხორციელდებოდა — წინათ მოქმედი ადგილობრივი სისტემის ნაცვლად, სპეციფიური მეთოდი გამოიყენებოდა, რაც იმპორტირებული თამბაქოს თითოეულ კოლოფზე სააქციზო განაკვეთს 6 თეთრის ოდენობით ითვალისწინებდა. 1997 წლის ივლისში

ნახაზი №4.3

შემოსავლების მაღალი დონით ხასიათდება. დანარჩენ თვეებში შემოსავლები შედარებით დაბალ დონეზე იმყოფება (იხ. ნახაზი №4.3).

სტრუქტურულად, აქციზურ საქონლს შორის, ყველაზე მეტი შემოსავალი სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის თამბაქოს ნაწარმს მოაქვს. 1997 წლის მონაცემებით, თამბაქოს აქციზით დაბეგვრიდან მიღებული შემოსავლის წილი საერთო სააქციზო შემოსავლებში 54%-ს შეადგენდა, ხოლო 1998 წელს ეს მაჩვენებელი 48%—მდე შემცირდა. ეს განპირობა იმ ფაქტმა,

საგადასახადო კოდექსის მიღების შემდეგ (რომელიც ძალაში 1997 წლის 1 სექტემბერს შევიდა) იმპორტირებული თამბაქოს აქციზით დაბეგვრა ისევ ადვალური მეთოდის გამოყენებით, 100%-იანი განაკვეთით გადაწყდა. მაგრამ 1997 წლის 18 სექტემბერს საგადასახადო კოდექსში შეტანილი ცვლილების თანახმად, თამბაქოს ნაწარმის (თამბაქოს ნედლეულის გამოკლებით) იმპორტი დამატებული ღირებულებისა და აქციზის ნაცვლად შემდეგი ოდენობის ფიქსირებული გადასახადით იბეგვრებოდა:

- მოსაწევი თამბაქო — 20 ლარი 1 კგ-ზე;
- სიგარა — 25 თეთრი;
- უმაღლესი, I და II კლასის სიგარეტი და სიგარილა — 25 თეთრი 1 კოლოფზე;
- ყველა დანარჩენი კლასის სიგარეტი და პაპიროსი — 19 თეთრი 1 კოლოფზე.

დაბეგვრის ნაცვლად შემდეგი ოდენობის ფიქსირებული გადასახადით იბეგვრებოდა:

- მოსაწევი თამბაქო — 20 ლარი 1 კგ-ზე;
- სიგარა — 25 თეთრი;
- უმაღლესი, I და II კლასის სიგარეტი და სიგარილა — 25 თეთრი 1 კოლოფზე;
- ყველა დანარჩენი კლასის სიგარეტი და პაპიროსი — 19 თეთრი 1 კოლოფზე.

1998 წლის სექტემბერში საგადასახადო

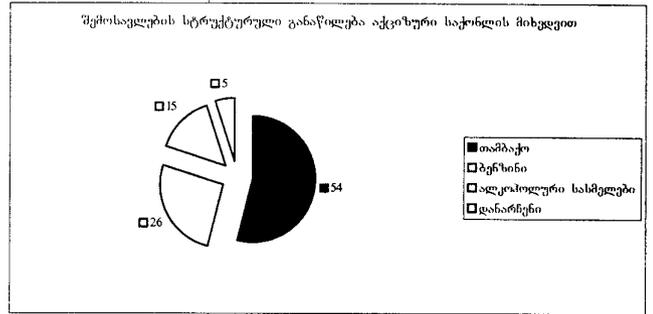
განპირობა. 1999 წლის თებერვლიდან 10 მაისის ჩათვლით მთლიანად თამბაქოს აქციზით დაბეგვრიდან ბიუჯეტში 19,230 მლნ ლარი ჩაირიცხა.

საბაჟო დეპარტამენტის მონაცემებით 1998 წელს საბრთველოში 159.400 მილიონი აშშ დოლარის ნავთობპროდუქტები იქნა იმპორტირებული, როგორც სათანადოდ დაზავების შემთხვევაში ბიუჯეტის 95.8 მილიონი აშშ დოლარი უნდა მიეღო. ფაქტობრივად შემოსავალი კი მხოლოდ 28.7 მილიონი ლარი იქნა.

კოდექსში შეტანილი ცვლილებით კიდევ ერთხელ შეიცვალა თამბაქოს აქციზით დაბეგვრის რეჟიმი. უნდა აღინიშნოს, რომ ზემოთ ნახსენებ რეჟიმებს შორის საუკეთესო აღმოჩნდა 1998 წლის ოქტომბრიდან 1997 წლის სექტემბრამდე მოქმედი 6 თეთრიანი რეჟიმი, როდესაც ყოველთვიურად ბიუჯეტში საშუალოდ 2.9 მლნ ლარი ირიცხებოდა, ხოლო საუკეთესო შედეგი — თვეში (1997 წ, აგვისტო) 3.750 მლნ ლარი იყო. ამასთან, შემოსავლებს მკაცრად გამოხატული ზრდის ტენდენცია ჰქონდა. მას შემდეგ, რაც 1997 წლის 18 სექტემბრიდან 1 კოლოფ სიგარეტზე 25 თეთრიანი ტარიფი დაწესდა, შემოსავლებმა საგრძნობლად იკლო და ყოველთვიურმა საშუალო შემოსავალმა მხოლოდ 0.8 მლნ ლარი შეადგინა.

ცხადია, ქვეყანაში მოთხოვნა ამ პროდუქტზე იმდენად არ შემცირდებოდა, რომ მას ამგვარი სერიოზული ჩავარდნა გამოეწვია. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში უმთავრესი ფაქტორი, რამაც შემოსავლების ვარდნა განაპირობა, კონსტრუქციული სიგარეტის იმპორტის უზარმაზარი ზრდა იყო. საბაჟო სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემებით 1997 წელს საქართველოში 107.764 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების თამბაქოს ნაწარმი იქნა იმპორტირებული, ხოლო მომდევნო

ნახაზი №4.4

1998 წლის 28 მაისს გამოვიდა საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება „საქართველოში ალკოჰოლიანი სასმელებისა და თამბაქოს ნაწარმის წარმოების, იმპორტისა და რეალიზაციის აქციზური მარცხის შემოღების შესახებ“.

1998 წელს ეს მაჩვენებელი თითქმის 5-ჯერ შემცირდა და 22.176 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

საბრთველოში ბანაკებითა, ადვალურ ბანაკებითა, თან შედარებით უპირატესობით სარგებლობენ, თუ საგადასახადო ორგანოების ადმინისტრაციული უნარი დაძველებულია და არსაგზს პრეზიდა, როგორც საზინაო წარმოების ან იმპორტირებული პროდუქტის ღირებულების ხელოვნურ შემცირებასთანადა დაკავშირებული.

სამწუხაროდ, ბრძანებულებაში მითითებული ვადები დაირღვა და 1998 წლის 1 დეკემბრის ნაცვლად მარკირების დაქვემდებარებული თამბაქოს ნაწარმის რეალიზაცია აქციზური მარკების გარეშე მხოლოდ 1999 წლის 1 აპრილს აიკრძალა. აღნიშნულმა ადმინისტრაციულმა უწყებამ თამბაქოს აქციზით დაბეგვრის ახალი რეჟიმის (1 კოლოფზე 19 თეთრი) წარმატებულობა

მოგება გაზრდილა იმდენად, რომ თამბაქოს ნაწარმის იმპორტის მოცულობაზე რაიმე ზეგავლენა მოეხდინა. ფაქტია, საბაჟოზე დაფიქსირებული იმპორტირებული თამბაქოს მოცულობა ქვეყნის რეალურ საბაჟო მოთხოვნას არ ასახავს. თამბაქოს სანაწარმდევო ეროვნული ცენტრის მონაცემებით საქართველოში 2 მლნ მწვევლია, მათგან 26% არასისტემატიური მომხმ-

რებელია (დღეში 10 ლერამდე), 43% სისტემატიური მწველი (დღეში 11-20 ლერი), ხოლო 31% ინტენსიური მომხმარებელი (დღეში 20 ლერზე მეტი). აღნიშნულ მონაცემებზე დაყრდნობით, საქართველოში ყოველდღიურად მოიხმარება 30 500 000 ღერი სიგარეტი (ანუ 1525 000 კოლოფი). საქართველოს სახელმწიფო საბაჟო დეპარტამენტის მიერ სიგარეტის საკონტრაქტო ღირებულების მინიმალურ ზღვრად 1000 ლერზე — 16 დოლარია დაწესებული. აქედან გამომდინარე, ყოველწლიურად საქართველოში მოხმარებული სიგარეტის ღირებულება დაახლოებით 178.120 მლნ აშშ დოლარს შეადგენს, მაშინ როდესაც 1998 წლის მონაცემებით საქართველოში ოფიციალურად 22.476 მლნ აშშ დოლარის თამბაქოს ნაწარმი შემოვიდა.

თუკი 1997 წელს საქართველოში კონტრაბანდული წესით დაახლოებით 70 მლნ დოლარის სიგარეტი შემოვიდა, 1998 წელს ეს მაჩვენებელი გაორმაგდა. კონტრაბანდის ზრდა, შესაბამისად სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლებზე აისახა. იმპორტირებული თამბაქოს ნაწარმის მთლიანი მოცულობის შესაბამისად დაბეგვრის შემთხვევაში ბიუჯეტი 1998 წელს დაახლოებით 124 მლნ დოლარს მიიღებდა. მაშინ, როდესაც ფაქტიურმა შემოსავალმა მხოლოდ 15 მლნ ლარი შეადგინა.

აქციური და მრეწველ ერთობლივ შემოსავლებში მეორე ადგილი ნავთობპროდუქტებს უჭირავს. აღნიშნული საქონლის აქციზით დაბეგვრა სხვადასხვაგვარად ხდებოდა. ნავთობპროდუქტების აქციზური საქონლის სიაში მხოლოდ ბენზინი ხვდებოდა. ეთილრეზინი და არაეთილრეზინი ბენზინი განსხვავებულად იბეგრებოდა, კერძოდ, არაეთილრეზინი 15%-იანი, ხოლო ეთილრეზინი 50%-იანი სააქციზო განაკვეთით. 1998 წლის მასში საგადასახადო კოდექსში შეტანილი ცვლილების თანახმად აქციზის განაკვეთებმა მოიმატა და არაეთილრეზინულ ბენზინზე 60%, ხოლო ეთილრეზინულზე 100% შეადგინა. 1999 წლისათვის კი გადაწყდა, რომ ყველა სახის ნავთობპროდუქტებზე, გარდა მახუთისა, მხოლოდ 60%-იანი განაკვეთი გავრცელდებოდა.

დღევანდელი მდგომარეობით ნავთობპროდუქტების აქციზით დაბეგვრიდან მიღებულ შემოსავლებში 95% ბენზინზე მოდის.

იმ პერიოდში, როდესაც აქციზის განაკვეთები ბენზინზე 15% და 60% იყო, ბენზინის იმპორტის დაბეგვრიდან ყოველთვიური შემოსავალი ბიუჯეტში 1.5 მლნ ლარს შეადგენდა, ხოლო მას შემდეგ რაც განაკვეთები 60%-დან და 100%-მდე გაზარდა, 1998 წლის ბოლო ექვსი თვის მანძილზე ყოველთვიური შემოსავალი 3.5 მლნ ლარს გაუტოლდა.

1998 წელს ნავთობპროდუქტების აქციზით დაბეგვრით სახელმწიფო ბიუჯეტმა 28.7 მლნ ლარი მიიღო, აქედან 27.296 მლნ ლარი

ბენზინიდან იქნა მიღებული. სახელმწიფო საბაჟო დეპარტამენტის მონაცემებით 1998 წელს საქართველოში 159.400 მლნ აშშ დოლარის ნავთობპროდუქტები იქნა იმპორტირებული, რომლის სათანადოდ დაბეგვრის შემთხვევაში ბიუჯეტს 95.6 მლნ აშშ დოლარი უნდა მიეღო. ფაქტიური შემოსავალი კი მხოლოდ 28.7 მლნ ლარი იყო. 1998 წელს ნავთობის აირებში იმპორტზე 60%-იანი აქციზის განაკვეთის გამოყენებით დაახლოებით 6.5 მლნ დოლარის მიღება იქნებოდა შესაძლებელი.

რაც შეეხება დანარჩენ სააქციზო საქონელს, აქ დარღვევები ნაკლებ შესაძენეა, რადგან ისინი საქართველოში შედარებით ნაკლები ოდენობით მოიხმარება და ამასთან მონაცემები მათ შესახებ ძველი ხელმოწინაა.

როგორც ცნობილია, საგადასახადო კოდექსში 1998 წლის გაზაფხულზე შეტანილი ცვლილების თანახმად, აქციზური საქონლის დაბეგვრის ად ვალური სისტემა, შერეული სისტემით შეიცვალა (რომელიც ეფუძნება ად ვალურ და სპეციფიურ განაკვეთებს). უნდა აღინიშნოს, რომ დაბეგვრის ორივე მეთოდი სერიოზულ ნაკლოვანებებს განიცდის, თუმცა საქართველოს შემთხვევაში უპირატესობა შერეულ სისტემას უნდა მიენიჭოს.

სპეციფიური განაკვეთები, ად ვალურ განაკვეთებთან შედარებით უპირატესობით სარგებლობენ, თუ საგადასახადო ორგანოების ადმინისტრაციული უნარი დაქვეითებულია და არსებობს პრობლემა, რომელიც საშინაო წარმოების ან იმპორტირებულ პროდუქციის ღირებულების ხელოვნურ შემცირებასთანაა დაკავშირებული. რადგან გადასახადი არა ღირებულებას, არამედ საქონლის ფიზიკურ ერთეულებს ეფუძნება, ამიტომ სპეციფიური განაკვეთების მოქმედებისა ღირებულების დაანგარიშებასთან დაკავშირებული პრობლემები არ წარმოიშება. ცხადია, რომ საქართველოში ზემოთ დასახელებული ორი სერიოზული პრობლემა რეალურად არსებობს, ამიტომაც აქციზური საქონლის დაბეგვრისას მათი გათვალისწინება აუცილებელია.

სუსტი მხარე სპეციფიურ სააქციზო განაკვეთებსაც გააჩნიათ, კერძოდ, ადგილი აქვს გადასახადის ბაზის ინფლაციას, რაც განვითარებადი ქვეყნებისთვის, სადაც ინფლაციის ტემპები საკმაოდ მაღალია, დამახასიათებელია. ჩვენს შემთხვევაში მოსალოადნელია, რომ ყოველწლიურად საგადასახადო ბაზა 8-10%-იან ინფლაციას განიცდის, რაც რეალური შემოსავლების შემცირებას შეუწყობს ხელს. ამიტომაც, აღნიშნული პრობლემის აღმოჩენის შემთხვევაში სპეციფიურ განაკვეთში ინფლაციის ტემპების გათვალისწინება აუცილებელი პირობაა, რაც რეგულარულად, წელიწადში ერთხელ ან ორჯერ უნდა განხორციელდეს. მას შემდეგ რაც სახელმწიფომ

სპეციფიური სააქციზო განაკვეთები შემოიღო, ქვეყანაში სერიოზულ ინფლაციას ჰქონდა ადგილი, ამიტომაც უკვე დღეს საგადასახადო კოდექსში შესაბამისი ცვლილების შეტანის საჭიროება წარმოიშება. იმისათვის, რომ მომავალში საგადასახადო კოდექსში მუდმივი ცვლილებების შეტანის აუცილებლობა გამოირიცხოს, უმჯობესი იქნება თუკი ყველა სააქციზო საქონელზე სპეციფიური განაკვეთების დაწესება ევროში ან დოლარებში მოხდებოდა.

აღსანიშნავია, რომ სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემებით 1997 წელს საქართველოში იმპორტირებული

აღსანიშნავია, რომ სომხეთსა და უკრაინას შიდა წარმოებულ და იმპორტირებულ სააქციზო საქონელზე განსხვავებული განაკვეთები გააჩნია, რაც არ შეიძლება მათი საგადასახადო სისტემის დადებით მხარედ ჩათვალოს. პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს, რომ სააქციზო ტარიფების ამგვარი დიფერენციაცია მხოლოდ საქართველოში არსებული მოთხოვნების უწინააღმდეგეა. მეორე მხრივ, აქციზი არ წარმოადგენს იმ ინსტრუმენტს, რომლითაც ეროვნული წარმოების მხარდაჭერა უნდა მოხდეს, ამისათვის არსებობს საბაჟო ტარიფი.

აფხაზე, სააქციზო გადასახადთან მიმართებაში მიზანშეწონილი:

- **საბაჟო სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემებით 1997 წელს საქართველოში იმპორტირებულ იქნა თამბაქოს ნაწარმი სულ 107.764 მლნ აშშ დოლარის ღირებულებით. სრულ მოცულობაში 1998 წელს ეს მაჩვენებელი თითქმის 5-ჯერ შემოიკრა და 22.176 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. რას შესაბამისად სახელმწიფო ბიუჯეტში ამოვიღეთ მრავალი შემოსავლის წარმოქმნის კვალი აისახა;**
- **თუკი 1997 წელს საქართველოში კონტრაბანდული წესით დაახლოებით 70 მლნ დოლარის სიგარეტი შემოვიდა 1998 წელს ეს მაჩვენებელი გაორმაგდა;**
- **იმ შემთხვევაში თუ იმპორტირებული თამბაქოს ნაწარმის მთლიანი მოცულობის შესაბამისად დაბეგვრა მოხდებოდა, ბიუჯეტს 1998 წელს დაახლოებით 124 მლნ დოლარი უნდა მიეღო. მაშინ როდესაც ფაქტიურმა შემოსავალმა მხოლოდ 15 მლნ ლარი შეადგინა;**
- **1998 წელს იმპორტირებული ნავთობპროდუქტების აქციზით დაახლოებით 6.5 მლნ დოლარის მიღება იქნებოდა შესაძლებელი. რადგან გადასახადი არა ღირებულებას, არამედ საქონლის ფიზიკურ ერთეულებს ეფუძნება, ამიტომ სპეციფიური განაკვეთების მოქმედებისა ღირებულების დაანგარიშებასთან დაკავშირებული პრობლემები არ წარმოიშება. ცხადია, რომ საქართველოში ზემოთ დასახელებული ორი სერიოზული პრობლემა რეალურად არსებობს, ამიტომაც აქციზური საქონლის დაბეგვრისას მათი გათვალისწინება აუცილებელია.**
- **სააქციზო საქონლის ღირებულება შემცირებულია. მაგალითად, შემოტანილი ეთილის სპირტის საბაჟო ღირებულებამ აშშ დოლარში შეადგინა, მაშინ როდესაც საბაჟო დეპარტამენტის მიერ დაწესებული მინიმალური საკონტრაქტო ფასი 1.5 დოლარს შეადგენს. მსგავსი ვითარება სხვა აქციზურ საქონელთან მიმართებაშიც. სპეციფიური განაკვეთების დაწესება აღნიშნული პრობლემის მოგვარებას შეუწყობს ხელს.**
- **სააქციზო საქონლის განაკვეთებს მეზობელი ქვეყნების განაკვეთებს შეადარებთ (იხ. დანართი №5) დავინახავთ, რომ ამ ფონზე საქართველოში აქციზის გადასახადები არცთუ ისე მაღალია.**

აქციზური საქონლის ღირებულება შემცირებულია. მაგალითად, შემოტანილი ეთილის სპირტის საბაჟო ღირებულებამ აშშ დოლარში შეადგინა, მაშინ როდესაც საბაჟო დეპარტამენტის მიერ დაწესებული მინიმალური საკონტრაქტო ფასი 1.5 დოლარს შეადგენს. მსგავსი ვითარება სხვა აქციზურ საქონელთან მიმართებაშიც. სპეციფიური განაკვეთების დაწესება აღნიშნული პრობლემის მოგვარებას შეუწყობს ხელს.

ასევე აღინიშნავია, რომ ნავთობპროდუქტების ერთიან რეჟიმში მოთავსება, ასევე ადმინისტრირების პროცესის გააუმჯობესება.

თუკი საქართველოში მოქმედი აქციზური საქონლის განაკვეთებს მეზობელი ქვეყნების განაკვეთებს შეადარებთ (იხ. დანართი №5) დავინახავთ, რომ ამ ფონზე საქართველოში აქციზის გადასახადები არცთუ ისე მაღალია.

5. ქონების გადასახადის შემსახმე

ქონების გადასახადის დაწესების ძირითადი მიზანია სახელმწიფოს მიერ ქონების სასურველ დაცვის უზრუნველყოფის უზრუნველყოფის შექმნა. ქონების გადასახადი საქართველოს საგადასახადო კოდექსით განისაზღვრება, რომლის მიხედვითაც ფიზიკურ პირთა და სანარმოთა ქონების გადასახადები იმიჯნება.

თავის მხრივ, ფიზიკური პირის ქონების გადასახადით დაბეგვრის ობიექტი ორ ნაწილად იყოფა — საქართველოს ურბანულ ტერიტორიაზე არსებული უძრავი ქონება (შენობა ნაგებობები ან მათი ნაწილი) და არაურბანულ ტერიტორიაზე არსებული ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული უძრავი ქონება (შენობა ნაგებობები ან მათი ნაწილი). არაურბანულ ტერიტორიაზე არსებული არაეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული ქონება

6. მიწის გადასახადი

ქონების განსაზღვრისას მასში უნდა შედიოდეს უძრავი ქონება და მიწა. ქონების ღირებულება არა საინვენტარიზაციო, არამედ საბაზრო ღირებულებით განისაზღვრება. განაკვეთების შვალის მიხედვით ქონების გადასახადის საბოლოო სახე, ჩვენი აზრით, მოცემული ცხრილის №12 მიხედვით უნდა ჩამოყალიბდეს.

ქონების შეფასების კრედიტივები რამდენიმე სახისაა და მათი როგორც ცალ-ცალკე ძონების ღირებულება არა სინვენტარიზაციო, არამედ საბაზრო ღირებულებით განისაზღვრება.

(ცხრილი №5.2)

ქონების ღირებულება	საპროცენტო განაკვეთი
10 ათას ლარამდე	0.1 %
10 ათასიდან 30 ათასამდე	0.3 %
30 ათასიდან 50 ათასამდე	0.5 %
50 ათასიდან 100 ათასამდე	0.8 %
100 ათასი და მეტი	1.0 %

ესე თანმიმდევრობით გამოყენებაც შესაძლებელია. მათ შორის, აღსანიშნავია შემდეგი კრედიტივები: 1. ყიდვა-გაყიდვის ბოლო ოპერაცია; 2. მიმდინარე საბაზრო ფასი, სხვა ანალოგიებთან შედარების საფუძველზე; 3. დამოუკიდებელი შეფასებლების მიერ განსაზღვრული ფასი.

ამასთან, საყურადღებოა ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა მიერ ქონებრივი დეკლარაციების შევსების აუცილებლობისა და შესაბამისი ადმინისტრირების სისტემის ჩამოყალიბების საკითხები. ეს ყოველივე კი ქონების გადასახადით მიღებული შემოსავლების ზრდისა და სოციალური სამართლიანობის დაცვის ხელ შეწყობი ფაქტორებია.

სახელმწიფოს მიერ მიწის გადასახადის დაწესების მიზნებიდან ძირითადია შემდეგი:

- ფისკალური ეფექტი;
 - მიწის რაციონალური გამოყენება.
- ორივე აღნიშნული ფაქტორი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საქართველოსთვის. მცირე მიწიანობის გამო აუცილებელია მიწის მართვის პოლიტიკა უშუალოდ საგადასახდო პოლიტიკაში აისახებოდეს.

გამომდინარე იქიდან, რომ მიწის გადასახადიდან მიღებული შემოსავლების 100% უკლებლივ ჩაირიცხება ადგილობრივ ბიუჯეტებში, მისი ფისკალური მნიშვნელობაც საკმაოდ მაღალია.

ამდენად, საგადასახადო პოლიტიკაში მიწის გადასახადის დადგენის წესზე, განაკვეთებზე და ადმინისტრირების მექანიზმებზე ბევრია დამოკიდებული.

მიწის გადასახადი საგადასახადო კოდექსით განისაზღვრება და მისი ფუნქციონალური დატვირთვის მიხედვით იზიჯნება:

- ა) სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების;
- ბ) არასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების (ე.წ. „ურბანული“) მიწები.

მათი გადასახადით დაბეგვრის პრინციპები საერთოა:

- 1. გადასახადის განსაზღვრის საფუძველი

სასოფლო-სამეურნეო მიწის გადასახადის განაკვეთის დადგენის მექანიზმი გაცილებით უფრო ცენტრალიზებულია, ვიდრე ურბანული მიწებისა.

მიწის ფართობის საკუთრების ან სარგებლობის დამადასტურებელი დოკუმენტი;

ამდენად, ქონების გადასახადზე დაკავშირებით მიზანშეწონილია:

- ფიზიკური პირებისთვის ქონების გადასახადი მოსაშვლო №5.1 სტრიქონის მიხედვით ჩამოყალიბდეს;
- საჭიროა ფიზიკური პირებისთვის ქონების პირთა მიხედვით დაგაპროექტოს ანუ არ გამოიყენოს ურბანული და არაურბანული ტერიტორიებზე არსებული ქონება;
- ქონებაზე უნდა იკისრებოდეს უფრო მაღალი და დაბალი დასახადების განსაზღვრა ურბანული და არაურბანული ტერიტორიების მიხედვით;
- ქონებრივი დეკლარაციების შევსება, ისევე როგორც საგადასახადო დეკლარაციებისა, ყველა მრეწველობისთვის სავალდებულო უნდა გახდეს. რას საგადასახადო სისტემის სრულყოფილად ადმინისტრირებისა და სასოფლო-სამეურნეო მიწის სოციალური სამართლიანობის დასაცემად დასაბუთებული პირობები დასაბუთებული პირობები.

2. მიწის გადასახადის ოდენობა არ არის დამოკიდებული მის გადასახდელთა ეკონომიკური საქმიანობის შედეგებზე და დგინდება ფიქსირებული ნორმული გადასახადის სახით, მიწის ფართობის ერთეულზე;

სახნავი და მრავალწლიანი ნარგავების დაკავებული მიწებისათვის:

(ცხრილი №6.1)

ადმინისტრაციული ერთეულების დასახელება	საბაზისო განაკვეთი, ჰა/ლარი		
	მიწის ხარისხი		
	კარგი	მწირი	საშუალო რაიონული (საქალაქო)
1. თბილისი, მარნეული	57	31	47
2. ბოლნისი, გარდაბანი	52	27	43
3. რუსთავი	51	27	43
4. ბათუმი, გაგრა, გალი, გუდაუთა, გულრიფში, ოჩამჩირე, სოხუმი	51	27	43
5. ქობულეთი, ხელვაჩაური, გურჯაანი, დედოფლისწყარო	44	24	36,5
6. თელავი, ლაგოდეხი, სიღნაღი	43	22	35
7. ყვარელი, გორი, მცხეთა, ახმეტა, დმანისი, ერედვი	39	21	30
8. კასპი, თეთრიწყარო, სამტრედია	38	20	27
9. საგარეჯო, ქარელი, ხაშური	36	20	26
10. ქუთაისი, წალკა	34	19	26
11. აბაშა, ზუგდიდი	34	18	25
12. ახალქალაქი, ახალციხე	34	19	22
13. მარტვილი, სენაკი, ხობი, ფოთი	33	17	23,5
14. ნინოწმინდა	33	17	19
15. ახალგორი, ვანი, ზესტაფონი, ლანჩხუთი ოზურგეთი	30	15	20,5
16. ბაღდადი, თერჯოლა, ხონი, ქუთაისი	28	15	20,5
17. წალენჯიხა, წყალტუბო, ჩხოროწყუ	24	13	17
18. საჩხერე, ცაგერო, ცხინვალი	22	12	16
19. ამბროლაური, დუშეთი, თიანეთი, ადიგენი, ბორჯომი	18	11	13
20. ასპინძა, ტყიბული, ხულო, ქედა	17	9	12
21. შუაჩხვი, ხარაგაული, ჭიათურა, ლენტეხი, ონი, ჩოხატაური, მესტია, ყაზბეგი, ჯავა	13	8	9

ბუნებრივი სათიბებისა და საძოვრებისათვის

(ცხრილი №6.2)

ადმინისტრაციული ერთეულების დასახელება	საბაზისო განაკვეთი ჰა/ლარი			
	სათიბი	საძოვრები	გაკულტურებული	
			სათიბი	საძოვრები
1. აბაშა, ახალქალაქი, გორი, ბათუმი, ბოლნისი, გაგრა, გალი, გარდაბანი, გუდაუთა, გულრიფში, გურჯაანი, დედოფლისწყარო, დმანისი, ზუგდიდი, თბილისი, თეთრიწყარო, თელავი, ლაგოდეხი, ლანჩხუთი, მარნეული, მცხეთა, ნინოწმინდა, ოზურგეთი, ოჩამჩირე, რუსთავი, სამტრედია, სენაკი, სიღნაღი, სოხუმი, ქუთაისი, ქობულეთი, ყვარელი, წალკა, წყალტუბო, ხელვაჩაური, ხობი, ფოთი	6	3	8	4
2. ადიგენი, ასპინძა, ახალგორი, ბაღდადი, ბორჯომი, ვანი, ზესტაფონი, თერჯოლა, თიანეთი, კასპი, მარტვილი, საგარეჯო, საჩხერე, ტყიბული, ქარელი, ქედა, შუაჩხვი, ჩოხატაური, ჩხოროწყუ, წალენჯიხა, ხარაგაული, ხაშური, ხონი, ხულო ახალციხე	4	2	7	3
3. ამბროლაური, ახმეტა, დუშეთი, ლენტეხი, მესტია, ონი, ყაზბეგი, ცაგერო, ცხინვალი, ჭიათურა, ჯავა	2,5	1,5	4	2

3. მიწის გადასახადი დიფერენცირებულია მიწის ხარისხისა და ადგილმდებარეობის მიხედვით.

ზემოჩამოთვლილი ერთიანი პრინციპების მიუხედავად, სასოფლო-სამეურნეო და ურბანული მიწების გამოყენების ძირითადი კრიტერიუმები მისი სოფლის მეურნეობაში გამოყენება. სასოფლო-სამეურნეო მიწის სტატუსი განაჩნია: სახვანა და მრავალწლიანი ნარგავებით დააკვეთულ მიწებს, საბინაშა და საძოვრებს, წყლისა ტყის ფონდის მიწებს, საკარმიდამო, საბაღე, საბოსტნე და საგარაკო მიწის ნაკვეთებს, ადმინისტრაციულ ცენტრებში არსებულ დასახლებულ მიწებს, რომლებიც

მიწის გადასახადი საბრთველოში დაბალით, რომელიც პრიორიტეტული ღირებულების სტიმული-რეგის პარკების ფუნქციას იძენს, რაც, ჩვენი აზრით, არამიზანდონილია.

სოფლის მეურნეობაში გამოიყენება. მეორე დამახასიათებელი თვისება ის, რომ სასოფლო-სამეურნეო მიწის გადასახადის განაკვეთის დადგენის მექანიზმი გაცილებით უფრო ცენტრალიზებულია ვიდრე ურბანული მიწებისა. აღნიშნული სახის მიწის გადასახადი დიფერენცირებულია ადმინისტრაციული ერთეულის მიხედვით და დგინდება ერთ პექტარზე განაგრძობის ჩამონათვალი და განაკვეთები ხარისხობრივი დიფერენციაციის მიხედვით (კარგი, მწირი, საშუალო რაიონული) მოცემულია გადასახადო კოდექსში.

ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოები მიწის ნაკვეთის გადასახადის განაკვეთს ზემოთ მოცემული ცხრილის მიხედვით განსაზღვრავენ. აღნიშნულ ორგანოს კონკრეტული მიწის ნაკვეთისათვის, მისი ხარისხისა და ადგილმდებარეობის გათვალისწინებით, გადასახადის გადგენის ან 20 პროცენტამდე შემცირების უფლება აქვს გარდა ამისა, თუ მიწის ნაკვეთი დასახლებულ პუნქტებში მდებარეობს განაკვეთი 20%-ით იზრდება.

პარკებისა და ურბანული მიწის გადასახადი, რომელიც დიფერენცირდება ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ.

გაცილებით უფრო მეტი თავისუფლება აქვთ მიწის მფლობელი ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს ურბანული მიწების გადასახადის განაკვეთის განსაზღვრისას. საგადასახადო კოდექსით განისაზღვრება მხოლოდ საბაზისო განაკვეთი, რომელიც ერთ კვადრატულ მეტრზე 0,24 ლარს შეადგენს, ხოლო საბოლოო გადასახადი მიწის წლიური საბაზისო განაკვეთის ტერიტორიულ კოეფიციენტსა და მიწის ფართობზე გამრავლებით გამოიანგარიშება. ამ შემთხვევაში არსებითი მნიშვნელობა

ტერიტორიულ კოეფიციენტს ენიჭება, რომელსაც ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო ადგილმდებარეობისა და ზონების მიხედვით განსაზღვრავს. მაგალითად, ქ. თბილისის ადმინისტრაციული ტერიტორია იყოფა 3 ზონად: ცენტრალური (I ზონა), რომელიც 16 ქვეზონას მოიცავს; შუალედური (II ზონა) — 19 ქვეზონას მოიცავს; პერიფერიული (III ზონა) — მოიცავს 18 ქვეზონას. კოეფიციენტები ქვეზონების მიხედვით განისაზღვრება. ქ. თბილისის მისულ 57 ქვეზონა და კოეფიციენტები, ქვეზონის ადგილმდებარეობის მიხედვით, 1,5-დან 0,5-მდე მერყეობს. ამდენად, ურბანული მიწების გადასახადის განაკვეთის მოცულობა მთლიანად და-მოკიდებულია ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობით ორგანოზე, რაც ცენტრალური ხელისუფლების მხრიდან დამატებითი უფლებამოსილების

მინიჭების საშუალებაა. მიწის გადასახადის განაკვეთის მოცულობის განსაზღვრა ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ბერკეტია. დღეს არსებული მდგომარეობით, საგადასახადო კოდექსის მიხედვით მიწის გადასახადი არ განეკუთვნება ადგილობრივ გადასახადებს. თუმცა ყველა გარემოება მიუთითებს იმაზე, რომ ეს გადასახადი ადგილობრივი დატვირთვის მატარებელია, რითაც მისი მნიშვნელობა არ მცირდება, კერძოდ:

- ზემოთ მოყვანილი მაგალითის მიხედვით, ურბანულ მიწებზე ტერიტორიული კოეფიციენტების განსაზღვრით ტერიტორიულ ორგანოს საბაზისო განაკვეთზე თავისუფალი

უფრო მეტი უნდა მოხდეს მიწის გადასახადის პარკებისა და ურბანული მიწის გადასახადის განაკვეთის განსაზღვრისას.

ზემოქმედების საშუალება აქვს; • მიწის გადასახადით მიღებული საბიუჯეტო შემოსავლები ადგილობრივ ბიუჯეტში სრული მოცულობით ჩაირიცხება. ამრიგად, რომ არა ცენტრალური ხელისუფლების სურვილი შეინარჩუნოს ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელების ბერკეტები, მიწის გადასახადის ადგილობრივი გადასახადის სტატუსით განიღვა შესაძლებელი იქნებოდა. გამოდის რეგიონალური ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირების საკითხები მრტად აქტუალურია, რასაც ხელს უწყობს ერთი მხრივ, თვითმმართველობის ჩამოყალიბება, მეორეს მხრივ, კი სამხარეო დაყოფის აქტუალიზაცია. აღნიშნულის შესაბამისად, უფლებამოსილების

ზრდა ეკონომიკური პოლიტიკის დეცენტრალიზაციისა და ეკონომიკური აქტივობის ცენტრიდან რეგიონის კენჩანაცვლებას გამოიწვევს.

ამრიგად, შესაძლებელია სასოფლო-სამეურნეო მიწის გადასახადის განაკვეთის დადგენის დეცენტრალიზაციაც. არსებული საგადასახადო რევიმით ადგილობრივი თვითმმართველობას შესაძლებელია 20%-იანი საზღვრებში ცილილების შესაძლებლობა ეძლევა; ამ ფაქტის მიუხედავად, განაკვეთის დადგენის ცენტრალიზებული მექანიზმი მაინც მკაცრი და არაეფექტურია. ამასთან, ეს მექანიზმი ადგილობრივი ხელისუფლების აღმასრულებელ ფუნქციის ერთი მხრივ, 20%-იანი ზღვარში (გაზარდოს ან შეამციროს გადასახადი საბაზისო განაკვეთთან მიმართებაში) მანიპულირების მოხდენის და, მეორეს მხრივ, მიწის ხარისხის სტატუსობრივი მდგომარეობის დადგენის და ამ მეთოდით გადასახადის საბოლოო მოცულობაზე მოქმედების საშუალება აძლევს. ორივე შემთხვევაში კორუფციის დონის ზრდისთვის ხელსაყრელი პირობები იქმნება.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სასოფლო-სამეურნეო მიწის გადასახადსაც ადგილობრივი გადასახადის სტატუსი მიეცეს და განაკვეთი ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ განისაზღვროს.

ხშირია იმაზე საუბარი, რომ აუცილებელია

მიწის რეფორმის განხორციელების შემდეგ დღის წესრიგში მიწის და ქონების გადასახადის გააერთიანების საკითხი დგება.

სასოფლო-სამეურნეო და ურბანული მიწის გამოყენება, როგორც სტატუსის მიხედვით, ასევე გადასახადის განაკვეთებით. ამის ძირითადი არგუმენტია ის, რომ გადასახადის განაკვეთი სოფლის მეურნეობის ხელშეწყობის ინსტრუმენტად გადაიქცეს. დღევანდელი მდგომარეობით სასოფლო-სამეურნეო მიწის მაქსიმალური გადასახადი (თბილისის და მარნეულის ადმინისტრაციული ერთეულის ფარგლებს გარეთ არსებული სახეები და მრავალწლიანი ნარგავებით დაკვეთული მიწებისათვის) ერთ ჰა-ზე 57 ლარს შეადგენს. ასეთი საფარგულის ადმინისტრაციულ ცენტრში (ამ შემთხვევაში თბილისში და მარნეულში) არსებობის შემთხვევაში გადასახადი 20 %-ით გაიზრდება, ანუ 1 ჰა-ზე — 71,25 ლარი იქნება. მაშინ, როცა ურბანული მიწა თბილისში, ყველაზე ბოლო, 59 ქვეზონაში 1200 ლარს შეადგენს (0,24 ლარი კვ.მ. საბაზისო განაკვეთი X 10 000 კვ.მ. — მიწის ფართობი 0,5 — ტერიტორიული კოეფიციენტი) ანუ ურბანული მიწის გადასახადი 16,8-ჯერ აღემატება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის გადასახადს.

ასეთი დიდი განსხვავება საქართველოში სოფლის მეურნეობის პრიორიტეტულ დარგად არსებობამ განაპირობა. ამდენად, შექმნილი გარემოებების გამო, მიწის გადასახადი საქართველოში დამატებით (გარდა ფისკალურისა და მიწის რაციონალური გამოყენებისა), რომელიც პრიორიტეტული დარგის სტიმულირების ბერკეტის ფუნქციას იძენს, რაც, ჩვენი აზრით, არამიზანშეწონილია.

შერეული შემთხვევაში უნდა მოხდეს მიწის გადასახადის უნიფიცირება ანუ ჩამოყალიბდეს ერთიანი მიწის გადასახადი, რომელიც დიფერენცირდება ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ ტერიტორიული კოეფიციენტების მიყენებით. საგადასახადო კოდექსში შესაძლებელია განისაზღვროს დადგენის და ადმინისტრირების მექანიზმები და საბაზისო განაკვეთი, მაგრამ ეს უქანს ენელი კარგავს თავის აზრს, თუ არ იქნა ჩამოყალიბებული კოეფიციენტების მაქსიმალური და მინიმალური ზღვრები. ჩვენი აზრით, ყველაზე მნიშვნელოვანი მაინც ძირითადი პრინციპი — მიწის რაციონალური გამოყენებაა, რაც გულისხმობს:

- ადგილობრივი ბიუჯეტისთვის შემოსავლების მაქსიმიზაცია;
- არ შეიქმნას რომელიმე დარგისთვის (ამ შემთხვევაში — სოფლის მეურნეობისათვის) ხელშეწყობის სასათბურე გარემო და მისი მოგების ნორმა მიუახლოვდეს სხვა დარგების მოგების ნორმას. აქ უნდა გათვალისწინონ ისიც, რომ სხვა დარგები დამატებით გადასახადებსაც იხდარს;

საკუთრების ფორმის ცვლა (სახელმწიფო და კერძოსკენ) უნდა გამოიხატოს საქმიანობის თავისუფლებაში ანუ მიწის სტატუსი არ უნდა

იყოს პრიორიტეტული; • სახელმწიფო ჩინოვნიკის მიერ საკუთარი ძალისხმევით გამოყენებისა და მიწის სტატუსის შესაბამისად, გადასახადის მოცულობის დადგენის პროცესში ჩარევის მაქსიმალურად შეზღუდვა. ეს შესაბამისად კორუფციის ელემენტებსაც გამოირიცხავს.

გასული 1998 წლის საგადასახადო შემოსავლების მიხედვით მიწის გადასახადი მთლიანი საგადასახადო შემოსავლების 6%-ს შეადგენს. აბსოლუტურ მაჩვენებლებში მიწის გადასახადიდან მიღებული შემოსავლები 20 658.5 ათ ლარია, რაც დაბეგმილი 22 863.3 ათ ლარის 90.4 %-ია.

მიწის გადასახადის შემოსავლების მდგომარეობის რეგიონულ დარაობულ მართლში განხილვით, საკმაოდ საინტერესო სურათი იქმნება. აღსანიშნავია, რომ შემოსავლების გამოყენება საგადასახადო სამსახურის მიერ სასოფლო და არსასოფლო მიწის მიხედვით (როგორც ეს საგადასახადო კოდექსშია მოცემული) არ ხდება. ამდენად, პროგნოზირებადი

გეგმის შეუსრულებლობის მიზეზის დადგენა რეგისტრაციის, ან თუ არა კონტრინფორმაციის დადგენა ან თუ რაიონში ამ გადასახადის სახით მიხალები შემოსავლები.

რეგისტრაციის მიხედვით გეგმა გადაჭარბებით შესარულა აჭარის ა/რ-ში, იმერეთისა და სამცხე-ჯავახეთის მხარეებში. გასათვალისწინებელია ის საგემოება, რომ მაღალი შემოსავლებით გამოირჩევა ქალაქების ანუ ურბანული მიწების დაბეგრებიდან მიღებული შემოსავლები. მაგალითისთვის, ქ. ფთოში გეგმა 1730.5%-ით შესრულდა ანუ დაგეგმილი 44.9 ათასი ლარის ნაცვლად ფაქტურაზე შესრულდა 777 ათასი ლარი შეადგინა. მინის გადასახადის არსიდან გამომდინარე, ასეთი განსხვავება დაგეგმილსა და რეალურ შემოსავლებს შორის არ უნდა არსებობდეს.

მიმდინარე ეტაპზე დღის წესრიგში დგას მინის რეფორმის დაჩქარებული ტემპით განხორციელება, რაც მინის საკუთრების დამადასტურებელი სერტიფიკატების გაცემას გულისხმობს. საქართველოსა და აშშ-ს ხელისუფლების შეთანხმების საფუძველზე სერტიფიკატების გაცემა აშშ განვითარების სააგენტოს დახმარებით განხორციელდება. ამ პროცესის დამთავრება გეგმის მიხედვით 2001 წლის ივნისისათვისაა გაშიზნული. პროგრამის ძირითადი მიზანი საქართველოში მინის ბაზრის ფორმირების დაჩქარებაა. 1998 წელს მთელ რიგ რეგიონებში მინის გადასახადის სახით დაგეგმილი შემოსავლები ბიუჯეტში მოხილვისთვის ვერ განხორციელდა, რაც სოფლის მეურნეობაში არსებულმა პრობლემებმა, განსაკუთრებით გვაღვივებელი გამოწვევებმა ჩავარდნებმა გამოიწვია. წინა წლებში (იგულისხმება 1995-97წწ) სოფლის მეურნეობაში წარმოებული პროდუქციის მოცულობა მაღალი ზრდის ტემპით გამოირჩეოდა, რაც, ძირითადად, სტაგნაციის შეჩერებამ გამოიწვია და არა ამ სფეროში ახალი ინვესტიციების მოხილვისთვის. დღეს უკვე აშკარად გამოჩნდა, რომ დამატებითი ინვესტიციების გარეშე სოფლის მეურნეობის განვითარება გამოირჩეულია. წმორედ ამას უნდა შეუწყოს ხელი მინის ბაზრის ფორმირებამ, რისი საშუალებით მინის რაციონალური გამოყენების დამატებითი შესაძლებლობა იქმნება.

მინის გადასახადის ამოღება მოსახლეობის სოფლის მეურნეობიდან შემოსავლებზე დამოკიდებული არ უნდა იყოს, ხოლო გადასახადის არ გადახდის შემთხვევაში მისი ამოსაღებად, სახელმწიფომ ყველა საშუალება

უნდა გამოიყენოს. პროგრამის სახით ჩამოყალიბებული მინის რეფორმა არ ითვალისწინებს მინის ხარისხის (საგადასახადო კოდექსის მიხედვით: ვარგო, საშუალო, მწირი) მიხედვით დიფერენცირებას. ამ შემთხვევაში არსებით მნიშვნელობას იძენს მინის რეალური ღირებულება, რაც დამოკიდებული იქნება როგორც მის ხარისხზე, ასევე მის ადგილზე ბარებობაზე და სხვა მნიშვნელოვან გარემოებებზე. ამას ემატება ისიც, რომ მინის საფასურს, ხშირ შემთხვევაში, ამ მინაზე არსებული უძრავი ქონების გადასახადის დაბეგრავც ემატება, რაც საგადასახადო კოდექსითაა განსაზღვრული. ეს ფაქტორი გვაიძულებს ერთი პირის საკუთრებაში არსებულ ქონებას გავყოთ ორ ნაწილად: ერთი მხრივ მინა, რომელზეც განთავსებულია შენობა-ნაგებობა და, მეორე მხრივ, თვითონ ეს შენობა-ნაგებობა. თავისთავად ეს ორი ობიექტი ცალ-ცალკე არავითარ ღირებულებას არ ქმნის, მათ ერთიანი ღირებულება გააჩნიადა, შესაბამისად, დაბეგრვის კუთხით მიდგომაც ერთიანი უნდა იყოს.

აღიწივ. მინის რეფორმის განხორციელების შემდეგ დღის წესრიგში მინის და მინის გადასახადის გააერთიანების საკითხი დგას.

7. ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მესაკუთრეთა გადასახადი ბაზისა ხაზად

ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მესაკუთრეთა გადასახადის გადახდები არიან ის პირები, რომლებიც ფლობენ ავტოსატრანსპორტო საშუალებებს. აღნიშნული გადასახადის გადახდა ავტოსატრანსპორტო საშუალების რეგისტრაციის, ხელმოკრე რეგისტრაციის ან ყოველთვიური ტექნიკური დათვალიერების დროს ხდება. გადასახადის განაკვეთები დიფერენცირებულია და ავტოსატრანსპორტო საშუალების სახეობაზე და ძრავის

(ცხრილი №7.1

ავტოსატრანსპორტო საშუალებების სახეობანი	გადასახადის ოდენობა ლარ.
მსუბუქი ავტომობილები	0.25
ავტობუსები (12-მდე ადგილით)	1.0
ავტობუსები (13-30 ადგილით)	1.3
ავტობუსები (30-ზე მეტი ადგილით)	2.0
სატვირთო ავტომობილები ტვირთაწვერებით 1 ტ (ნათვილი)	0.4
სატვირთო ავტომობილები ტვირთაწვერებით 1-3 ტ (ნათვილი)	0.6
სატვირთო ავტომობილები ტვირთაწვერებით 3-10 ტ (ნათვილი)	1.3
სატვირთო ავტომობილები ტვირთაწვერებით 10-20 ტ (ნათვილი)	2.0
სატვირთო ავტომობილები ტვირთაწვერებით 20-40 ტ (ნათვილი)	2.6
სატვირთო ავტომობილები 40 ტ-ზე მეტი ტვირთაწვერებით	4.0

სიმძლავრეზეა დამოკიდებული. განაკვეთები შემდეგია (იხ. ცხრილი №7.1):

საგადასახადო კოდექსის თანახმად დანესებულია გარკვეული სახის შეღავათები. გადასახადისაგან თავისუფლებიან: ა) ავტოსატრანსპორტო საშუალებები, რომელთა ექსპლუატაცია არ ხდება და მოცემულ წელს ტექნიკურ დათვალიერებას არ ექვემდებარებიან; ბ) ხელით სამართავი ავტომობილები და მოტოციკლები (თითო მესაკუთრეზე — არა უმეტეს თითო ავტომობილს ან მოტოციკლისა); გ) მეორე მსოფლიო ომის, სხვა სახელმწიფოთა ტერიტორიაზე საბრძოლო მოქმედებათა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის საბრძოლო მოქმედებათა შედეგად დაინგულირებული და მათთან გათანაბრებულ პირთა საკუთრებაში არსებული ავტოსატრანსპორტო საშუალებები.

ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მესაკუთრეთა გადასახადის ხაზით სერიოზული რეზერვები არსებობს. კერძოდ, ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მესაკუთრეთა გადასახადიდან შესაძლებელია გაცილებით მეტი შემოსავლების მიღება. საქართველოს საგზაო პოლიციის მონაცემების თანახმად 1997 წელს ქვეყანაში საავტომობილო პარკი შემდეგი სტრუქტურით ხასიათდებოდა:

- მსუბუქი ავტომობილი — 265 646 ცალი;
- ავტობუსი — 11 990;
- მიკროავტობუსი — 2 689;
- სატვირთო ავტომობილი — 66 898;

თუკი, ზემოთ მოყვანილ ცხრილს აღნიშნულ მონაცემებს შევუფარდებთ, აღმოჩნდება, რომ ყოველწლიურად მოცემული გადასახადიდან საგზაო ფონდი დაახლოებით 62 მლნ ლარს უნდა ლეუბლობდეს, ხოლო 1998 წელს საგზაო ფონდის შემოსავალმა შეადგინა მხოლოდ 33.6 მლნ ლარი, საიდანაც 15 მლნ ლარი საავტომობილო ბენზინის აქციზით დაბეგრვიდან იქნა მიღებული. ეს ციფრები აღნიშნული სფეროს დიდ რეზერვებზე მიგვიჩვენებს.

8. გადასახადი ქონების გადაცემისათვის

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, გადასახადში ქონების გადაცემისათვის გაერთიანებულია სამი ტიპის გადასახადი, ესენია: გადასახადი უძრავი ქონების გადაცემისათვის, გადასახადი მექანიკური სატვირთო საშუალებათა გადაცემისათვის.

უძრავი ქონების გადაცემისათვის

გადასახადს იხდის აღნიშნული ქონების მიმღები. დაბეგრვის ობიექტია საქართველოში არსებული უძრავი ქონება, რომელზედაც ხდება საკუთრების უფლების გადაცემა და რომელიც გადაიცემა იჯარის ან ქირავნობის ხელშეკრულებით. გადასახადის განაკვეთია დასაბეგრი თანხის 2%. მთლიანობაში აღნიშნული გადასახადის კანონმდებლობის დონეზე აღმინისტრაციული მოწყობის ნორმალურია, ამასთან აღმინისტრაციის დონეზე არსებობს სერიოზული სირთულეები. კერძოდ, უმეტეს შემთხვევებში გადასაცემი ქონების რეალური საბაზრო ღირებულება შემცირებულია, რაც ხელშეკრულების მონაწილეთა ინტერესიცაა. ამიტომაც, ძირითადი პრობლემა ქონების რეალური შეფასება და ხელშეკრულებაში სათანადოდ ასახვაა. ამ კუთხით, ქვეყანაში საჭიროა დამოუკიდებელ შემფასებელთა ინსტიტუტის დამკვიდრება. ამ აღმინისტრაციული პრობლემის მოგვარებით აღნიშნული გადასახადიდან მოსალოდნელია სერიოზული შემოსავლების მიღება. პრობლემის გადაწყვეტის დროებით საშუალებად შეიძლება დასახედდეს თითოეულ გარეგნულზე ფიქსირებული განაკვეთის დაწესება (ლარებში).

გადასახადის მექანიკური საშუალებისა და ჩუქებისათვის გადახდებულ არიან ფიზიკური პირები, რომლებმაც მექანიკური საშუალებით მიიღეს ნებისმიერი ქონება. საგადასახადო შეღავათების თანახმად 50 000 ლარის ღირებულების ქონების მექანიკური საშუალებისათვის

აღიწივ. ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მესაკუთრეთა გადასახადთან დაკავშირებით მიკავანში, რიგ:

- ყოველწლიურად ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მესაკუთრეთა გადასახადიდან საგზაო ფონდი დაახლოებით 62 მილიონ ლარს უნდა იღავდეს. 1998 წელს საგზაო ფონდის შემოსავალმა კი მხოლოდ 33.6 მლნ ლარი შეადგინა. სიონიდან 15 მლნ ლარი საავტომობილო ბენზინის აქციზით დაბეგრვიდან იქნა მიღებული. ეს ციფრები აღნიშნული სფეროს დიდ რეზერვებზე მიგვიჩვენებს.

მიღებისას პირი გადასახადის გადახდისაგან განთავისუფლებულია. მოცემული ზღვრული ოდენობა ძალზედ მაღალია. თანაც, გარდაცვლილი პირისაგან პირველი და მეორე რიგის მემკვიდრეების მიერ მიღებული ქონება ასევე განთავისუფლებულია გადასახადისაგან. აღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით, მოცემული გადასახადი ფისკალური კუთხით კარგავს თავის მნიშვნელობას. ამიტომ უმჯობესი იქნება ტუ ზღვრული ოდენობა 10 000 ლარამდე შემცირდება.

გადასახადის ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა გადაცემისთვის გადახდებელი არიან ავტოსატრანსპორტო საშუალების გადაცემისას ქონების მიმღები. ამ მხრივ ადმინისტრაციული და სამართლებრივი მოწყობა საკმაოდ ნორმალურია.

აფხაზად, შონაგის გადასახადის გადასახადთან მიმართებაში მიგვაჩვენა, რომ:
• **სამომავალი რეპარაციის არსებობის ფონზე საჭიროა გადაიხდეს ნაბიჯები, რათა მოვაკლავს ადმინისტრაციული ხარისხის არარეგულარა, რას წარმოიქმნება შონაგის გადასახადის ხელშეკრულებათა გადასახადი შონაგის რეპარაციის არსებობისას.**
• **შევიკრივებოდა და წაშლისათვის გადასახადის გადახდასთან დასახარისხებულად, რომლის თანახმადაც 50 000 ლარის რეპარაციის შონაგის შევიკრივებოდა მიღებისას პირი განთავისუფლებულია გადასახადის გადახდასაგან. მოსახლეობის უზარმაზარი ოდენობა აქვდა გადასახადის გადახდასთან დასახარისხებული ოდენობა 10 000 ლარამდე შემცირდება.**

9. სოციალური ბალანსი

სოციალური გადასახადი სოციალური უზრუნველყოფისა და დასაქმების ერთიანი სახელმწიფო ფონდებისთვის აუცილებელი შენატანია, რომელსაც იურიდიული და ფიზიკური პირები იხდიან შრომის ანაზღაურებისა და მასთან გათანაბრებული გაცემულობათა თანხებზე, აგრეთვე მენარმე-ფიზიკური პირები მიღებულ შემოსავლებზე.

გადასახადის გადახდებელთა ითვლებიან დამქირავებელი მენარმე ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომლებიც ახორციელებენ შრომის ანაზღაურებას, მათ შორის, ხელშეკრულების საფუძველზე. ფიზიკური პირები, მენარმე ფიზიკური პირები და მათთან გათანაბრებული პირები.

დახვევების ობიექტია საგადასახადო კოდექსის მიხედვით განსაზღვრული ხელფასი ან სხვა ანაზღაურება, ხოლო ფიზიკური პირი - მენარმესათვის სამენარმეო საქმიანობით მიღებული დასაბეგრო შემოსავალი, რომელიც განისაზღვრება საშემოსავლო გადასახადის შესახებ საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ დებულებათა მიხედვით.

საგადასახადო კოდექსის მიხედვით სოციალური გადასახადის გადახდასაგან განთავისუფლება, შეიძლება ითქვას, მინიმალურ დონეზე დაყვანილი და ზედმეტ სოციალურ ჯგუფებს არ ითვალისწინება.

დამქირავებელ მენარმე ფიზიკურ და იურიდიულ პირთათვის, რომლებიც ახორციელებენ შრომის ანაზღაურებას, სოციალური გადასახადის განაკვეთი შეადგენს: სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში - დასაბეგრო თანხის 27 პროცენტს, ხოლო დასაქმების ერთიან სახელმწიფო ფონდში - 1 პროცენტს.

ინვალიდთა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში, აგრეთვე სანარმოებში სადაც 70 პროცენტზე მეტი ინვალიდი და პენსიონერია დასაქმებული, გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 10 პროცენტს.

აღნიშნული გადასახადი ანაზღაურების მიმღები იურიკური პირებისათვის: სოციალური

უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში - დასაბეგრო თანხის 1 პროცენტია.

საქართველოს მეზობელ, ძირითადად პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში არსებული მდგომარეობის გათვალისწინებით, დავინახავთ, რომ სოციალური გადასახადების საპროცენტო განაკვეთის დონის მიხედვით, თითქმის თანაბარი ვითარებაა (დანართი №6).

- სოციალური გადასახადის ადმინისტრირება აღსანიშნავია ამ სფეროში აღრიცხვიანობისა

ადმინისტრირების დაგალი დონის მაჩვენებელია ის ფაქტი, რომ არასაბიუჯეტო ორგანიზაციებთან 1998 წელს კანონით გათვალისწინებული იყო მთლიანი მოცულობის 50%-ის ფარგლებში ამოღება, რაც მერ შესრულდა.

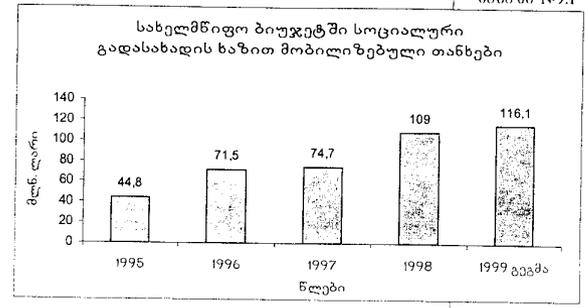
დასაგადასახადო ადმინისტრირების საკითხების მდგომარეობა. გადასახადების სრულყოფილად ამოღების საფუძველი აღრიცხვიანობის საკითხის მოგვარებაა. სოციალური გადასახადის მობილიზება პირდაპირ მოსახლეობის შემოსავლების აღრიცხვასთანაა დაკავშირებული. აქედან გამომდინარე, შემოსავლების შესახებ დეკლარაციის სისტემის დანერგვამ

გადასახადების ამოღებას მნიშვნელოვნად უნდა შეუწყოს ხელი. ადმინისტრირების დაბალი დონის მაჩვენებელია ის ფაქტი, რომ არასაბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან 1998 წელს კანონით გათვალისწინებული იყო მთლიანი მოცულობის 50%-ის ფარგლებში ამოღება, რაც ვერ შესრულდა.

- დანესდეს პრეზუმციული გადა-

გააჩნია, ხოლო წინა წლების განმავლობაში მიღებული შემოსავლები არაუარსებოდა და არასაბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან 1998 წელს კანონით გათვალისწინებული იყო მთლიანი მოცულობის 50%-ის ფარგლებში ამოღება, რაც ვერ შესრულდა.

ნახაზი №9.1

სახადი ინდივიდუალური მენარმეებისათვის სოციალური გადასახადების მხრივ. აქვე გვინდა პრეზუმციულ გადასახადთან

ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ გადასახდელი ყველა სოციალური გადასახადის სახეობები ერთიან მთლიან გადასახადად გაერთიანდეს და 20%-ის დონეზე ჩამოყალიბდეს.

მოსახლეობაში არსებული შემოსავლების და არასაბიუჯეტო სანარმოებში სხვადასხვა დონის გათვალისწინებით, არასაბიუჯეტო ფონდების შემოსავალი 300 მლნ ლარის ფარგლებში უნდა ჩამოყალიბდეს.

დაკავშირებული ერთ ფაქტორი გამოვყოთ. საშემოსავლო და სოციალურ გადასახადებს ერთი საგადასახადო ბაზა გააჩნიათ. აქედან გამომდინარე, თუ ინდივიდუალური მენარმეებისათვის საშემოსავლო გადასახადზე შემოვიღებთ პრეზუმციული გადასახადი, რატომაც შეუძლებელი ანალოგიური მექანიზმის სოციალური გადასახადებთან დაკავშირებით გამოყენება, ვითვალისწინებთ რამ ფაქტს, რომ წლის ბოლოს ინდივიდუალური გადასახადი მენარმეებმა მაინც უნდა მოახდინონ გადახდილი თანხების კორექტირება. მისი მოქმედების ვადა მაქსიმუმ 2000 წლის 31

ადმინისტრირების განაკვეთი ერეების გათვალისწინებით, უზრუნველყოფს იმ შემოსავლების ოდენობას, რაც უახლოეს მომავალშია გათვალისწინებული, მხრივ, გადასახადის შემცირებამ გაერკვეული დონით დაფარული შემოსავლების ლეგალიზაცია უნდა უზრუნველყოს და გააფართოვოს საგადასახადო ბაზა. გამომდინარე იქედან, რომ ჩვენს მიერ საშემოსავლო დეკლარაციის დანერგვა ყველა მოქალაქისთვის გათვალისწინებულია 2001 წლიდან, აღნიშნული ცვლილება ამ დროიდან უნდა განხორციელდეს.

დასანერგვია მუხარამოვის სოციალური მონაწილეობის არაბიუჯეტო მონაწილეობის

მიმდინარე, რომელიც სოფლის სექტორში დასაბეგრულ მოსახლეობას სოციალური გადასახადის დაბეგრის არაბიუჯეტო მონაწილეობის

დეკემბრით უნდა განისაზღვროს, დღეს არსებული პრეზუმციული გადასახადი ანალოგიურად. საშემოსავლო დეკლარაციების დანერგვის შემდეგ ადმინისტრირება უფრო იოლი გახდება.

დასანერგვია მექანიზმი, რომელიც სოფლის მუხარამოვის სექტორში დასაბეგრულ მოსახლეობას მოაქცევს სოციალური გადასახადის დაბეგრის არაბიუჯეტო მონაწილეობის გადასახადის განაკვეთი დაბალი იყოს ან უფრო უკეთესია ფიქსირებული გადასახადის შემოღება.

- სოციალური გადასახადის განაკვეთი შემოსავლის სახით სოციალური გადასახადებისაგან ქვეყანას მნიშვნელოვანი რეზერვი

ცენტრალურ ბიუჯეტში გაიწეროს. ასევე აღსანიშნავია, რაც საგადასახადო სამსახურმა სოციალური გადასახადის აკრეფვა დაიწყო, არასაბიუჯეტო სახელმწიფო ფონდების

დაამირაპეპელი მინარეპი ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ გადასახადი ვეფა სოციალური გადასახადის სხეიოეპი ერთიან მთლიან გადასახადად გაერთიანდეს და 20%-ის დონეზე ჩამოყალიბდეს.

არსებობამაზრი დაკარგა. ამასთან, უფრო ადვილი და აბავე დროს გამჭირვალე პროცესი იქნება, თუ ეს ხარჯები ბიუჯეტის საშუალებით განწილდება. მეორეს მხრივ, რეალურად ფონდების შემოსავლები ორი წყაროდან ყალიბდება: პირველი — დატეგილი შემოსავლი სოციალური გადასახადისგან, ხოლო მეორე — ცენტრალური ბიუჯეტით განსაზღვრული ტრანსფერი. საგადასახადო შემოსავლების ვერ შესრულების შემთხვევაში საჭიროა სახელმწიფო ბიუჯეტში ცვლილებების შეტანა, ხოლო მეორეს მხრივ, თუ ცენტრალური ბიუჯეტი ვერ აძლევს ფონდს წინასწარ განსაზღვრულ ტრანსფერტს, ასევე საჭირო ხდება სახელმწიფო ბიუჯეტში

უნდა გაუძივდეს არასაბიუჯეტო ფონდები, შოუსავლები და ხარჯები ცენტრალურ ბიუჯეტში გაიწეროს.

ცვლილებების შეტანა. ფაქტიურად, ორივე შემთხვევაში ფონდებს შემოსავლების თვალსაზრისით არანაირი პასუხისმგებლობა არ აკისრიათ და ძირითადი ტვირთი ბიუჯეტს აწევა. ფონდების ერთადერთი ფუნქცია ხარჯების განაწილებაა. აღნიშნული ფუნქციის შესასრულებლად ცალკე, დამოუკიდებელი უწყების არსებობა არამიზანშენობილია და ეს ფუნქცია ფინანსთა სამინისტრომ უნდა იკისროს. აღნიშნული ქმედება ხელს შეუწყობს საბიუჯეტო თანხების დაზოგვას და სახელმწიფო ხარჯების ერთიან სისტემაში მოქცევას.

აქვანად, სოციალურ გადასახადთან მიგართვაში მიგაანია:

- საშოუსავლო დეპარტამენტი განათავალწინებავლია სოციალური გადასახადები და აქვინის-ბირიკა ანლოგიური სისბამით ოგვალს.
- გაერთიანდეს ვეფა სოციალური გადასახადის სხეიოეპი ერთიან მთლიან გადასახადად და 20%-ის დონეზე ჩამოყალიბდეს.
- ინფივიდუალური მფარეპვისათვის სოციალური გადასახადების ოგრივ დაწესდეს არკუსეფიცილი გადასახადი ოგროვ 2000 წლის 31 დეკემბრამდე.
- საჭიროა გაუძივდეს არასაბიუჯეტო ფონდები, შოუსავლები და ხარჯები ცენტრალურ ბიუჯეტში გაიწეროს.

10. გადასახადი ბუსეპრივი რესურსებით სარგებლობისათვის

საგადასახადო კოდექსის X კარი აწესებს გადასახადს ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობისათვის, რომლის მიზანია: „ფასიანი ბუნებათსარგებლობის პრინციპების დამკვიდრების გზით გარემოს პოტენციური შესაძლებლობებისა და მდგრადი განვითარების პრინციპებზე დაფუძნებული ბუნებრივი რესურსებით რაციონალური სარგებლობის უზრუნველყოფა;

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში გადასახადის ჩარიცხვის გზით ბუნებრივი რესურსების კვლავწარმოებისა და დაცვის ფინანსური უზრუნველყოფის ხელშეწყობა.“

საგადასახადო კოდექსის 191 მუხლით შემოღის გადასახადის ცნება „გადასახადი არის სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ბუნებრივი რესურსებით (გარდა მინის სარგებლობისა) სარგებლობისათვის დაწესებული პირდაპირი გადასახადი.“ თავისი შინაარსიდან და დატვირთვიდან გამომდინარე აღნიშნული გადასახადი არა ბუნებრივი რესურსების სარგებლობისათვის, არამედ ბუნებრივი რესურსების

საკუთრების უფლების გადაცემის გადასახადია, სახელმწიფო მოპოვებელს აძლევს არა მარტო სარგებლობის უფლებას, არამედ გადასაცემს ბუნებრივ რესურსს საკუთრებაში და ეს კანონი გამოიყენება მხოლოდ სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული ბუნებრივი რესურსებისადმი.

ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის გადასახადით დაბეგრის ობიექტია საქართველოს ტერიტორიაზე გარემოდან ამოღებული ბუნებრივი რესურსების მოქცელობა (რაოდენობა), რომელიც იყოფა შემდეგ კატეგორიებად: ა. მოპოვებულ სასარგებლო წიაღისეულად; ბ. გარემოდან ამოღებულ ტყის ფონდის ზეზეული ხეების მერქნულ რესურსებად; გ. გარემოდან ამოღებულ მცენარეულ რესურსებად, მათი

ცხოვრობენ მდებარე პროდუქტებად, მათში შედის სოჭის ვარჩი; დ. გარემოდან ამოღებულ წყლის რესურსებად; ე. გარემოდან ამოღებულ ცხოველთა სამყაროს რესურსებად.

საგადასახადო კოდექსის 194 მუხლი განსაზღვრავს ბუნებრივ რესურსებზე გადასახადის ოდენობას ყველა შემთხვევაში ჩამოთვლილი კატეგორიის მიხედვით.

წიაღისეული სარგებლობის გადასახადის ოდენობა განისაზღვრება პროცენტებში, მოპოვებული სასარგებლო წიაღისეულის ფასის მიმართ. გადასახადის ოდენობები განსაზღვრულია მინიმალური და მაქსიმალური ზღვრის დონეზე, წიაღისეულის სახის მიხედვით მერყეობს 0.5 პროცენტისა (მყარი სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებისა და გადაამუშავების წარმოების) 15 პროცენტამდე (მინისტრული თვრეული წყლები). ხოლო წიაღისეული სარგებლობის კონკრეტულ ოდენობას განსაზღვრავს წიაღისეული სარგებლობის ლიცენზიის საუწყებოთშორისო ექსპერტთა საბჭო, რომელიც შეიტანება წიაღისეული სარგებლობის ლიცენზიაში. განხილული მუხლის გ. პუნქტში აღნიშნულია, რომ სასარგებლო წიაღისეულის ფასის განსაზღვრის წესს შემოქმავებს და ამტკიცებს საქართველოს ეკონომიკის სამინისტრო, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან შეთანხმებით. საქართველოს ეკონომიკის სამინისტროს 25.03. 1998 წლის №21 ბრძანებით დამტკიცდა მოპოვებული სასარგებლო წიაღისეულის ფასის განსაზღვრის წესი, რომელშიც ნათქვამია, რომ „მოპოვებული სასარგებლო წიაღისეულის ფასი განისაზღვრება მისგან წარმოებული სასაქონლო პროდუქტის სახით თავისუფალი (საბაზრო) საბითუმო (გასაცემი) ფასებით (გარდა შიდა ბაზარზე რეალიზებული ჰვირფასი, კეთილშობილი ლითონებისა, რომელზეც წესდება სახელმწიფო რეგულირებადი ფასები), რომლებზეც თანახმად საქართველოს კანონისა „ფასებისა და ფასწარმოქმნის საფუძვლების შესახებ“ ყალიბდება მოთხოვნა მინოდების გაუღენით თავისუფალი კონკურენციის, მოქმედი საგადასახადო სისტემისა და ყიდვა-გაყიდვის აქტის მონაწილე მხარეთა ინტერესების თვისუფალი შესაბამისი საფუძველზე საქართველოს „სამოქალაქო კოდექსის“ სახელმწიფო სამართლის შესაბამისად“. ამ კონტექსტში აღსანიშნავია, რომ რესურსები სახელმწიფო საკუთრებაშია და ფასი მანვე უნდა განსაზღვროს და არა რესურსების მოპოვებელმა ან ხელშეკრულებით მომზარებელმა. თითქმის ყველა ბუნებრივი რესურსი იმ კატეგორიის მიეკუთვნება, რომელიც სასაქონლო ბირჟაზე ბრუნვე შესაძლებელია. ათვლის წერტილად შესაძლებელია რომელიმე რეგიონული სასაქონლო ბირჟის ფასის დაფიქსირება და, შესაბამისად, რესურსის გასაყიდი ფასის გათვალც.

საქართველოს სასარგებლო წიაღისეულისა და წიაღისეული სარგებლობის ლიცენზირება 1993 წლიდან დაიწყო. 1999 წლის 1 მარტის მდგომარეობით გაცემულია 288 ლიცენზია. ამ პერიოდში, საქართველოს კანონის „წიაღის შესახებ“ მე-16 მუხლის შესაბამისად ექსპერტთა საუწყებოთშორისო საბჭოს გადაწყვეტილებით წიაღისეული სარგებლობის მიერ საქართველოს კანონმდებლობის ან ლიცენზიით გათვალისწინებული პირობების დარღვევის გამო 67 ლიცენზია გაუქმებული იყო. იგივე მიზეზით შეჩერებულია 13 ლიცენზია, ხოლო გაცემული 221 ლიცენზიიდან (208 მოქმედი ობიექტი და 13 შეჩერებული ობიექტი) წიაღისეული სარგებლობისათვის საბიუჯეტო წიაღისეული გადასახდი შეადგენს 5551700 ლარს, მათ შორის: • ნავთობი და გაზი (9 ობიექტი) - 1794000 ლარ; • მყარი წიაღისეული (158 ობიექტი) — 2055000 ლარ; • მინისტქვემა წყალი (54 ობიექტი) — 1702000 ლარ.

1997-98 წ. გაცემული 149 ლიცენზიიდან წიაღისეული სარგებლობისათვის საბიუჯეტო წიაღისეული გადასახდი შეადგენს 3050000 ლარს, მათ შორის: • ნავთობი და გაზი (7 ობიექტი) - 608 000 ლარ; • მყარი წიაღისეული (96 ობიექტი) — 1135000 ლარ; • მინისტქვემა წყალი (46 ობიექტი) — 1306500 ლარ.

ლიცენზიის პირობების თანახმად, საწარმოებს მინერალური წყლით სარგებლობისათვის ბიუჯეტში 1146000 ლარი უნდა გადაეხადოს. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის ამოქმედების შემდეგ ეს თანხა 315000 ლარამდე შემცირდა. 1998 წლიდან მწწარმეს. გადასახადი უწესდება ფაქტიურად მოპოვებული წიაღისეულის რაოდენობიდან და არა ლიცენზიით განსაზღვრული ოდენობიდან. ამ შემთხვევაში სახელმწიფო ბიუჯეტში ჩარიცხულია 226000 ლარი. აღნიშნული თანხის 93 პროცენტი ორ საწარმოზე მოდის, კერძოდ, შპს „საქართველოს მინისა და მინერალური წყლების კომპანია“ - 110000 ლარი და შპს „ბიგი“ — 102000 ლარი.

ტყის ფონდის ზეზეული ხეების მერქნული რესურსებით სარგებლობისათვის გადასახადის ოდენობა განისაზღვრება საქართველოს ტყის ფონდის მინაზე გავრცელებული ტყის მერქნიანი სახეობების, კანონმდებლობით დადგენილი სატყეო სანიხრ თანრიგებისა და მერქნული რესურსების სასაქონლო ხარისხის მიხედვით პროცენტებში საბაზრო ფასის მიმართ. კანონით დადგენილია სახეობათა 5 ჯგუფი, თითოეულ ჯგუფში 4 სანიხრ თანრიგი, ხოლო ეს უკანასკნელი იყოფა 4 ჯგუფად: 1. მსხვილი 25 სმ. და მეტი დიამეტრით; 2. საშუალო 13 სმ-დან 25 სმ-

მდე დიამეტრით; 3. 4 მ-დან 13 მ-მდე დიამეტრით; 4. სამეშე მერქანი ქერქით. საბაზრო ფასი განისაზღვრება ეკონომიკის სამინისტროს მიერ რესურსებით სარგებლობის საუნებრებლო რესურსების საექსპორტო საბაზრო რეკომენდაციით. აქვს იგივე შეიძლება ითქვას რაც წიაღის ფასის განსაზღვრისას.

1997 წელს სალიცენზიო-საექსპორტო საბჭომ გასცა 142 ლიცენზია მთავარი სარგებლობის ჭრებით ხე-ტყის დასამზადებლად, მოსაჭერი მთლიანი ლიცენზიური მასით - 251310 მ³-ზე, მათ შორის, საექსპორტად 79994 მ³, საიდანაც 45000 მ³ სამასალეა.

კვლევით დადგენილი ოდნობების ათვისების სახელმწიფო ბიუჯეტში რესურსებით სარგებლობის გადასახადის სახით დაახლოებით 800 ათასი ლარი უნდა შესულიყო.

ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მონაცემებით ათვისებულ იქნა 113445 მ³ ხე-ტყე, ხოლო რესურსებით სარგებლობის გადასახადის სახით ბიუჯეტში შევიდა დაახლოებით 300 ათასი ლარი.

საქართველოს ტერიტორიაზე გარემოდან ამოღებული მცენარეული რესურსებით, მათი ცხოველქმედების პროდუქტებით, ნაწილებითა და დერივატებით, მათ შორის სოჭის გირჩების სარგებლობისათვის გადასახადის ოდნობა განისაზღვრება 10 პროცენტით საბაზრო ფასის მიმართ.

1998 წელს მცენარეული რესურსებით სარგებლობის საუნებრებლო რესურსების სალიცენზიო-საექსპორტო საბჭომ წინასწარ დადგენილი კოტის (150 ტ) ფარგლებში გასცა 8 ლიცენზია. მაგრამ 1998 წლის სეზონზე საქართველოს ტერიტორიაზე სოჭარებში მცირე ნაყოფმსმოიარობა იყო, რის გამოც მოპოვებულ იქნა მხოლოდ 40 ტონა, ხოლო 1 ტონა გირჩიდან თესლის გამოსავლიანობამ 100 კგ-ის ნაცვლად 40-50 კგ შეადგინა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ლიცენზიებით დადგენილი ოდნობების არასრული ათვისების გამო საქართველოს ბიუჯეტში შესულმა თანხამ რესურსებით სარგებლობის გადასახადის სახით გათვალისწინებული 39 ათასი ლარის ნაცვლად 8240 ლარი შეადგინა.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი არ განიხილავს სხვა (სოჭის გირჩის გარდა) სამყურნალო, სამყურნეო და საკვები მნიშვნელობის ველურ მცენარეებს გადასახადს. აუცილებელია მათი სახეობების დადგენა და გადასახადის განაკვეთის განსაზღვრა.

საქართველოს წყლის რესურსებით გადასახადის გადახდის მხრივ დაყოფილია 3 ჯგუფად: I. მტკვარი შენაკადებით, მათთან დაკავშირებული ტბები და სხვა წყალსატევები; II. შავი ზღვის წყლები; III. დანარჩენი ზედაპირული წყლის ობიექტები. გადასახადი განისაზღვრება წყლის ერთ კუბურ მეტრზე საბაზრო ფასის მიმართ I კატეგორიისათვის 10 პროცენტით; II — 5

პროცენტით; III — 3 პროცენტით. თბოსადგურებისა და სარწყავი სისტემის სანარმოებისათვის გადასახადის ოდნობა ძირითადი ოდნობის ერთ პროცენტს, ხოლო პიდროლექტროსადგურებისათვის 0,01 პროცენტს, ხოლო კომუნალური და სოფლის წყალსადგებისათვის მტკვარი (მინისტრეშა და ზედამხედველი) წყლის რესურსებით სარგებლობისათვის კუბმწყალზე — 0,01 თეთრს შეადგენს.

ცხოველთა სამყაროს რესურსებით სარგებლობისათვის გადასახადი ცხოველთა სამყაროს ობიექტების მიხედვით (ძუძუ-მწოვრებისა და ფრინველებისათვის სახეობის ერთ ერთ ტიპზე, თევზებისა და წყლის ცხოველებისათვის ერთ ტონაზე) პროცენტებში წესდება რესურსების საბაზრო ფასის მიმართ, ხოლო გარემოდან გადაამფრენი ფრინველების ამოღებაზე ერთფერადი ფიქსირებული გადასახადი სეზონზე შეადგებს 5 ლარს.

1998 წელს გადაამფრენი ფრინველებზე 628 ლიცენზია გაიცა, რომელთა მაქსიმალურად ათვისების შემთხვევაში ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის გადასახადის სახით ბიუჯეტში 16884 ლარი უნდა შესულიყო.

1998 წელს უწყებათაშორისი საექსპორტო-სალიცენზიო საბჭოს მიერ თევზჭერაზე გატყეულია 249 ლიცენზია, რომელთა ათვისების შემთხვევაში რესურსებით სარგებლობის გადასახადის სახით სახელმწიფო ბიუჯეტში 56000 ლარი უნდა შესულიყო.

გადასახადი 70 პროცენტით იმ ბუნებათმოსარგებლებებს უმცირდებოდა, რომლებიც ბუნებრივი რესურსების მოპოვებასთან დაკავშირებულ სამეცნიერო და კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობას ეწევიან, აგრეთვე შეღავათებია იმ ბუნებათმოსარგებლებეთათვის, რომლებიც საკუთარი სახსრებით, აღდგენილი (კვლავწარმოებული) რესურსების მოციულობის (რაოდენობის) ფარგლებში, ახორციელებენ ბუნებრივი რესურსების აღდგენა კვლავწარმოებას.

აქედან. განუპრივი რესურსების სარგებლობის გადასახადთან მიმართებაში მიზანშეწონილია:

- თავისი შინაარსიდან და დაბალირიცხვად გამოდინარე ალიწინალი გადასახადი განუპრივი რესურსებით სარგებლობისათვის. არაშედეგური რესურსების საკუთრების უფლების გადასახადისათვის.

11. ბაღასახადი მასშე 60801მრეშეპიტი ბარემოს ღაბინეშუმრეშეპისათვის

საგადასახადო კოდექსის XI კარით შემოდიხ გადასახადი მავნე ნივთიერებებით გარემოს დაბინძურებისათვის. გადასახადის გადამხდელეები არიან ის იურიდიული და ფიზიკური პირები რომლებიც:

- თავისი საქმიანობით დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან აბინძურებენ გარემოს;

№	საწავის დასახელება	ზომის ერთ.	გადასახადის გადახდის ერთ.
1	ეთილრეშეული ბენზინი	1 კგ	0,12
2	არაეთილრეშეული ბენზინი	1 კგ	0,04
3	დიზელის საწავი	1 კგ	0,035
4	ნავთი	1 კგ	0,02
5	0,5%-დან 2%-ის ჩათვ.		
	გოგირდშეშეკვლობის მავთუთი	1 კგ	0,01
6	2%-ზე უკეთე გირდშეშეკვ. მავთუთი	1 კგ	0,02
7	თხეშეკვდი აირი	1 კგ	0,01
8	ბუნებრივი აირი	1 კუბ მ	0,005

- ახორციელებენ ბენზინის, მავთულის, დიზელის საწავის, ნავთის, ბუნებრივი და თხეშეკვდი აირის (საქონლის) სანარმოებლად ნედლეულის სახით გამოყენებულ ბუნებრივი აირის გარდა) იმპორტზე, აგრეთვე მისწარმოებას;
- ახორციელებენ პლასტმასის ბოთლების და/ან პლასტმასის ბოთლებით საქონლის იმპორტზე, აგრეთვე საქართველოს ტერიტორიაზე პლასტმასის ბოთლების წარმოებას.

აქტოსფეროში სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გამოფრეშევაზე დადგენილი კოეფიციენტები

ცინარული დამბინძურებლები-სათვის გადასახადით დაბეშეკვრის ობიექტია დადგენილი ლიმიტის ფარგლებში აბინძურების სფეროში გამოფრეშეული და/ან წყალში ჩაშეეშეული მავნე ნივთიერებათა მასა. ლიმიტი განისაზღვრება საგადასახადო კოდექსის 199-ე მუხლით, სადაც ნათქვამია: „მავნე ნივთიერებათა გარემოში გამოფრეშევის (წყალში ჩაშეეშევის) ლიმიტად ითვლება ყოველ კალენდარულ კვარტალზე გადასახადის გადამხდელისათვის დადგენილი გამოფრეშეული (ჩაშეეშეული) მავნე ნივთიერებათა მასა. ლიმიტების პროცენტებს, კანონმდებლობით დადგენილი ნესით, ამუშავებენ გადამხდელეები და

დასამტკიცებლად წარუდგენენ საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს რეგიონალურ ორგანოებს.“ აღნიშნული მუხლი კრძალავს საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში ლიმიტის შეცვლას. კოდექსის მე-200 მუხლის მე-4 პუნქტით დაწესებულია ლიმიტის ზეით აბინძურეშეში (წყალში) გამოფრეშეულ (ჩაშეეშეულ) ყოველტონა მავნე ნივთიერებაზე გადაიხდება ლიმიტის ფარგლებში დადგენილი გადასახადის განაკვეთის ხუთმაგი ოდნობა.

საგადასახადო კოდექსის მე-200 მუხლით განსაზღვრულია გადასახადის განაკვეთები ყველა ცხრილი №11.1 კატეგორიისათვის.

პირველი მუხტი განსაზღვრავს განაკვეთს აბინძურეშეში გამოფრეშეულ და წყალში ჩაშეეშეულ ყოველტონა ძირითად მავნე ნივთიერებაზე. აბინძურეშეში გამოფრეშეული მავნე ნივთიერების ერთ ტონაზე გადასახადის მინიმალური ოდნობა — 0,01 ლარი დაწესებულია ნახშირორფანზე, მაქსიმალური ოდნობა — 4500000 ლარი

ბენზ(ა)პრინზე, ხოლო წყალში ჩაშეეშეულ ნივთიერებებზე მინიმალური — 0,2 ლარი ქლორიდებზე, მაქსიმუმში — 390000 ლარი ვერცხლისწყალზე, ბერილიუმზე, ტალიუმზე, მოლბდენზე. როგორც უკვე აღნიშნეთ, გადასახადის განაკვეთები მოცეშეულია ძირითად ნივთიერებებზე, დანარჩენზე კი დადგენილია გადასახადის შემდეგი განაკვეთები:

„ა. აბინძურეშეში გამოფრეშეული აბინძურეშეული სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გამოფრეშევაზე დადგენილი კოეფიციენტები

რეგიონის დასახელება	გადაყენის კოეფიციენტი
ა) განსაკუთრებით დაბინძურებული ან საკურორტო მნიშვნელობის: შესტაფინი, ბორჯომი, გავრა, ქობულეთი, გუდაუთა, გულრიფში, ოჩამჩირე, ჯავა, აბასთუმანი	1,5
ბ) მალაღი დაბინძურების: თბილისი, ქუთაისი, სოხუმი, ბათუმი, რუსთაი, კასპი, ტყეარჩილი, მარნეული, გარდაბანი	1,3
გ) დაბინძურებული: ზუგდიდი, სამტრედი, სენაკი, ფოთი, ტყიბული, ახალციხე, გორი, საშური, ცხინვალი, ჭიათურა, ბოლნისი, თელავი	1,2
დ) სხვა დანარჩენი რეგიონები, ქალაქები და რაიონები	1,0

ნივთიერებებზე: 4,50 ლარი გამრავლებული ნივთიერების ფარდობითი საშიშროების კოეფიციენტზე; ბ. წყლის ობიექტებში ჩაშეეშეულ მავნე ნივთიერებებზე: 39 ლარი გამრავლებული ნივთიერების ფარდობითი საშიშროების კოეფიციენტზე.“

ფარდობით საშიშროების კოეფიციენტს საგადასახადო კოდექსი განმარტავს, როგორც

ფინანსთა სამინისტრო თითოეული ცალ-ცალკე აღებული გადასახადიდან მიღებული შემოსავლების შესახებ ინფორმაციას არ ფლობს. ადგილობრივი გადასახადის მხოლოდ ერთიანი გრაფა არსებობს, რაც ართულებს ანალიზს იმის შესახებ თუ რომელი გადასახადი მუშაობს ეფექტურად (იგულისხმება ადგილობრივი ბიუჯეტების შემოსავლის სტაბილური წყარო და ადგილობრივი მენარმეებისთვის ნაკლები ტვირთი) და რომელი არაა.

ზოგადი მონაცემების მიხედვით 1998 წლისათვის ადგილობრივი ბიუჯეტების საერთო შემოსავალმა 12 174.8 ათ ლარი შეადგინა, რაც დაგეგმილი 12 815 ათ ლარის 95%-ია. ტერიტორიული ერთეულების საერთო დაფინანსებაში ადგილობრივი გადასახადების წილი საკმაოდ დაბალია და 1998 წელს ამ მაჩვენებელმა 4.7% შეადგინა.

ადგილობრივი გადასახადების კუთხით ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით ყველაზე

საპარტიველოში ტურიზმის პრიორიტეტულ დარგად აღიარების შემთხვევაში საქართველოში ტურიზმის გადასახადები აბსოლუტურად კარგავენ მნიშვნელობას.

სუსტი პოზიცია აჩვენა სამცხე-ჯავახეთის მხარეში, რომელმაც გეგმა 34%-ით შეასრულა. გამომდინარე იქიდან, რომ ადგილობრივი ბიუჯეტების შესრულება უშუალოდ უკავშირდება ცენტრალური ბიუჯეტიდან ტრანსფერით გეგმაზომიერ დაფინანსებას და რეგიონულ დონეზე ეფექტური ეკონომიკური პოლიტიკის ჩამოყალიბებას, აუცილებელია სრულად

ვფლობდეთ ინფორმაციას ადგილობრივი გადასახადების შესახებ, როგორც საგადასახადო განაკვეთების კუთხით, ასევე ამ გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლების შესახებ.

საერთო ჯამში ამ გადასახადების დაწესებისა და ფუნქციონალური დატვირთვის შესახებ, აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი გადასახადებიდან მნიშვნელოვან ცვლილებებს მოითხოვს საკურორტო, სასტუმროს და რეკლამის გადასახადი.

საქართველოსთვის ტურიზმის პრიორიტეტულ დარგად აღიარების შემთხვევაში საკურორტო და ტურიზმის გადასახადები აბსოლუტურად კარგავენ მნიშვნელობას, რადგან ისინი მნიშვნელოვანი ეფექტის მომტანი არ არიან, მაშინ როცა, თითოეული მომხმარებლისთვის აძვირებს პროდუქციის, კერძოდ, მომსახურების რეალურ ღირებულებას.

რეკლამის გადასახადზე უნდა აღინიშნოს, რომ ადგილობრივი მნიშვნელობისთვის შესაძლებელია დაიბეგროს მხოლოდ გარესტაციონარული ფირნიშები და სარეკლამო აბრები, ხოლო მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში გამოქვეყნებული და სატელევიზიო სარეკლამო

კლიპები განთავისუფლდეს გადასახადისგან. ამით, ერთის მხრივ, ხელს შეუწყობთ ახალი ბიზნესისა (საქართველოში ამას არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება) და, მეორეს მხრივ, სარეკლამო ბიზნესის განვითარებას. ორივე შემთხვევაში ყურადღება უნდა მიექცეს მომსახურების ფასის შემცირებას, რომელიც დღევანდელი დაბეგვრის სისტემით მაქსიმუმ ათი პროცენტით ძვირდება.

აქვენად, ადგილობრივი გადასახადებთან მიმართებაში მიზეზებია:

- სანტარალური სტრუქტურაში. რაიონების და განაკვეთების მსაღვთო ადგილობრივი გადასახადების შესახებ სრულ ინფორმაციას უნდა ფლობდნენ.
- გაუქმდას საქართველო. სასტუმრო და რეკლამის (გაა რეკლამო ფირმების გარდა) გადასახადები.

საქართველოში აქციზური საქონელი იბეგრება შემდეგი განაკვეთებით

ცხრილი №4.1

საქონლის დასახელება	სასაქონლო ნომენკლატურის კოდი	ზომის ერთე.	აქციზის განაკვეთი
ცქრიალა და შუშუნა ღვინოები (მათ შორის შამპანური)	2204 10 2204 21 100 2204 29 100	1 ლიტრი	0, 50 ლარი
შემავრებული ღვინოები	2204 21 870-2204 21990 2204 29 870 2204 29 990	1 ლიტრი	1,00 ლარი
ვერმუტი და სხვა ნატურალური ღვინოები, მცენარ. ან არომატული ქსტრაქტების ნამარტით	2204	1 ლიტრი	2 ლარი
ყურძნის ნატურალური ღვინოები (ამ ცხრილის 1 და მე-2 პუნქტების გარდა)	2205 2206	1 ლიტრი	0,20 ლარი
სხვა დადუღებული სასმელები (ვაშლის სიდრი, პერი, თაფლის სასმელი); დადუღებული სასმელების ნარევი, ალნიშნულისა და უალკოჰოლო სასმ. ნარევი (გარდა ამ ცხრილში სხვა გრაფაში აღნიშნულისა)	2204	1 ლიტრი	2 ლარი
ეთილის სპირტი	2407	1 ლიტრი	0,70 ლარი
ყურძნის ღვინის ან ჭაჭის დისტილაციით მიღებული სპირტიანი სასმელები	2208 20	1 ლიტრი	2 ლარი
ვისკი	2208 30	1 ლიტრი	2 ლარი
რომი და ტაფია	2208 40	1 ლიტრი	2 ლარი
ჯინი და ღვინის ნაყინი	2208 50	1 ლიტრი	2 ლარი
ლიქიორი და ტკბილი ნაყენები	2208 70	1 ლიტრი	2 ლარი
არაყი	2208 60	1 ლიტრი	1 ლარი
სხვა სპირტიანი სასმელები	2208 90	1 ლიტრი	2 ლარი
ღული	220309	1 ლიტრი	0,12 ლარი
თამბაქოს ნაწარმი (თამბაქოს ნედლეულის გარდა): ა) სიგარა, სიგარა გადაჭრილი ბოლოთი და სიგარა (წერილი სიგარა), რომლებიც შეიცავენ თამბაქოს ბ) სიგარეტი, კლასი და ??? გ) ყველა დანარჩენი სიგარეტი და პაპროსი დ) სხვა ნაწარმი თამბაქოსა და მისი შემცველებებისგან, „მომოგენიზირებული“ და „ადღეკნილი“ თამბაქო, თამბაქოს ექსტრაქტები და ესენციები	240210000 240220 24040 2403	1000 ღერი 1000 ღერი 1000 ღერი 1 კგ	150 ლარი 7,50 ლარი 2,50 ლარი 20,00 ლარი

ცხრილი №4.1 (გაგრძელება)

საიუველირო ნაწარმი	7113 7116	7114	35%
მსუბუქი ავტომობილები	8703		15%
მსუბუქი ავტომობილების საბურავები	401110000 4012		15%
თართისა და ორაგულის ხიზილალი, ძვირფასი სახეობის თევზებისა და ზღვის პროდუქტების დელიკატესური პროდუქცია	1604 30 1605		20%
ქვანახშირის ფისის მაღალტემპერატურული მიღებული პროდუქტები, რომლებშიც არომატული შემადგენელი მასის, გარდა კრეოზოტული გამოიყენება ნახშირბადის (სასაქონლო ფგუფის 2803 კოდი)	2707 (გარდა 270740000 270799910)		60%
ქვანახშირის ფისის მაღალტემპერატურული მიღებული პროდუქტები, რომლებშიც არომატული შემადგენელი მასა აჭარბებს არაარომატულ მასას (გარდა ნაფტალინისა და კრეოზოტული გამოიყენება ნახშირბადის (სასაქონლო ფგუფის კოდი 2803)	2707(გარდა 2707 40 000 2707 99 910)		60%
ბუნებრივი გაზის კონდენსატი, გარდა მილსადენისა	2709 00 100		60%
ნავთობის მსუბუქი, საშუალო და მძიმე დისტილატები	271000110- 271000960		80%
ნავთობის აირები და აირისებრი ნახშირწყალბადები	271112 271113 271114000 271119000		60%
ნედლი ნავთობისა და ბითუმიზოური მინერალებისაგან ნავთობპროდუქტები (გარდა მასუთისა 271000710-271000720)	271000 (გარდა 271000110- 271000690 და 271000710- 271000780)		60%

პირადი საშემოსავლო გადასახადი საქართველოს მეზობელ ქვეყნებში (დანართი №1)

სომხეთი	აზერბაიჯანი	რუსეთი	უკრაინა	თურქეთი
10 მინ. ხელფასი-12%; 20მ.ხ.-18%; 40მ.ხ.-25%; 40მ.ხ.-ზე მეტი- 30%.	0,5 მ.ხ.-მდე- 2%; 0,5მ.ხ.-დან 1მ.ხ.-მდე- 6%; 1 მ.ხ.-დან 3მ.ხ.-მდე - 10%; 3მ.ხ.-დან 6მ.ხ.-მდე- 12%; 6მ.ხ.-დან 12მ.ხ.-მდე - 15%; 12-დან 20-მდე - 20%; 20-დან 35%-მდე - 30%; 35%-დან 50-მდე - 40%; 50 მ.ხ.-ს ზევით -55%.	60მლნ. რუბლამდე - 12%; 60მლნ.-ს ზევით - 30%. საგადასახადო ბაზიდან გამოსაქვითი თანხები: - ერთი მინ. ხელფასი ყოველთვიურად. - ერთი მინ. ხელფასი ყოველ ერთ ბავშვზე. - საქველმოქმედო მიზნებზე დახარჯული თანხა(ნორმის ფარგლებში) არ იბეგრება: სახ. დახმარებები, პენსიები; სტიპენდიები; ალიმენტები; ფერმერულ მეურნეობათა წევრების შემოსავლები რეგისტრაციიდან ხუთი წლის განმავლობაში.	1მ.ხ.-დან 5 მ.ხ.-მდე -10%; 5-დან 10 -მდე -20%; 10-დან 15-მდე - 30%; 15-დან 25-მდე - 40%; 25მ.ხ.-ზე მეტი - 50%. უცხოური ვალუტით მიღებული შემოსავალი იბეგრება არსებული განაკვეთების განახვევებით. მალაროულთა ხელფასი - 10%-ით.	პროგრესული განაკვეთები -25%-დან 55%-მდე. არ იბეგრება: მცირე ფერმერთა შემოსავალი; წვრილი ვაჭრების და ხელოსნების შემოსავალი; სახ. ობლიგაციები ბილან მიღებული მოგება.

აქციები საქართველოს მეზობელ ქვეყნებში

(დანართი №5)

სომხეთი	აზერბაიჯანი	რუსეთი	უკრაინა	თურქეთი
სპირტიანი სასმელები - 50%(შიდა) და 75%(იმპორტზე); ლუდი - 50%(შიდა) და 75%(იმპ.); ღვინეები - 25%(შიდა) და 50%(იმპ.); ხიზილა - 50%; თამბაქო - 50%; სამკაული - 25%; ბუნებური - 25%; ა/მანქანები -0%(შიდა) და 15%(იმპ.); ხალიჩები - 50%; ბუნინი - 25%. აქციზისაგან განთავისუფლებულია - ნედლეული, რომელიც გამოიყენება სააქციზო საქონლის წარმოებაში. საქონლის ექსპორტი დსთ-ს ფარგლებს გარეთ. საბურავები -25%(შიდა) და 15%(იმპ.).	ღვინეები - 40-90%; ლუდი - 75% სპირტი-90%; თევზული-50%; ბუნებური - 50%; საბურავები - 20%; ხალიჩები-40%; თამბაქო-50%(შიდა) და 30%(დსთ-ში ექს.); ბუნინი-52,6%; მასუთი-26,2%; შოკოლადი-40%.	ღვინეები, შამპანურის გარდა- 3000რუბლი 1 ლიტრზე. შამპანური- 6000 რ. ლ-ზე. ლუდი- 700რ. ლ-ზე. ეთილის სპირტი - 15000რ. ლ-ზე. სიგარეტებზე - 6000-დან 23000-მდე 1000ლერზე. ოველური ნაწარმი - 45%; ა/მანქანები-10%. ბუნინი-70%. ბუნ. აირი -30%. ღიზელის საწვავი-30%.	განაკვეთები მერყეობენ 10%-დან 300%-მდე; განაკვეთები განსხვავდება შიდა საქონელსა და იმპორტულ საქონელზე. განთავისუფლებულია ცველა სახის ღვინეობი, გარდა მუშუნა ღვინეობისა, ხილის წვენი.	აქციზს აქ უწოდებენ შემსესებელ დღგ-ს. თამბაქო-100%; ცველა სახის სპირტი-100%; ღვინე და ლუდი-15%; არაალკოჰოლური სასმელები-10%; მეთილის სპირტი-50%; სითამბო კარტი-60%; გადასახადისაგან განთავისუფლებულია ცველა სახის ღვინეობი, გარდა მუშუნა ღვინეობისა, აგრეთვე ხილის წვენი.

სოციალური გადასახადი საქართველოს მეზობელ ქვეყნებში

(დანართი №6)

სომხეთი	აზერბაიჯანი	რუსეთი	უკრაინა
8 მინ. ხელფასამდე - 32%; 8-დან 16 მ.ხ.-მდე - 27%; 16მ.ხ.-ზე შემოთ 22%.	1) დასაქმების ერთიან სახ. ფონდში - 2%; 2) საპენსიო ფონდში: ხელფასის ფონდის -35%; დაქირავებულის ხელფასის - 1%; 3)ინვალიდების ფონდში - 1%.	1) როცა საგადა-სახლო ბაზა 60 მლნ. რუბლია: ა)3,5%-სოც. დაზღვევის ფონდში; ბ)1%-სახ. დასაქმების ფონდში; გ)3,9%-აუცილებელი ფედერალური სამედიცინო დაზღვევის ფონდში. სულ-8.4% 2) 60მლნ. რუბ- ლზე მეტი: ა)1,5%-სოც. დაზღვევის ერთიან სახ. ფონდში; ბ)2,5%-აუცილებელი ფედერალური სამედიცინო დაზღვევის ფონდში. სულ-4%.	1) ჩერნობი-ლის ფონდი- დაბეგრის ობიექტი ხელფასის ფონდში-12%; 2) დასაქმების ფონდში -2%. 3) სოც. დაზღვევის ფონ-დში-37% სა-წარმოთა ხელ-ფასის ფონ-დიდან; სახ. ორგანიზაციების ხელ-ფასიდან-5%; საკუთარი ბიზ-ნესის მქონე პირ-თა შემოსავლი-9%.

საინფორმაციო გვერდი

❖ ამა წლის 11, 12 და 13 აგვისტოს საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის ოფისში „ეკონომიკა, ფინანსები და სოციალური პოლიტიკის“ ჯგუფმა ჩაატარა სადისკუსიო შეხვედრები თემაზე:

✓ „გადასახადები და სავადასახლო პოლიტიკა“

შეხვედრების დროს დისკუსია მიმდინარეობდა სავადასახლო კოდექსის დახვეწის საკითხებზე, კერძოდ კი, ისეთ გადასახადებზე, როგორებიცაა:

1. საშემოსავლო, სოციალური, ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მესაკუთრეთა, ქონების გადაცემისათვის, საქართველოს ტერიტორიაზე ავტოსატრანსპორტო საშუალებების შემოსვლისათვის გადასახადები;
2. მოგების, დამატებული ღირებულების, აქციზი, ბუნებრივი რესურსებიტ სარგებლობის, მავნე ნივთიერებებით გარემოს დაბინძურებისათვის გადასახადები;
3. მიწის, ქონების და ადგილობრივი გადასახადები.

აღნიშნული საკითხების ირგვლივ გაიმართა მწვავე კამათი და შეხვედრები საკმაოდ ნაყოფიერი აღმოჩნდა. შეხვედრებზე გამოქმული შენიშვნები და პოზიციები საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის „ეკონომიკის, ფინანსების და სოციალური პოლიტიკის“ სამუშაო ჯგუფის მიერ შეჯამდა და გაანალიზდა, ხოლო შედეგები დასრულებული სახით აღნიშნული ორგანიზაციის მორიგ, №29 ბიულეტენში გამოქვეყნდა.

შეხვედრებში მონაწილეობდნენ წარმომადგენლები შემდეგი ორგანიზაციებიდან: სახელმწიფო სავადასახლო დეპარტამენტი; ფინანსთა სამინისტრო, ეკონომიკის სამინისტრო, აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს ფისკალური რეფორმების პროექტის წარმომადგენლობა საქართველოში, თავისუფლების ინსტიტუტი, ბულალტერათა და აუდიტორთა ფედერაცია, პარლამენტის ეკონომიკური პოლიტიკისა და რეფორმების კომიტეტი, ფინანსების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, თბილისის პრესკლუბის პროექტის წარმომადგენელი, უძრავი ქონების ასოციაცია, ახალგაზრდა ეკონომისტთა ასოციაცია, საინფორმაციო-საგამომცემლო კომპანია VI Press, საინფორმაციო სააგენტო „სარკ“, საინფორმაციო-ანალიტიკური ბიურო „გეა“, ტელეკომპანია „CTR“-ის წარმომადგენლობა საქართველოში, რადიო „თავისუფლება“.

❖ საქართველოში შავი ზღვის არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელის კოორდინატორია საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრი. აღნიშნულმა ქსელმა გამოაცხადა კონკურსი პროექტებზე, რომლის მიზანიც მეთევზეობის, წყალმჭურვებისა და ალტერნატიული ტურიზმის სფეროების განვითარებაა.

შემოსული გარიანტებიდან დაფინანსდა ორგანიზაციების „კაეკასიის ეკოლოგია“ და „აქემედიას“ მიერ წარმოდგენილი პროექტები. ქსელის საბჭოს შემოთავაზებით, ისინი ერთიან პროექტს განახორციელებენ.

ფრიდრიხ ებერტის ფონდი

ფრიდრიხ ებერტის ფონდი წარმოადგენს დამოუკიდებელ საზოგადოებრივ-კულტურულ ორგანიზაციას, რომელიც მჭიდრო კავშირშია გერმანიის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიასთან. იგი დაფუძნებულ იქნა 1925 წლის 2 მარტს ვაიმარის პირველი პრეზიდენტის, სოციალ-დემოკრატების ლიდერის ფრიდრიხ ებერტის საპატივცემულოდ.

დღესდღეობით ფრიდრიხ ებერტის ფონდის თანამშრომელთა რიცხვი 540 კაცს შეადგენს. ფონდს ბიუროები გააჩნია მსოფლიოს 89 ქვეყანაში.

ფონდის მოღვაწეობის სფეროში შედის:

- დემოკრატიული სულისკვეთებით საზოგადოების ყველა ფენის წარმომადგენელთა განათლება;
- ერთაშორისი თანხმობის ხელშეწყობა და განვითარებად ქვეყნებთან თანამშრომლობა;
- როგორც გერმანიაში, ასევე მის საზღვრებს გარეთ მცხოვრები ნიჭიერი სტუდენტებისა და ახალგაზრდა მეცნიერ-მუშაკებისათვის სტიპენდიების გამოყოფა;
- სამეცნიერო გამოკვლევების, კვლევითი სამუშაოების წახალისება;
- კულტურისა და ხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა.

საქართველოში ფონდის წარმომადგენლობა 1994 წელს დაარსდა. ფონდი აქტიურად თანამშრომლობს როგორც სამთავრობო, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, განსაკუთრებით კი - ახალგაზრდა ორგანიზაციებთან. კონფერენციების და სემინარების მოწყობით, სატელევიზიო პროგრამებითა თუ სპეციალისტების მომზადებით იგი ცდილობს თავისი წვლილი შეიტანოს აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის გამოცდილების, ცოდნის გაცვლაში.

- საქართველოში ფონდის საქმიანობის სფერო შემდეგ საკითხებს მოიცავს:
- დემოკრატიის მხარდაჭერა, ეთნიკური უმცირესობების და ქალთა მოძრაობის დაცვა;
 - ეკონომიკური რეფორმა, სოციალური პოლიტიკა და გარემოს დაცვა;
 - საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა.

ფრიდრიხ ებერტის ფონდი საქართველოში დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს სემინარულ მუშაობას სხვადასხვა ასაკობრივ და პროფესიულ ჯგუფებთან, როგორც მათ, მაგალითად; კონფლიქტების გადაწყვეტის ალტერნატიული გზების შემუშავების მიზნით ტრენინგ-სემინარების ჩატარებას ლტოლვილებთან, ჟურნალისტებთან, პოლიციელებთან; მართვის, ეკონომიკის, სამართლის საკითხების ირგვლივ — ცალკეული რეგიონების გამგებლებთან. ფონდის ხელშეწყობით ქვეყნდება მთელი რიგი პუბლიკაციები სხვადასხვა თემებზე, უმაღლეს სასწავლებლებში ეწყობა ვიდუო-ლექციები, რომელთაც უძღვებიან გერმანიიდან მოწვეული მაღალკვალიფიციური სპეციალისტები.

ფონდთან მჭიდრო თანამშრომლობით საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის მიერ შემუშავებულ იქნა ისეთი მნიშვნელოვანი კანონპროექტები, როგორცაა, გარემოსდაცვითი ნებართვისა და პოლიტიკური ორგანიზაციების შესახებ კანონპროექტი. აგრეთვე, ამავე ფონდის ფინანსური დახმარებით გახდა შესაძლებელი ცენტრში არსებული სამუშაო ჯგუფის „ეკონომიკა, ფინანსები და სოციალური პოლიტიკა“ აქტიური მოღვაწეობა.

ფრიდრიხ ებერტის ფონდს მომავლისათვის განზრახული აქვს სამოქმედო ასპარეზის გაზრდა და მუშაობის უფრო აქტიურად წარმართვა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში.

საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრი

საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრი დაფუძნებულ იქნა 1995 წლის ივლისში. იგი წარმოადგენს დამოუკიდებელ, არასამთავრობო, არაპოლიტიკურ, არაკომერციულ ორგანიზაციას. მისი წევრები არიან სხვადასხვა სამეცნიერო წრეების წარმომადგენლები, მდიდარი გამოცდილების მქონე სპეციალისტები, ასევე სტუდენტები და ახალგაზრდები, რომლებიც გამოცდილ თანამშრომლებთან ერთად მუშაობენ ცენტრისათვის პრიორიტეტულ პრობლემატიკაზე და თანამშრომლობენ როგორც ადგილობრივ, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

ცენტრი სხვა ტრადიციული ტიპის არასამთავრობო ორგანიზაციებისაგან განსხვავებით, არ შემოიფარგლება მხოლოდ დამოუკიდებელი მკვლევარისა და დამკვირვებლის როლით და ცდილობს, თავისი მარტო სამეცნიერო და არასამთავრობო, არამედ სამთავრობო ორგანიზაციებთანაც, რათა საერთო ძალისხმევით შემუშავდეს ჩვენს ქვეყანაში არსებული რთული ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრის ოპტიმალური გზები. ცენტრში დამუშავებული სტრატეგიული გეგმები საბოლოო სახეს მხოლოდ მრავალჯერადი საჯარო განხილვების შემდეგ ღებულობს, რაც უზრუნველყოფს ამ პროცესში ყველა დაინტერესებული პირისა თუ ორგანიზაციის მონაწილეობას.

ცენტრის რეგულარულ გამოცემებში — ბიულეტენებში გაშუქებული საკითხების ირგვლივ სისტემატიურად ეწყობა განხილვა-სემინარები.

ცენტრის პრიორიტეტული მიმართულებები:

- საზოგადოება და დემოკრატია
- გარემოს დაცვა და მდგრადი განვითარება
- საგარეო პოლიტიკა და ეროვნული უსაფრთხოება
- ეკონომიკა, ფინანსები და სოციალური პოლიტიკა

განხორციელებული პროექტები

1. კანონპროექტი საქართველოს გარემოსდაცვითი ნებართვების შესახებ; კანონი მიღებულია პარლამენტის მიერ.
2. კანონპროექტი საქართველოს პოლიტიკური ორგანიზაციების შესახებ; კანონი მიღებულია პარლამენტის მიერ.
3. საქართველოს ტერიტორიული მოწყობის შესახებ კონცეფციის შემუშავება;
4. ეკონომიკური რეფორმები საქართველოში;
5. ადგილობრივი თვითმმართველობის განვითარება;
6. არასამთავრობო გარემოსდაცვითი ორგანიზაციების ქსელის ეროვნული შეხვედრის მომზადება;
7. ცენტრის ინსტიტუციონალური განვითარება.

ცენტრის დონორი ორგანიზაციები

1. ფრიდრიხ ებერტის ფონდი, გერმანია
2. ნიდერლანდების ორგანიზაცია საერთაშორისო თანამშრომლობისა და განვითარებისათვის, ჰოლანდია.
3. ბერგჰოფის კონფლიქტოლოგიის ინსტიტუტი, გერმანია

ცენტრის მხარდაჭერები

* ცენტრის ინდივიდუალური „მხარდაჭერი“ მიიღებს ცენტრის ყველა გამოცემას, ცენტრის პროექტების შესახებ დაწერილებით ინფორმაციას და ყოველწლიურ (მათ შორის ფინანსურ) ანგარიშს. უფლება ექნება უფასოდ დაესწროს ცენტრის ყველა სემინარსა და საჯარო ღონისძიებას, ისარგებლოს ცენტრის ბიბლიოთეკით და ექსპერტთა ქსელით.

* ცენტრის პარტნიორები, სპონსორები და მხარდაჭერები მიიღებენ ცენტრის ყველა გამოცემას, ცენტრის პროექტების შესახებ დაწერილებით ინფორმაციას და ყოველწლიურ (მათ შორის ფინანსურ) ანგარიშს. კომპანიის/ორგანიზაციის ხელმძღვანელს ან მის წარმომადგენელს უფლება ექნება უფასოდ დაესწროს ცენტრის ყველა სემინარსა და საჯარო ღონისძიებას, კომპანიის/ორგანიზაციის ნებისმიერ წევრს ექნება შესაძლებლობა ისარგებლოს ცენტრის ბიბლიოთეკით და ექსპერტთა ქსელით, გარდა ამისა:

* ცენტრის გამოცემებში მითითებული იქნება კომპანიის სახელწოდება, როგორც ცენტრის „პარტნიორისა“, კომპანიის შესახებ ინფორმაციას დაეთმობა ერთი გვერდი ბიულეტენში და მცირე მონაკვეთი ლიფლეტში. ღონისძიების მოსაწვევებში მოხსენიებული იქნება, როგორც ცენტრის „პარტნიორი“.

* ცენტრის გამოცემებში მითითებული იქნება კომპანიის სახელწოდება, როგორც ცენტრის სპონსორისა, ღონისძიების მოსაწვევებში მოხსენიებული იქნება, როგორც ცენტრის სპონსორი.

* ცალკეული ღონისძიებების სპონსორი კომპანია ღონისძიების მოსაწვევებში მოხსენიებული იქნება, როგორც ღონისძიების „სპონსორი“ და მისი ლოგო წარმოდგენილი იქნება ღონისძიებებზე ცენტრის ლოგოსთან ერთად.

**მხარდაჭერით დაინტერესებულ პირებს გთხოვთ შეაწყვიტოთ
თანდაბრთული გამოკითხვის გარეშე და მოგვანდოდოდ
ორგანიზაციის მისამართზე.**

**ცენტრის საქმიანობით დაინტერესებულ პირებს დამატებითი
ინფორმაციის მისაღებად შეუძლიათ, დაგვიკავშირდნენ.**

ქ.თბილისი 380002, მარჯანიშვილის ქ. №19, საფოსტო ყუთი №45;

ტელ/ფაქსი: (995 32) 964124/957030;

ელექტრონული ფოსტა: csrdg@caucasus.net, csrdg@iberiapac.ge

http://www.csrdg.caucasus.net

ინდივიდუალური მხარდაჭერის გამოკითხვის გარეშე

მე მსურს გავხდე ცენტრის მხარდაჭერი და მზად ვარ გავიღო 100 ლარი, გთხოვთ, დამიკავშირდეთ.

გთხოვთ, გამომიგზავნოთ უფრო დეტალური ინფორმაცია და ცენტრის უახლესი გამოცემები საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად.

მე არ ვარ დაინტერესებული ცენტრის მხარდაჭერით, გთხოვთ, ნუღარ დამიკავშირდებთ.

ჩემი კოორდინატებია:

სახელი, გვარი, _____

სამუშაო ადგილი _____

თანამდებობა _____

მისამართი _____

ტელეფონი _____ ფაქსი _____

ფ

კოლექტიური მხარდაჭერის გამოკითხვის ბარათი

- ჩვენს კომპანიას სურს გახდეს ცენტრის პარტნიორი და მზად არის გაიღოს 5000 ლარი, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ.

- ჩვენს კომპანიას სურს გახდეს ცენტრის სპონსორი და მზად არის გაიღოს 2000 ლარი, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ.

- ჩვენს კომპანიას სურს გახდეს ცენტრის მხარდამჭერი და მზად არის გაიღოს 280 ლარი, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ.

- ჩვენს კომპანიას სურს სპონსორობა გაუწიოს ცენტრის სხვადასხვა საჯარო ღონისძიებას, სემინარს ან კონფერენციას, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ.

- გთხოვთ გამოგვიგზავნოთ უფრო დეტალური ინფორმაცია და ცენტრის უახლესი გამოცემები საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად.

- ჩვენი კომპანია არ არის დაინტერესებული ცენტრის მხარდაჭერით, გთხოვთ, ნულარ დაგვიკავშირდებით.

ჩვენი კომპანიის კოორდინატებია:

კომპანიის დასახელება _____

მისამართი _____

ტელეფონი _____ ფაქსი _____

საკონტაქტო პირი _____

(სახელი, გვარი, თანამდებობა)

f